

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

**Postavení Kraje Vysočina v migračním proudu
České republiky**

Bc. Jan Novotný

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jan Novotný

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Postavení Kraje Vysočina v migračním proudu České republiky

Název anglicky

The position of the Vysočina Region in migration stream of the Czech Republic

Cíle práce

Cílem práce je zhodnocení vnitřní migrace v České republice na základě vybraných demografických a ekonomických charakteristik. Vývoj a tendence celorepublikových charakteristik v čase budou porovnávány s vývojem v Kraji Vysočina. Součástí práce bude zhodnocení vývoje migrace uvnitř tohoto kraje, tedy mezi nižšími územními celky. Výsledkem řešení bude zjištění očekávaného směru migračních proudů v Kraji Vysočina a hledání možností jejich řešení.

Metodika

Relevantní data jsou získána z databáze ČSÚ. Získaná data jsou analyzována metodami z oblasti časových řad a metodou popisnou.

Harmonogram:

Studium dostupné literatury a odborných textů: 03/2016-09/2016

Předložení literární rešerše: 10/2016

Sběr dat a jejich analýza: 08/2016-01/2017

Předložení konečné podoby textu diplomové práce: 02/2017

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

demografie, demografická dynamika, migrace, migrační proudy

Doporučené zdroje informací

HAMPL, M. Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie. Praha: DemoArt, 2001. ISBN 80-902686-6-8.

HINDLS, R. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.

KALIBOVÁ, K. – PAVLÍK, Z. – VODÁKOVÁ, A. *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, 1998. ISBN 80-85850-30-3.

KOSCHIN, F. *Demografie : poprvé*. Praha: VŠE, 2005. ISBN 80-245-0859-1.

Mnohojazyčný demografický slovník: český svazek. 2. vyd. Praha: Česká demografická společnost, 2005. Acta demographica. ISBN 80-239-4864-4.

PAVLÍK, Z., ŠUBRTOVÁ A., RYCHTAŘÍKOVÁ J. *Základy demografie*. Praha: Academia, 1986.

ROUBÍČEK, V. *Základní problémy obecné a ekonomické demografie*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1996. ISBN 80-7079-188-8.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Marie Prášilová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 25. 11. 2016

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 25. 11. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 01. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Postavení Kraje Vysočina v migračním proudu České republiky" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28. 3. 2017

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval doc. Ing. Marii Prášilové, CSc. za vstřícné vedení a pomoc při zpracování této diplomové práce a za odborné rady a připomínky, které mi během konzultací poskytla.

Postavení Kraje Vysočina v migračním proudu České republiky

Souhrn

Diplomová práce se zabývá analýzou vnitřní migrace v ČR za patnáctileté období od roku 2001 do roku 2015 na základě vybraných demografických a ekonomických charakteristik obyvatelstva. V rámci analýzy vnitřní migrace jsou sledovány trendy a vývoj v ČR jako celku, mezi jednotlivými kraji ČR, zejména ve vztahu ke kraji Vysočina. Pozornost je soustředěna na sousední kraje a na kraje, jejichž migrační vývoj se odlišuje od krajů ostatních. Následující část této diplomové práce se zabývá vývojem migrace uvnitř kraje Vysočina na úrovni nižších samosprávních celků, zejména tedy mezi okresy, mezi obvody obcí s rozšířenou působností a mezi největšími městy kraje. Použitá relevantní data jsou získána z veřejné databáze ČSÚ a jsou zpracována pomocí ukazatelů migrace a za použití elementárních charakteristik časových řad. Následně jsou výsledky těchto analýz zpracovány metodou popisnou. Použité ukazatele migrace se týkají věkové struktury obyvatelstva, dále dle pohlaví a rodinného stavu. Tyto ukazatele jsou srovnávány s ekonomickými ukazateli, které se týkají bytové výstavby, nezaměstnanosti, průměrné mzdy a počtu pracovních míst. Na základě výsledků analýzy jsou v závěru vypracovány návrhy a doporučení pro možné zlepšení situace postavení kraje Vysočina v migračním proudu ČR.

Klíčová slova:

demografie, demografická dynamika, migrace, migrační proudy, vnitřní migrace, kraj Vysočina

The position of the Vysočina Region in migration stream of the Czech Republic

Summary

This master thesis deals with the analysis of internal migration in the Czech Republic for fifteen years period from 2001 to 2015 based on selected demographic and economic characteristics of the population. The document focuses on the trends and development in the Czech Republic as a whole, between individual regions of the Czech Republic, especially in relation to the Vysočina region. The primary focus is on the bordering regions and regions whose development migration differs from the other regions. The next part of the thesis deals with the development of migration within the Vysočina region at a lower level of the self-governing units, primarily between districts, between municipalities with extended competences and between the largest cities of the region. Relevant data are obtained from a public database of ČSÚ and are processed using indicators of migration and elemental characteristics of time series. Subsequently, the results are processed using descriptive method. Used migration indicators are related to the population structure according to age, sex and marital status. These indicators are compared to the economic indicators related to housing, unemployment, average wages and number of available jobs. Based on the results of the analysis are drawn up proposals and recommendations for possible improvement status Vysočina region in the migration stream within the Czech Republic.

Keywords:

demographics, demographic dynamics, migration, migration stream, internal migration, Vysočina region

Obsah

Seznam zkratk	11
1 Úvod	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika práce.....	13
2.2.1 Elementární charakteristiky časových řad	13
2.2.2 Ukazatele migrace.....	14
3 Teoretická východiska	18
3.1 Základní pojmy	18
3.2 Pojem migrace.....	19
3.3 Druhy migrace.....	20
3.4 Statistika migrace	21
3.5 Migrační modely	23
3.6 Další typy prostorového pohybu	24
3.7 Migrační politika.....	25
3.8 Proces integrace	27
3.9 Vývoj migrace na území ČR ve 2. polovině 20. století	27
4 Charakteristika Kraje Vysočina	33
5 Analytická část	39
5.1 Vnitrostátní stěhování	39
5.2 Mezikrajská migrace	43
5.2.1 Srovnání s ekonomickými ukazateli	61
5.3 Stěhování uvnitř kraje Vysočina	65
5.3.1 Stěhování na úrovni okresů.....	69
5.3.2 Stěhování na úrovni obvodů obcí s rozšířenou působností.....	79
5.3.3 Stěhování na úrovni měst.....	82
5.4 Zhodnocení výsledků a doporučení	87
6 Závěr	88
7 Seznam použitých zdrojů	91
7.1 Literatura	91
7.2 Internetové zdroje.....	92

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Znak kraje Vysočina.....	33
Obrázek č. 2: Okresy a obvody obcí s rozšířenou působností kraje Vysočina.....	34

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Počet dostavěných bytů v ČR v letech 1990 až 1999	30
Tabulka č. 2: Migrační saldo velikostních kategorií obcí ČR v letech 1992 až 1994 a 1997 až 1999 (v tis. osob).....	31
Tabulka č. 3: Objem vnitřního stěhování podle typů administrativních jednotek v letech 1986 až 1999	32
Tabulka č. 4: Základní charakteristiky okresů kraje Vysočina za rok 2015	38
Tabulka č. 5: Objem vnitřního stěhování v letech 2001 až 2015	40
Tabulka č. 6: Migrační saldo velikostních kategorií obcí ČR v letech 2001 až 2015 (v osobách)	41
Tabulka č. 7: Zastoupení žen na migračním obratu velikostních kategorií obcí ČR v letech 2001 až 2015 (v %)	42
Tabulka č. 8: Diference a průměr obratu vnitřní migrace podle měsíců v roce v letech 2001 až 2015 (v osobách)	43
Tabulka č. 9: Migrační saldo v krajích ČR v letech 2003 až 2012 (v osobách)	44
Tabulka č. 10: Obratovost v krajích ČR v letech 2001 až 2015 (v osobách)	45
Tabulka č. 11: Průměrné hodnoty intenzity imigrace a emigrace v krajích ČR podle pohlaví (v osobách).....	46
Tabulka č. 12: Index efektivnosti migrace v krajích ČR v letech 2001 až 2015	47
Tabulka č. 13: Podíl migrantů na celkovém objemu migrace v krajích ČR dle rodinného stavu (v %)	49
Tabulka č. 14: Migrační saldo v krajích ČR dle rodinného stavu (v osobách).....	51
Tabulka č. 15: Migrační saldo v krajích ČR dle věkové skupiny a pohlaví (v osobách)	52
Tabulka č. 16: Obratovost v krajích ČR dle věkové skupiny a pohlaví (v osobách).....	53
Tabulka č. 17: Intenzita imigrace a emigrace v krajích ČR dle věkové skupiny a pohlaví (v osobách).....	54
Tabulka č. 18: Index preference migračního směru mezi kraji ČR	55
Tabulka č. 19: Kraje ČR podle migračních zisků a ztrát	57
Tabulka č. 20: Migrační zisky a ztráty kraje Vysočina ve vztahu k ostatním krajům ČR za rok 2001 až 2015	58
Tabulka č. 21: Průměrná vzdálenost, kterou překonávali migranti mezi kraji ČR (v kilometrech)	59
Tabulka č. 22: Podíl nezaměstnaných osob v krajích ČR v letech 2001 až 2015 (v %)	61
Tabulka č. 23: Počet imigrantů v produktivním věku na 100 pracovních míst v evidenci Úřadu práce v krajích ČR v letech 2001 až 2015 (v osobách)	63
Tabulka č. 24: Diference a průměrná mzda v krajích ČR v letech 2002 – 2014 (v Kč).	64
Tabulka č. 25: Dokončené byty v krajích ČR v letech 2001 až 2015.....	65
Tabulka č. 26: Objem vnitřního stěhování v kraji Vysočina podle pohlaví v letech 2001 až 2015	66
Tabulka č. 27: Objem vnitřního stěhování v kraji Vysočina podle věkových skupin v letech 2001 až 2015 (v osobách).....	67
Tabulka č. 28: Objem vnitřního stěhování v kraji Vysočina v letech 2001 až 2015	68
Tabulka č. 29: Migrační saldo v okresech kraje Vysočina v letech 2001 až 2015 (v osobách)	69
Tabulka č. 30: Index efektivnosti migrace v okresech kraje Vysočina v letech 2001 až 2015	71
Tabulka č. 31: Intenzita imigrace v okresech kraje Vysočina v letech 2001 až 2015 podle pohlaví (v osobách).....	71

Tabulka č. 32: Obratovost a rozdíl v obratovosti mezi pohlavími v okresech kraje Vysočina v letech 2001 až 2015 (v osobách)	72
Tabulka č. 33: Vnitřní stěhování mezi okresy kraje Vysočina (v osobách)	74
Tabulka č. 34: Index preference migračního směru mezi okresy kraje Vysočina	74
Tabulka č. 35: Objem vnitřního stěhování v okresech kraje Vysočina v letech od 2001 do 2015 (v osobách).....	75
Tabulka č. 36: Podíl nezaměstnaných osob v okresech kraje Vysočina v letech 2005 až 2015 (v %)	76
Tabulka č. 37: Počet imigrantů v produktivním věku na 100 pracovních míst v evidenci Úřadu práce v okresech kraje Vysočina v letech 2005 až 2015 (v osobách).....	77
Tabulka č. 38: Podíl imigrantů na uchazečích o zaměstnání v okresech kraje Vysočina v letech 2001 až 2015 (v %)	78
Tabulka č. 39: Dokončené byty v okresech kraje Vysočina v letech 2001 až 2015.....	79
Tabulka č. 40: Migrační saldo v jednotlivých ORP kraje Vysočina v letech 2001 až 2015 (v osobách).....	79
Tabulka č. 41: Průměrná intenzita imigrace a emigrace v ORP kraje Vysočina (v osobách).....	81
Tabulka č. 42: Migrační saldo ve vybraných městech kraje Vysočina v letech 2001 až 2015 (v osobách).....	84
Tabulka č. 43: Průměrná intenzita imigrace a emigrace ve vybraných městech kraje Vysočina (v osobách).....	85

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
m. n. m.	metrů nad mořem
ORP	obce s rozšířenou působností
HDP	hrubý domácí produkt
HMP	Hlavní město Praha
STC	Středočeský kraj
JIC	Jihočeský kraj
PLZ	Plzeňský kraj
KAR	Karlovarský kraj
UST	Ústecký kraj
LIB	Liberecký kraj
KRH	Královehradecký kraj
PAR	Pardubický kraj
VYS	kraj Vysočina
JIM	Jihomoravský kraj
OLO	Olomoucký kraj
ZLI	Zlínský kraj
MRS	Moravskoslezský kraj
HAB	okres Havlíčkův Brod
JIH	okres Jihlava
PEL	okres Pelhřimov
TRE	okres Třebíč
ZNS	okres Žďár nad Sázavou

1 Úvod

Všeobecný rozvoj jakéhokoliv územního celku velmi úzce souvisí s ekonomickým a sociálním rozvojem. Ekonomické faktory rozvoje jsou spjaté zejména s hospodářskou úrovní daného regionu. Podle mého názoru jsou ale daleko důležitější faktory sociálního rozvoje. Tyto faktory také následně ovlivňují ty ekonomické. Sociálním rozvojem se rozumí zejména vývoj obyvatelstva v podobě demografických ukazatelů. Jedna ze skupin těchto ukazatelů se týká migrace, tedy stěhování, které souvisí s početnými změnami v oblasti sociální, jako např. ztráta kontaktu s blízkými a přáteli a budování nových sociálních vztahů. Migranti také ovlivňují ekonomickou situaci ve zdrojové a cílové oblasti. Stěhování lze rozlišit na vnější a vnitřní. Vnější migrace v případě této diplomové práce není uvažována, i když je v současné době vzhledem k tzv. migrační krizi často diskutovaným problémem, zejména v médiích. A nejen z tohoto důvodu je tato diplomová práce zaměřena na migraci vnitřní, tedy tu, kterou uskutečňují obyvatelé žijící uvnitř ČR. I ta má své zákonitosti a pravidla, protože některé regiony jsou pro migranty přitažlivější a jiné naopak.

ČR se už od dob středověku dělila na moravskou a českou část. A toto dělení do určité míry přetrvalo do dnešní doby. Ale současné územní uspořádání toto historické dělení tolik nerespektuje. Ideálním příkladem je právě kraj Vysočina, jehož středem zhruba od severu na jih vede historická zemská hranice mezi Moravou a Čechami. A z tohoto důvodu byl pro tuto diplomovou práci vybrán právě tento kraj. České země mají přirozené a historicky potvrzené centrum v podobě hlavního města Prahy. U moravských zemí je jako centrum vnímáno Brno nebo v určitých případech Ostrava. Právě v souvislosti s tímto dualismem přichází na přetřes otázka, zda má kraj Vysočina blíže k Čechám nebo k Moravě, případně se kterou historickou zemí má Vysočina těsnější vazby. Právě z těchto důvodů byl pro potřeby této diplomové práce vybrán kraj Vysočina. Důvody tak nebyly mé osobní, ale čistá zvědavost.

V rámci analýzy migrace jsou sledovány trendy a vývoj mezi jednotlivými kraji ČR ve vztahu ke kraji Vysočina. Nejvíce budou brány v potaz také kraje, jejichž migrační vývoj se liší od ostatních. Pozornost je soustředěna také na sousední kraje, tedy na Jihočeský, Středočeský, Pardubický a Jihomoravský a to ve vztahu ke kraji Vysočina. Následující část této diplomové práce se zabývá vývojem migrace uvnitř tohoto kraje na úrovni nižších samosprávních celků, mezi okresy, obvody obcí s rozšířenou působností a mezi největšími městy kraje. A to zda tento vývoj odpovídá vývoji na úrovni krajů nebo celé ČR, nebo v něm existují určité odlišnosti.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zhodnocení vnitřní migrace v ČR na základě vybraných demografických a ekonomických charakteristik obyvatelstva za patnáctileté období od roku 2001 do roku 2015, což je poslední rok, za který lze v době zpracovávání této diplomové práce získat relevantní data. Vybrané ukazatele migrace se týkají věkové struktury obyvatelstva a složení obyvatelstva dle pohlaví a rodinného stavu. Tyto ukazatele jsou srovnávány s ekonomickými ukazateli, které se týkají bytové výstavby, nezaměstnanosti, průměrné mzdy a počtu pracovních míst.

Vývoj a tendence v Kraji Vysočina jsou porovnávány s vývojem celorepublikových charakteristik v čase a také mezi kraji ČR navzájem. Součástí práce je zhodnocení vývoje migrace uvnitř kraje Vysočina, tedy mezi nižšími územními celky. Výsledkem řešení je zjištění očekávaného směru migračních proudů v kraji Vysočina a hledání možností jejich řešení. Relevantní data jsou získána z veřejné databáze ČSÚ. Pro jejich interpretaci jsou používány různé ukazatele, jejichž hodnoty jsou nejprve zpracovány v programu MS Excel a následně pro přehlednost zobrazeny v tabulkách.

2.2 Metodika práce

Získaná relevantní data jsou zpracována pomocí ukazatelů migrace a elementárními charakteristikami časových řad. Následně jsou výsledky těchto analýz zpracovány metodou popisnou.

2.2.1 Elementární charakteristiky časových řad

Data použitá v této diplomové práci jsou chronologicky seřazena od nejstaršího k nejnovějšímu. Nejstarším obdobím je rok 2001, nejmladším rok 2015. Jedná se také o data, která mají věcnou a prostorovou srovnatelnost. Vždy se vztahují k určité charakteristice obyvatelstva (např. věk) a také k určitému územně správnímu celku, zejména kraji. Z těchto charakteristik použitých dat je zřejmé, že se jedná o časovou řadu. K její základní analýze slouží elementární charakteristiky, kam se řadí diference prvního řádu, tempo růstu a průměr hodnot.¹

¹ HINDLS, R. *Statistika pro ekonomy*. 2007, str. 246 – 253

Tempo růstu (1) je bezrozměrná veličina, která charakterizuje změnu hodnot ve dvou po sobě jdoucích obdobích. Vyjádřena je v procentech.

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}} * 100, t = 2, 3, \dots, n \quad (1)$$

2.2.2 Ukazatele migrace

K základním charakteristikám migrace patří počet stěhujících se osob, který se vždy vztahuje k určitému období (pro potřeby této diplomové práce se bere v úvahu kalendářní rok, není-li uvedeno jinak) a který směřuje z určité územní jednotky do jiné (pro potřeby této diplomové práce se těmito jednotkami rozumí kraje ČR, není-li uvedeno jinak). Objem stěhujících se osob, neboli objem migrace nebo hrubá migrace, se dělí na dva základní soubory. *Počet přistěhovalých I* označuje hrubou imigraci. Druhým souborem je *počet vystěhovalých E*, nebo také hrubá emigrace. S pomocí základních charakteristik se určuje *saldo migrace S* (2), někdy také čistá migrace. Matematicky se jedná o rozdíl mezi počtem přistěhovalých I a počtem vystěhovalých E. Pokud je migrační saldo kladné, tak se do dané oblasti více lidí přistěhovalo, než se z něho vystěhovalo. Jinými slovy oblast byla migračně zisková a došlo k čisté imigraci. Naopak záporné migrační saldo označuje stav, kdy se z oblasti více lidí vystěhovalo, než přistěhovalo. Došlo tedy k čisté emigraci a oblast byla migračně ztrátová. Významnou charakteristikou je i *obrat migrace O* (3). Ten udává součet počtu přistěhovalých a vystěhovalých a je vhodný zejména pro konstrukce dalších migračních ukazatelů.²

$$S = I - E \quad (2)$$

$$O = I + E \quad (3)$$

Vhodnějšími ukazateli pro charakteristiku migrace na daném území jsou obecné míry, které vypovídají o intenzitě stěhování. A to způsobem, že počet stěhujících se dávají do vztahu k počtu obyvatel na určitém území. Tyto míry jsou vhodné pro srovnávání mezi různými regiony. Prvním ukazatelem je *intenzita imigrace i* (4), nebo také hrubá míra imigrace, která dává do vztahu počet přistěhovalých do dané oblasti a 1 000 obyvatel

² KALIBOVÁ, K.. *Demografie (nejen) pro demografy*. 1998, str. 82 – 83

středního stavu³ v dané oblasti. Analogicky se počítá také *intenzita emigrace e* (5), nebo také hrubá míra emigrace.

$$i = \frac{I}{\bar{S}} * 1\ 000 \quad (4)$$

$$e = \frac{E}{\bar{S}} * 1\ 000 \quad (5)$$

Další mírou intenzity migrace je intenzita migračního přírůstku, kterou lze charakterizovat pomocí následujících dvou ukazatelů. Jejich konstrukce je velmi obdobná s ukazateli předchozími a také jsou vhodné pro porovnávání různými regiony s rozdílným počtem obyvatel. Zároveň popisují stabilitu dané populace. Stabilita je menší, čím je větší počet stěhujících se osob, a to bez ohledu na to, jestli se jedná o vystěhování nebo přistěhování. *Relativní saldo migrace s* (6), nebo také hrubá míra migrace, dává do vztahu saldo migrace a 1 000 obyvatel středního stavu. *Obratovost o* (7), nebo také hrubá míra hrubé migrace, dává do vztahu 1 000 obyvatel středního stavu a obrat migrace.⁴

$$s = \frac{I - E}{\bar{S}} * 1\ 000 \quad (6)$$

$$o = \frac{I + E}{\bar{S}} * 1\ 000 \quad (7)$$

Index efektivnosti migrace iem (8) charakterizuje účinnost migrace na daném území. R. Bacchi užíval také název index atraktivity.⁵ Matematicky se jedná o podíl migračního salda a obratu migrace. Hodnoty indexu se pohybují v intervalu od - 1 do 1. Maximální kladnou hodnotu lze dostat teoreticky v případě, kdy se do sledované oblasti lidé pouze přestěhovávají a nikdo se nevystěhuje ven. Hodnoty - 1 lze teoreticky dosáhnout, pokud lidé z daného regionu pouze emigrují a nikdo neimigruje. Tyto krajní hodnoty intervalu, což je prakticky nereálné. Hodnoty 0 lze dosáhnout v případě, kdy je přesně stejný počet přistěhovalých a

³ Střední stav obyvatelstva se označuje symbolem \bar{S} .

⁴ MORAVOVÁ, J. *Sociální statistika*. 1994, str. 42; KOSCHIN, F. *Demografie: poprvé*. 2005, str. 89 – 91

⁵ KALIBOVÁ, K. *Demografie (nejen) pro demografy*. 1998, str. 83

vystěhovalých. Další název tohoto indexu používaný v odborné literatuře je index migračního salda.⁶

$$iem = \frac{I - E}{I + E}, iem \in \langle -1; 1 \rangle \quad (8)$$

Pro zkoumání migračních vztahů a vazeb mezi dvěma regiony jsou vhodné analýzy migračních toků. Migrační tok lze charakterizovat jako soubor migrantů, který má vždy zdrojovou oblast, ze které se lidé vystěhovávají, označovaná symbolem i , a cílovou oblast, do které se přestěhovávají, označovaná symbolem j . Počet migrantů z oblasti i do oblasti j se označuje symbolem ${}_iM_j$. Tento migrační tok mezi dvěma regiony se značí jako migrační proud. Jako migrační protiproud je definován počet migrantů v opačném směru, tedy z oblasti j do oblasti i . Symbolem pro tento protiproud je ${}_jM_i$. Migračním proudem je nazýván ten silnější, tedy ten s menším počtem migrantů. Protiproudem je tedy ten slabší z obou směrů. Počet všech migrantů, kteří opouštějí zdrojovou oblast i , se označuje symbolem ${}_iM$. Naopak součet všech migračních proudů směřujících do cílové oblasti j je označen symbolem M_j . Celkový počet všech migrantů označuje symbol M . Hrubou výměnou nebo hrubým migračním tokem mezi dvěma regiony se rozumí velikost proudu a protiproudu (${}_iM_j + {}_jM_i$). Čistou výměnou nebo také čistým migračním tokem se označuje rozdíl mezi velikostí proudu a protiproudu, tedy jejich vzájemné migrační saldo (${}_iM_j - {}_jM_i$).⁷ Z těchto charakteristik migračních proudů vychází následující dva indexy.

Pro porovnání migračního proudu mezi dvěma regiony jsou použitelné i ukazatele, uvedené dříve v této kapitole, jen se při jejich výpočtu musí vzít pouze data vztahující se k právě dvěma regionům. Jedním z takových to ukazatelů je *index efektivnosti migračního toku*, který se označuje symbolem iem_p (9). Ten lze analogicky charakterizovat jako výše zmíněný index efektivnosti migrace iem , jen v tomto případě se jedná o charakteristiku vztahu pouze mezi dvěma regiony navzájem. Jedná se o poměr čistého a hrubého migračního proudu.

$${}_i iemp_j = \frac{{}_iM_j - {}_jM_i}{{}_iM_j + {}_jM_i} \quad (9)$$

⁶ LANGHAMROVÁ, J., KAČEROVÁ, E. *Demografie: materiály ke cvičením*. 2008, str. 66

⁷ Tamtéž, str. 67

K analýze migračních proudů se často používají i složité modely, které srovnávají reálné a teoretické velikosti migračních proudů. Jedním z těchto modelů je *preferenční model*, který vychází z představy, že migranti si cílovou oblast, do které emigrují, vybírají nezávisle a náhodně na zdrojové oblasti, ze které se stěhují, bez ohledu na jejich vzdálenost. Tento model vyjadřuje nejlépe *index preference migračního směru* (10), v tomto případě ze zdrojové oblasti i do cílové oblasti j , označovaný symbolem ${}_iI_j$. Index může dosahovat hodnot z oboru reálných čísel. Pokud vyjde hodnota 1, což je velmi neobvyklé a nepravděpodobné, tak výběr cílové oblasti je náhodný a nezávislý. Hodnoty indexu vyšší jak 1 naznačují, že migranti tento směr vybírají více než pouhou náhodou, tudíž ho vyhledávají a preferují. Naopak hodnoty menší než 1 znamenají, že migranti nepreferují tento směr.⁸

$${}_iI_j = \frac{{}_iM_j * M}{{}_iM * M_j} \quad (10)$$

Proces migrace znamená překonat určitou vzdálenost mezi zdrojovou a cílovou oblastí. A tato vzdálenost může být pro mnohé migranty jedním z důležitých faktorů pro jejich rozhodování se, zda stěhování podstoupit nebo ne. Vzdáleností je několik druhů, např. dopravní (určenou délkou silniční nebo železniční sítě), časovou (určenou časem vynaloženým na přesun) nebo sociální (rozdíly v životních nákladech nebo rozdíly v reálných mzdách). Jako jedno z kritérií migrační atraktivnosti se použije charakteristiku *průměrné vzdálenosti, kterou překonávají emigranti ze zdrojové oblasti i* , označované symbolem d_i (11), a charakteristiku *průměrné vzdálenosti, kterou překonávají imigranti do cílové oblasti j* , označované symbolem d_j (12).⁹ V tomto případě je použita přímá vzdálenost vzdušnou čarou v kilometrech. Vždy se bude pro jednoduchost jednat o vzdálenost mezi středy jednotlivých oblastí, tedy mezi krajskými nebo okresními městy.¹⁰

$$d_i = \frac{\sum^j d_{ij} * {}_iM_j}{\sum^j {}_iM_j} \quad (11)$$

$$d_j = \frac{\sum^i d_{ij} * {}_jM_i}{\sum^i {}_jM_i} \quad (12)$$

⁸ LANGHAMROVÁ, J., KAČEROVÁ, E. *Demografie: materiály ke cvičením*. 2008, str. 67

⁹ ROUBÍČEK, V. *Základní problémy obecné a ekonomické demografie*. 1996, str. 170 – 171

¹⁰ Vzdálenosti byly určeny pomocí webové stránky <http://www.tripstance.com> (dostupné 21. 1. 2017).

3 Teoretická východiska

3.1 Základní pojmy

Demografie je společenská věda, jejímž předmětem jsou populační jevy a procesy, které mají souvislost s reprodukcí obyvatelstva. *Reprodukcí obyvatelstva* lze chápat v užším smyslu jako přirozenou obnovu obyvatelstva na určitém území. V širším smyslu pod pojmem reprodukce obyvatelstva lze rozumět celkovou obnovou obyvatelstva na určitém území, nejen přirozenou obnovou, ale také i pomocí stěhování obyvatelstva neboli migrací. Během reprodukce obyvatelstva se mění jeho stav, definovaný počtem, strukturou a rozmístěním obyvatelstva. Tyto změny se nazývají pohyb nebo měna obyvatelstva. Podle příčin, vedoucích k změně obyvatelstva, se dělí pohyb na tři základní skupiny. *Pohyb přirozený* je charakteristický přirozenou obnovou obyvatelstva na základě procesu vymírání a rození lidských populací v podobě počtu zemřelých a počtu narozených. V širším pohledu se do přirozeného pohybu zahrnuje i sňatečnost, rozvodovost a nemocnost. *Mechanický pohyb* je spojen s prostorovou mobilitou, zejména v podobě přemísťování obyvatelstva v podobě stěhování. Třetí skupinou je *sociální pohyb*, pro který je typická změna v sociální struktuře populace. Důležitým a v této diplomové práci často používaným termínem je *obyvatelstvo*, které je chápán zejména jako osoby trvale žijící na určitém území, kde jsou přihlášeny k trvalému pobytu, v určitém čase. Občas se pro obyvatelstvo mylně používá synonymum *populace*, což jsou osoby, mezi kterými dochází k reprodukci. Obyvatelstvo se může skládat hned z několika různých populací.¹¹

Demografie pracuje s údaji ze statistiky obyvatelstva, která se rozděluje na demografickou statiku (sleduje demografickou statiku) a demografickou dynamiku (sleduje pohyb obyvatelstva). Demografická statistika sleduje tři základní skupiny údajů o obyvatelstvu. První je *stav obyvatelstva*, čímž se rozumí počet obyvatelstva k určitému okamžiku. Nejčastěji se používá počáteční stav obyvatelstva (stav obyvatelstva na počátku určitého sledovaného období, např. na začátku kalendářního roku), koncový stav obyvatelstva (stav obyvatelstva na konci určitého sledovaného období, např. na konci kalendářního roku) a střední stav obyvatelstva (stav obyvatelstva uprostřed určitého sledovaného období, např. uprostřed roku – v ČR se za tento okamžik považuje půlnoc z 30. června na 1. července). Druhou skupinou je *struktura obyvatelstva*. Zde se sleduje složení obyvatelstva podle různých

¹¹ KALIBOVÁ, K. *Demografie (nejen) pro demografy*. 1998, str. 28 a 82; LANGHAMROVÁ, J., KAČEROVÁ, E. *Demografie: materiály ke cvičením*. 2008, str. 6

demografických, ekonomických či sociálních kritérií. Mezi ně se řadí zejména pohlaví a věk, jako další se sledují kritéria rodinného stavu, vzdělání, náboženského vyznání nebo národnosti. Třetí skupinou údajů o obyvatelstvu, které sleduje demografická statistika, je *pohyb obyvatelstva*. Ten je zejména určen přírůstkem obyvatelstva, který tvoří počet narozených a přistěhovaných, a úbytkem obyvatelstva způsobený počtem zemřelých a vystěhovaných. Jako pohyb obyvatelstva jsou považovány také sňatky, rozvody a potraty.¹²

3.2 Pojem migrace

Pojem migrace lze obecně definovat jako změna obvyklého místa pobytu přes hranice určité předem definované územní jednotky. Důležitou podmínkou je změna místa bydliště na kratší nebo delší dobu nebo natrvalo. Synonymem pro pojem migrace je *stěhování*. Jednotlivé státy mohou mít vymezení migrace různými způsoby odlišné, proto neexistuje žádná mezinárodně uznávaná definice migrace. V ČR je migrace definována jako změna trvalého pobytu přes hranice administrativní jednotky, především obce. Podmínka pohybu přes hranice administrativní jednotky je důležitá vzhledem ke statistice migrace, kdy stěhování v rámci jedné administrativní jednotky není považováno za migraci. Jedinou výjimku tvoří hlavní město Praha, kde se za migraci považuje stěhování mezi jednotlivými městskými obvody. Osoba, která ve sledovaném období změní místo trvalého bydliště, respektive změnila administrativní jednotku, se nazývá *migrant*. Administrativní jednotkou, ze které se migrant vystěhoval, se nazývá *místem vystěhování* nebo *zdrojová oblast*. Analogicky místem přistěhování nebo *cílovou oblastí* se rozumí administrativní jednotka, do které se migrant přistěhoval.¹³

Pro sledování migrace je naprosto zásadní sledovat vztah mezi zdrojovou oblastí a cílovou oblastí. Pohyb migranta se dá proto interpretovat dvojím způsobem. Pro zdrojovou oblast se jedná o *vystěhování* (emigraci) a osoba se nazývá *emigrant*. Stejný prostorový pohyb je pro cílovou oblast chápán opačně, tedy jedná se o *přistěhování* (imigraci) a osoba se označuje jako *imigrant*. Soubor stěhujících se osob, které mají stejnou zdrojovou a cílovou oblast, se nazývá migrační proud. Jako hlavní migrační proudy se označují silnější proudy zpravidla mezi územními jednotkami vyššího řádu.¹⁴

¹² LANGHAMROVÁ, J., KAČEROVÁ, E. *Demografie: materiály ke cvičením*. 2008, str. 6 – 12

¹³ PAVLÍK, Z., KALIBOVÁ, K. *Mnohojazyčný demografický slovník*. 2005, str. 103

¹⁴ PAVLÍK, Z., KALIBOVÁ, K. *Mnohojazyčný demografický slovník*. 2005, str. 104 – 105

3.3 Druhy migrace

V souvislosti s migrací a její definicí, uvedenou výše, je nutné zmínit i několik základních druhů migrace, které jsou pro její studium důležité.

Prvním aspektem je ten mezinárodní. Palát (2013) rozlišuje *vnější* (mezinárodní) *migraci*, při které dochází k trvalému a dlouhodobému nebo krátkodobému přesunu jednotlivců nebo skupiny lidí v prostoru přes hranice země, a *vnitřní* (vnitrostátní) *migraci*, pro kterou je charakteristický pohyb obyvatelstva uvnitř hranicemi vymezené oblasti. Pavlík a Kalibová (2005) dodávají, že přesto, že se obvykle termíny mezinárodní a vnější migrace používají jako synonyma, nejsou ve všech případech rovnocenné, neboť za vnější migraci se může považovat stěhování za hranice nejenom státu, ale jakékoli vymezené oblasti. V současné době, kdy světu vládne globalizace a propojují se státy v nadnárodní celky, je stále větší problém rozlišit vnitřního a vnějšího migranta. Např. při pohledu celku, jako je Evropská unie, je pohyb osob v rámci členských států veden jako vnitřní migrace, ale z pohledu jednotlivých států se jedná o stěhování za hranice daného státu, tedy migraci vnější.

Dle časového hlediska se dá migrace rozdělit na krátkodobou, dlouhodobou a přechodnou. *Krátkodobou migrací* se rozumí stěhování na dobu maximálně jednoho roku. Sem se řadí už zmiňovaná migrace za studiem nebo výzkumem, posléze se navrací zpět do původní země. *Dlouhodobá migrace* je pak nad rámec jednoho roku. *Přechodná* migrace je typická tím, že migrující osoba se stěhuje na omezenou dobu, ale poté se migrant nevrací do původní země, ale často směřuje do jiné cílové oblasti. Ukázkovým příkladem jsou např. misionáři. V některých případech se může přechodná migrace transformovat do dlouhodobé nebo naopak.¹⁵

Kromě základního dělení podle mezinárodního hlediska existují i další dělení migrace. Prvním je dělení podle hlediska dobrovolnosti. Rozlišuje se migraci dobrovolná a nucená. Jak už z významu slova vyplývá, tak *dobrovolnou migrací* se rozumí stěhování způsobené vlastní vůlí migranta, na základě jeho vlastního rozhodnutí a plánování. V dělení dobrovolné migrace je možné dle této typologie nadále pokračovat a rozlišovat migraci pracovní, řetězovou, neimigrační a inovační. Podstatou pracovní migrace je stěhování se za cílem lepšího zaměstnání, ať už v podobě lepší mzdy a pracovních podmínek, získávání nových pracovních zkušeností nebo kariérního postupu. U řetězové migrace je cílem sloučení rodiny. Neimigrační migraci je chápána jako stěhování, které není definitivní, např. za studiem nebo

¹⁵ PALÁT, M. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. 2013, str. 13

výzkumem. Inovační migrace spočívá v přesídlení, kdy cílovým místem je oblast či země s lepšími podmínkami pro život. *Nucenou migrací* se rozumí stěhování, které nebylo způsobeno vlastní vůlí migranta. Příčinami může být vyhoštění, evakuace, důsledky působení přírodních živlů (záplavy, sucho), politické problémy (válka, politická nestabilita, porušování lidských práv) nebo náboženská, etnická či rasová diskriminace. Rozlišit zcela mezi nucenou a dobrovolnou migrací je ve skutečnosti téměř nemožné, neboť za částí dobrovolné migrace mohou být důvody donucení nebo nucené migrace mohou existovat aspekty rozhodování či možnosti volby. Proto není usilováno o důsledné rozdělení na tyto dvě kategorie.¹⁶

Nedobrovolná migrace se dělí na několik různých typů. Prvním typem je tzv. *vyhoštění*, kdy je migrant donucen opustit místo pobytu, i když původně chtěl zůstat. Následujícím typem je *evakuace*, kdy dochází k cílenému vysídlování všech obyvatel určité oblasti nejčastěji za účelem ochránit je před hrozícím nebezpečím přírodního rázu (povodně nebo zemětřesení) nebo z vojenských důvodů (hrozící bombardování nebo pohyb fronty). Následující typy nedobrovolné migrace se rozlišují podle názvu pro migranta. *Uprchlík* opustil sice svoji vlast na základě své vlastní vůle, ale pod vlivem toho, kdyby zůstal, byl pronásledován. *Vyhnanec* je migrant, který musel svoji vlast opustit na příkaz veřejné moci, nejčastěji z politických nebo rasových důvodů. Ukázkovým příkladem nedobrovolné migrace v naší historii je poválečný odsun německého obyvatelstva z území Československa.¹⁷

Další dělení migrace lze určit podle počtu stěhujících se osob. *Individuální migrace* je případ stěhování jedinců. Opakem je *skupinová migrace*, při které dochází k přesunu skupin osob, nejčastěji rodin. Extrémním případem je *masová migrace*, při které se přesunují velké skupiny lidí. Souvisejícím druhem migrace je tzv. *druhotná*, která je vyvolána stěhováním jiných osob. V tomto případě se rozlišuje primární migrant, který se stěhuje na základě svého vlastního svobodného rozhodnutí, a sekundární migrant, který se stěhuje na základě rozhodnutí druhých (zejména se jedná o děti, které následují své rodiče). Zde je důležité zmínit také tzv. řetězovou migraci, kdy se migranti stěhují do cílových oblastí, ve kterých mají své známé, kteří jim pomohou s obtížemi, které s migrací souvisí.¹⁸

3.4 Statistika migrace

Statistika migrace poskytuje základní informace o stěhování, zejména o celkovém objemu stěhování, směru, který si migranti vybrali, a samozřejmě o základních

¹⁶ PALÁT, M. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. 2013, str. 13

¹⁷ ROUBÍČEK, V. *Základní problémy obecné a ekonomické demografie*. 1996, str. 175

¹⁸ PAVLÍK, Z., KALIBOVÁ, K. *Mnohojazyčný demografický slovník*. 2005, str. 106

charakteristikách těchto migrantů. V mnoha zemích bohužel nelze ze zjevných důvodů zajistit přesné zjišťování a tak dochází k odhadům přibližných údajů. Nejpřesnější statistiky stěhování jsou získávány z tzv. *populačních registrů*. Každá osoba je do registru založena při narození pod svým rodným číslem a každá demografická změna (sňatek, narození dítěte, změna trvalého bydliště atd.) je zaevidována. V ČR existuje tzv. Základní registr obyvatel, který má na starost Ministerstvo vnitra ČR. Svoje data sdílí pouze s ostatními základními registry. Navazuje tak na Centrální registr občanů, který vznikl v Československu v roce 1980. Populační registry jsou vhodným zdrojem pro měření vnitřní migrace. Při jednotlivých sčítáních lidu jsou data v registrech kontrolována a v případě neshody aktualizována. Pokud některé státy populační registry nemají zavedené, tak se musí využít jiné registry, které zahrnují jen určitou část populace. Jedná se např. o seznamy voličů, seznamy daňových poplatníků nebo záznamy sociální péče. Pro zjištění úrovně vnější migrace jsou vhodná data o počtu vydaných vstupních víz a povolení nebo povolení k pobytu. Dalším vhodným zdrojem statistiky stěhování jsou pravidelná sčítání lidu nebo různá výběrová šetření. Pokud nelze migraci určit ani tímto uvedeným způsobem, lze použít matematické výpočty v podobě diferenčních metod.¹⁹

Evidence stěhování na území naší republiky se datuje do roku 1950, kdy bylo zavedeno povinné hlášení trvalého pobytu na základě zákona č. 52/1949 Sb., o hlášení obyvatelstva a povolování pobytů cizinců. Na tento zákon navazuje v současné době platný zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel). Ve většině zemí, a ČR není výjimkou, se tyto evidence zaobírají výhradně zahraniční migrací.²⁰

Do roku 2004 se data o stěhování získávala z tzv. Hlášení o stěhování. V tomto hlášení migranti, vnitrostátní i zahraniční, uváděli kromě základní identifikačních údajů o své osobě, také důvod stěhování, adresa předchozí a nového bydliště. Od roku 2005 přebírá ČSÚ, který má na starosti vypracování statistiky migrace, data v elektronické podobě od Ministerstva vnitra ČR. Pro případy migrace cizinců jsou přebírána data od Ředitelství služby cizinecké policie. Migranti o sobě udávají množství charakteristik, mezi které patří věk, rodinný stav, státní občanství, datum migrace a současné a předchozí místo trvalého pobytu.²¹

¹⁹ Tamtéž, str. 107 – 108

²⁰ VYSTOUPIL, J., TARABOVÁ, Z. *Základy demografie*. 2004, str. 22

²¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Pohyb obyvatelstva - Metodika*, 2016, cit. [2016-12-4]

3.5 Migrační modely

Pro analýzu migrace lze použít migrační modely, které se dělí na dvě základní skupiny. Modely z první skupiny dávají do vztahu migrační proudy mezi dvěma sledovanými oblastmi a ekonomické, demografické a sociální proměnné. Mezi oběma sledovanými územími se objevují překážky komplikující migraci. Jedná se např. o velkou prostorovou vzdálenost mezi zdrojovou a cílovou zemí, jazykové a kulturní bariéry, vízové podmínky vstupu do země, náklady související se stěhováním nebo odloučení od blízkých. Základní modely z této skupiny jsou gravitační modely, které jsou charakteristické tím, že migrační proudy mezi dvěma územími jsou přímo úměrné počtu obyvatel a nepřímo úměrné jejich vzájemné vzdálenosti. Modely z druhé skupiny jsou tzv. stochastické modely, které jsou zaměřeny zejména na jednotlivce. Charakteristické jsou vztahem pravděpodobnosti stěhování k danému počtu charakteristik jednotlivce, jako je např. věk nebo předchozí provedená migrace.²²

Model, který se v odborné literatuře objevuje velmi často, je tzv. model „*push – pull*.“ Ten rozděluje faktory ovlivňující pohyb obyvatelstva na dvě kategorie. První kategorií jsou vytlačující faktory (z angl. *push factors*), které ovlivňují obyvatele migrovat z dané oblasti, tedy negativní okolnosti v určité oblasti. Druhou kategorií jsou přitahující faktory (z angl. *pull factors*), které jsou opačné k vytlačujícím a lze je charakterizovat jako atraktivnost cílového území, tedy pozitivní okolnosti v určité oblasti, které migranta přitahují. Obě tyto kategorie se můžou podle jednotlivých faktorů rozdělit do tří skupin – ekonomické, kulturní a environmentální. Z vývoje migrace v posledních letech je zřejmé, že největší vliv mají faktory ekonomické.²³

Vytlačující faktory, které přimějí obyvatele se odstěhovat mimo svůj region, jsou dle Paláta (2013) následující:²⁴

- nedostatek pracovních míst,
- vysoká nezaměstnanost,
- nízké mzdy,
- špatné podmínky bydlení,
- diskriminace,
- znečištění životního prostředí,
- málo příležitostí ve všech oblastech života.

²² PAVLÍK, Z., KALIBOVÁ, K. *Mnohojazyčný demografický slovník*. 2005, str. 110

²³ PALÁT, M. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. 2013, str. 21

²⁴ Vybrány byly takové vytlačující faktory, které mohou mít vliv na vnitřní migraci v ČR.

Přitahující faktory, které lákají migranty se do oblasti přistěhovat, uvádí Palát (2013) následující:²⁵

- dostatek pracovních míst,
- ekonomická prosperita,
- vysoké mzdy,
- lepší podmínky pro život,
- lepší úroveň vzdělávání,
- čisté životní prostředí,
- rodinné vazby.

3.6 Další typy prostorového pohybu

Ve vztahu k migraci je důležité zmínit také pojem *mobilita* (hybnost), který je ze své podstaty pojem mnohem širší, neboť zahrnuje všechny druhy prostorových pohybů bez ohledu na účel, vzdálenost, periodicitu nebo směr. Specifickým typem prostorového pohybu obyvatelstva jsou různé druhy krátkodobé cesty, při které nedochází ke změně trvalého bydliště, i když v jejich názvech se slovo migrace často objevuje. Řadí se sem zejména kyvadlová a sezonní migrace a cestování. *Kyvadlovou migrací* se rozumí pravidelné pohyby mezi trvalým bydlištěm a místem zaměstnání nebo školy nebo občasný pohyby za kulturou, sportem, zábavou, službami nebo na úřad. V souvislosti s kyvadlovou migrací je důležité zmínit tzv. spádové obyvatelstvo, tedy osoby, které bydlí mimo určené území, ale pravidelně či nepravidelně do něj z výše uvedených důvodů dojíždějí. V těchto případech se používají pojmy ukazatele dojížděky a vyjížděky. Tento pohyb je důležité sledovat zejména z dopravního hlediska vzhledem k plánování hustoty a četnosti dopravních spojů mezi jednotlivými oblastmi. *Sezonní migraci* lze chápat jako každoročně se opakující pohyb ve stejné části roku zejména zemědělských pracovníků s postupující sklizní. U *cestování* je důležité sledovat dobu nepřítomnosti ve zdrojové oblasti nebo dobu přítomnosti v cílové oblasti. V praxi je proto obtížné rozlišovat migranta a návštěvníka. V případě ČR je tento problém vyřešen tím, že migrantem se rozumí osoba, která změnila místo trvalého pobytu. Ani případ tzv. nomádů nebo kočovníků, tedy osob bez trvalého bydliště, které mění často místo svého pobytu pravidelně se opakujícími cestami, není součástí migrace, neboť se jedná o relativně usedlé obyvatelstvo. Moderní nomádství v současném světě představují zejména pracovníci ve

²⁵ Vybrány byly takové přitahující faktory, které mohou mít vliv na vnitřní migraci v ČR.

stavebnictví, kteří se podílejí na velkých stavbách, např. dálnicích nebo přehradách. Do statistiky migrace se také nezapočítávají tzv. *nepravidelné cesty*, tedy nepravidelné, jednorázové cesty za službami, kulturou, sportem nebo do zdravotnických zařízení. Dalším typem prostorového pohybu je *cestování*, při kterém sice dochází ke změně místa bydliště, ale pouze na krátkou dobu. O tomto typu prostorového pohybu však neposkytují demografické prameny žádná data.²⁶

3.7 Migrační politika

Součástí populační politiky je migrační politika, kterou mnoho zemí vytváří za účelem podpory nebo omezení imigrace cizích státních příslušníků, případně za účelem ovlivnění rozmístění obyvatel uvnitř země. Nejčastějším způsobem, jak ovlivnit migraci v dané zemi, jsou legislativní normy, např. imigrační zákony. Ty slouží zejména k tzv. selektivní imigraci, tedy podle určitých kritérií je umožněn pobyt pouze osobám s určitými charakteristikami (zejména vzdělání), které daný stát považuje za nedostatkové z vnitřních zdrojů. Používaný je i kvótní systém, který stanoví určitý počet imigrantů podle země jejich původu. Migrační politika se i okrajově zabývá vnitřní migrací, zejména způsobem přerozdělování obyvatel uvnitř země, ale často pomocí nepřímých nástrojů. Mezi ty se řadí zejména různé formy jednorázových finančních dávek, které mají obyvatele přimět se do určité lokality přestěhovat.²⁷

Vztah ČR k migraci prodělal od vzniku samostatného státu v roce 1993 zásadní vývoj. První pokusy o ucelenou migrační politiku se datují na začátek 90. let 20. století, kdy byla ČR migračně ztrátová. Pomoc směřovala zejména k občanům v zahraničí, jejichž komunity z různých důvodů upadaly. První ucelenou politikou ČR se stalo usnesení vlády ČR č. 72 ze dne 17. ledna 1996, o Zásadách politiky vlády ČR ve vztahu k přesídlování cizinců s prokázaným českým původem (krajanů) žijících v zahraničí, které v určitých případech umožňovalo přesun občanů zpět do své vlasti. Od přelomu 20. a 21. století se ČR stává cílovou zemí zejména pro pracovníky a obchodní migranty s úmyslem dlouhodobě se usadit a zároveň se objevuje větší počet českých občanů pracujících v mezinárodních organizacích a v obchodní sféře mimo hranice ČR. Na Ministerstvu vnitra v tomto období také vzniká odbor azylové a migrační politiky, která začíná postupně zbavovat rozhodování v těchto věcech Policii ČR, která měla tento problém na starost z historického odkazu komunistického režimu.

²⁶ ROUBÍČEK, V. *Základní problémy obecné a ekonomické demografie*. 1996, str. 167 – 169

²⁷ PAVLÍK, Z., KALIBOVÁ, K. *Mnohojazyčný demografický slovník*. 2005, str. 107

Výrazným milníkem byl také vstup ČR do EU. Od této doby je velká část migrační politiky řešena v rámci EU a ostatními členskými zeměmi. Ještě předtím, 13. ledna 2003, přijala vláda ČR usnesení č. 55 k účinnosti Koncepce integrace cizinců na území ČR a další rozvoj této koncepce po vstupu ČR do Evropské unie jako základní koncepci migrační politiky, kde se formulovaly základní Zásady politiky vlády v oblasti migrace cizinců. Jedná se o 6 základních zásad, zaměřených na mezistátní migraci. Ve vztahu k vnitrostátní migraci, která je hlavním zaměřením této diplomové práce, se tyto Zásady přímo nevyjadřují. Postupně se objevovala tendence k decentralizaci modelu koordinace migrační politiky. A tak v roce 2007, kdy ČR vstoupila do Schengenského prostoru, vznikl Koordinační orgán pro migraci a ochranu hranic. Členy jsou náměstci zainteresovaných resortů (vnitro, práce a sociálních věcí, průmyslu a obchodu, zahraničních věcí, dopravy, financí) a jejich cílem je podřídit zájmy jednotlivých ministerstev společné a jednotné politice.²⁸

I v českém právním řádu lze nalézt velký počet legislativních norem, které se alespoň minimálně zabývají migrací nebo migranty. Legislativní normy, které se zabývají migrací jen okrajově, lze rozdělit do několika skupin. Zaměstnanost cizinců je řešena např. v zákoně č. 453/2004 Sb. o zaměstnanosti nebo v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Vzdělání cizinců je ukotveno např. v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (tzv. školský zákon) nebo ve vyhlášce Ministerstva, školství, mládeže a tělovýchovy č. 137/1993 Sb., kterou se stanoví kritéria pro prokazování znalosti českého jazyka žadatelů o udělení státního občanství ČR. Legislativní normy, které se kompletně zabývají migrací, jsou zcela zaměřeny na mezistátní migraci a žádná z nich neřeší migraci uvnitř jednotlivých států. Mezi nejvýznamnější normy pro zahraniční migranty se řadí zejména tyto:²⁹

- zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky,
- zákon č. 325/1999 Sb. o azylu,
- zákon č. 221/2003 Sb. o dočasné ochraně cizinců,
- sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 208/1993 Sb. o sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků (tzv. Ženevská úmluva),

²⁸ BROUČEK, S., GRULICH, T. *Migrace a česká společnost: výběr textů a diskuse z konference k aktuálním problémům migrací*. 2012, str. 26 – 31

²⁹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Legislativa a dokumenty v oblasti migrace a mezinárodní ochrany*. 2015, cit [2017-1-7]

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 o kodexu Společenství o vízech (tzv. vízový kodex).
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (tzv. Schengenský hraniční kodex).

3.8 Proces integrace

Migrace je často spojená se stěhováním se do nového prostředí s odlišným jazykem nebo kulturou. Zejména tak platí pro mezistátní migraci, ale i v případě vnitrostátní migrace lze narazit na odlišnosti v různých oblastech, ale ne v takovém rozsahu a intenzitě jako v případě mezistátní migrace. Pojmem *integrace* lze chápat jako proces přizpůsobování se novému prostředí. Jedná se o proces postupný a lze jej rozlišit na několik fází. První je tzv. *naturalizace*, při které dochází k formálnímu zisku nového občanství. Následující fáze je *akomodace* (ekonomické přizpůsobení ziskem pracovního povolení, posléze ziskem pracovní pozice), *adkulturace* (přizpůsobení se kulturním hodnotám a zvykům v novém prostředí) a celý proces je uzavřen *asimilací* (tedy úplným sociálním splynutím s novým prostředím). Možný je ale i opačný případ a to ten, kdy se imigranti nechtějí novému prostředí přizpůsobit a zůstanou tak uzavřenou skupinou s původní kulturou a vytvoří tzv. *kolonii*. Tento stav může vést v tom lepším případě ke splynutí obou skupin, kdy rozdílné znaky postupem zcela vymizí, a vzniká tak nová populace, která nese vlastnosti obou původních skupin. Dalším možným řešením je zánik jedné skupiny tím, že ji ta větší a silnější časem pohlte. Třetí možností je segregace, při které obě skupiny žijí vedle sebe a jsou od sebe rozděleny náboženskými, rasovými či národnostními předsudky nebo v krajním případě i legislativními prostředky. Extrémním případem může být genocida, kdy se každá skupina snaží tu druhou zcela vyhladit. V současném světě ale není tato možnost příliš častá.³⁰

3.9 Vývoj migrace na území ČR ve 2. polovině 20. století

Pro pochopení vývoje migrace v aktuálním období je důležité znát také historický vývoj, který probíhal na našem území. Zejména vývoj migrace ve 2. polovině 20. století na území ČR byl velmi výrazně ovlivněn politickou situací země, zejména v důsledku plánovaného řízení ekonomiky. Nejúčinnějším nástrojem k řízení migrace v tomto období byla bytová výstavba. Zpočátku směřovaly migrační proudy na velké vzdálenosti. S postupem

³⁰ ROUBÍČEK, V. *Základní problémy obecné a ekonomické demografie*. 1996, str. 175

času se vzdálenost zkracovala a na konci 80. let se většina migrantů stěhovala pouze v rámci jednoho okresu, což mělo za následek růst středních okresních měst a naopak stagnaci velkých měst, zejména Prahy. Největší migraci na území dnešní ČR lze datovat do období dvou let po konci druhé světové války. Navrátilo se zhruba 100 tisíc obyvatel, kteří svoji vlast opustili po roce 1938 nebo jejichž rodiny žily v zahraničí po delší dobu (zejména z oblastí Rakouska, Francie nebo Jugoslávie). Za hranice odešlo, bylo vyhnáno a později bylo systematicky odsunuto skoro 2,8 milionů Němců. Do příhraničních prostor, které Němci opustili, se do května roku 1947 nastěhoval více než 1,1 milionu obyvatel a dalších 116 tisíc přišlo ze Slovenska. Následný proces stěhování uvnitř státu je nutné z hlediska vnitřní migrace rozdělit na dvě hlavní úrovně a to na stěhování v rámci území dnešní ČR a na stěhování mezi ČR a Slovenskem. Faktory, které ve druhé polovině 20. století nejvíce ovlivnily stěhování na území současné ČR lze rozdělit na pět hlavních skupin. Jedná se o dosídlování pohraničí, pracovní migraci do Ostravy a okolí, náborové stěhování do Severních Čech, plánovité přesuny pracovních sil a středisková soustava obcí. Po migračních vlnách z roku 1947 postupně počet obyvatel v příhraničních oblastech klesal. Důvodem byl přesun průmyslové výroby na Slovensko, kolektivizace zemědělství (dosídlejícím občanům byla odebrána zemědělská půda), rozšiřující se pohraniční pásmo u hranic s Německem související se zánikem jednotlivých obcí a zejména nedostatek pracovních příležitostí jinde než v zemědělství a lesnictví. Proto v roce 1953 začala státem řízené dosídlování pohraničí, které bylo velmi nákladné, neboť dosídlenci obdrželi od státu různé výhody, ale ve výsledku také málo efektivní. Celková migrační ztráta dotčených oblastí v tomto období činila 110 tisíc obyvatel. Pracovní migrace na Ostravsko, začínající na konci 40. let 20. století, byla způsobena zejména rozvojem těžkého průmyslu (těžba uhlí, hutnictví, strojírenství). Z celkového přírůstku obyvatel mezikrajským stěhováním po celou dobu 50. let připadalo zhruba 76 % na oblasti Ostravska a Karvinska. Tento trend ještě pokračoval v i v 60. letech. Značná část přistěhovalých pocházela také ze Slovenska. Převážně se stěhovali mladí lidé, což se pozitivně projevilo po skončení této migrační vlny vysokým přirozeným přírůstkem. Třetí faktor souvisí se zhoršujícím se životním prostředím v severních Čechách. Příčinou byla zejména lomová těžba hnědého uhlí, která neničila jen přírodu, ale nově vznikajícím lomům musely ustupovat i obce, které musely být pro potřeby lomové těžby zničeny. Stát se snažil bytovou výstavbou a dalšími výhodami obyvatele přilákat, ale počet obyvatel v dotčených územích nadále klesal (výjimkou byl okres Chomutov). Plánovité přesuny pracovních sil probíhaly v 70. a 80. letech zejména v oblastech, kde se nedostávalo pracovních sil. Stát určitými opatřeními, zejména podporou bytové výstavby v cílové oblasti a regulací bytové

výstavby ve zdrojové oblasti, ovlivňoval a řídil přesuny pracovních sil. Mezi nejvíce postižené oblasti patřily některé okresy v západních Čechách a velkoměsta, zejména Praha.³¹

V 70. letech zažil celý svět hospodářský pokles, který měl za následek také nižší intenzitu migrace, která se v některých státech projevovala až do poloviny 80. let. Zároveň probíhala desurbanizace, která vedla k významnému snížení počtu obyvatel ve velkých městech. Důležitou roli v tomto smyslu ve vývoji na našem území sehrála také tzv. středisková soustava, která od 70. let plánovitě a velmi výrazně upřednostňovala malá a střední města před městy velkými, hlavně Prahou. Na druhou stranu existovala i podpora pro velká města, ale pouze pro města se strategickým, převážně těžkým průmyslem na Ostravsku a v Podkrušnohoří. Celkovým důsledkem všeho ale bylo omezení růstu velkých měst a utlumení rozvíjející se suburbanizace.³²

Krátce zde zmíním i vývoj migrace mezi dnešní ČR a Slovenskem, které ve 2. polovině 20. století tvořily jeden ucelený stát. Migrační směr v tomto ohledu byl výrazně jednosměrný, kdy převažoval počet migrantů ze Slovenska. Ze začátku šlo zejména o migraci ekonomickou (do pohraničí a na Ostravsko) a stěhovali se zejména mladí lidé a rodiny s dětmi. V průběhu let se počet přistěhovalých ze Slovenska snižoval, protože na Slovensku postupně vznikala pracovní místa, ale stále byl velmi výrazný. Významnou roli v tomto mezirepublikovém stěhování hrála trvalá migrace Romů.³³

Po listopadových událostech roku 1989 a následných 90. letech procházely postkomunistické evropské státy, včetně ČR, výraznými změnami na úrovni politické, ekonomické a sociální. A tyto změny měly značný vliv i na vývoj migrace. V tomto směru nejdůležitějším byl rozdílný ekonomický vývoj regionů ČR, ze kterého pramenily vznikající regionální disparity. Migračně atraktivní se tak stávají zázemí velkých měst, přičemž jádra těchto měst jsou migračně ztrátová, stejně jako periferní oblasti, které tato centra obklopují. Na jedné straně to byly prosperující regiony s moderním průmyslem (převážně automobilovým a elektrotechnickým) a dynamicky se rozvíjející centra s vysokým podílem kvartéru. Nejvíce migračně ziskové území tak bylo velmi rozsáhlé zázemí Prahy ve Středočeském kraji, na které navazovala oblast Plzeňského kraje (zejména okresy Plzeň – sever, Plzeň – jih a Rokycany) a také vybrané okresy Ústeckého kraje (Louny a Litoměřice) nebo Jihočeského kraje (Český Krumlov, Jindřichův Hradec). Další migračně atraktivní

³¹ KUČERA, M. *Populace České republiky 1918-1991*. 1994, str. 141 – 143

³² HAMPL, M. *Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie*. 2001, str. 87 – 89

³³ KUČERA, M. *Populace České republiky 1918-1991*. 1994, str. 144

území se nacházelo na Moravě a jednalo se o zázemí města Brna a okresy Prostějov a Kroměříž. Na druhé straně se objevily převážně pohraniční regiony s krizí v textilním průmyslu (severní a východní Čechy) nebo s krizí v těžebním a těžkém průmyslu (Ostravsko a Podkrušnohoří), která byla migračně ztrátová. Do této druhé skupiny by se řadily i periferní regiony na hranicích Čech a Moravy.³⁴

Migrační vývoj v těchto letech, jak na území ČR, tak do určité míry i ostatních postkomunistických zemích, je charakteristický zejména dvěma specifickými trendy. Objevuje se zde i jeden obecný trend a to oslabování úlohy migrace jako takové a její nahrazení jinými způsoby, které nesouvisejí se změnou místa trvalého bydliště, jako je např. dojíždka za prací. Prvním z těchto specifických trendů je výrazné snížení migrační mobility, nejvíce v první polovině 90. let. Tento pokles lze z části chápat jako reakci na celospolečenské změny po roce 1989, ale nejvýznamnější příčinou k tomuto jevu byla situace na trhu s byty.

Tabulka č. 1: Počet dostavěných bytů v ČR v letech 1990 až 1999

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Počet	44 594	41 719	36 397	31 509	18 162	12 998	14 482	16 757	22 183	23 734

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Nejenže klesal počet nově vystavěných bytů, ale nepřišlo uvolnění tohoto trhu, neproběhly změny v bytové legislativě a celkově se tedy dostupnost bydlení značně snížila. Na přelomu 80. a 90. let bylo dokončeno zhruba 45 tisíc bytů. Poté docházelo ke snižování úrovně výstavby, kdy minimem byl rok 1995, kdy bylo dokončeno zhruba 13 tisíc bytů, což je nejnižší počet v tomto období. Ve druhé polovině 90. let se počet nových bytů zvedá, např. v roce 1999 bylo postaveno zhruba 24 tisíc nových bytů. I v současné době se bytová situace spolu s pracovními důvody řadí k nejčastějším důvodům k migraci.³⁵

Druhým trendem je změna v hodnotě migračního salda obcí podle velikosti. Původní trend stěhování z menších obcí (do 5 000 obyvatel) do obcí větších (nad 10 000 obyvatel) se na konci 90. let mění na opačný, tedy migračně ziskové jsou velikostně menší obce. Tyto

³⁴ HAMPL, M. *Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie*. 2001, str. 89 – 97

³⁵ HAMPL, M. *Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie*. 2001, str. 87 – 89; BARTOŇOVÁ, D. *Demografická situace České republiky: proměny a kontexty 1993-2008*. 2010, str. 99 – 100

obce se často nacházejí v zázemí velkých měst, např. Praha, Brno, Plzeň a Ostrava. Na konci 90. let je tak migrace velmi silně ovlivněna procesy suburbanizace, ale také zvyšováním rozdílů mezi dostupností bydlení ve městech a jejich přirozenou atraktivitou.

Tabulka č. 2: Migrační saldo velikostních kategorií obcí ČR v letech 1992 až 1994 a 1997 až 1999 (v tis. osob)

Velikostní kategorie obcí přistěhovanání	Velikostní kategorie obcí vystěhovaní						
	1992 - 1994						
	0-2	2-5	5-10	10-20	20-50	50-100	100+
0-2	X	-1 327	-866	-709	-301	1 136	1 206
2-5	1 327	X	114	-26	75	609	385
5-10	866	-114	X	5	-205	164	-86
10-20	709	26	-5	X	-105	129	-307
20-50	301	-75	205	105	X	-213	-684
50-100	-1 136	-609	-164	-129	213	X	-519
100+	-1 206	-385	86	307	684	519	X
	1997 - 1999						
	0-2	2-5	5-10	10-20	20-50	50-100	100+
0-2	X	-57	634	1 198	2 328	3 441	5 668
2-5	57	X	75	269	694	917	1 335
5-10	-634	-75	X	-5	111	284	243
10-20	-1 198	-269	5	X	-4	54	24
20-50	-2 328	-694	-111	4	X	-90	-596
50-100	-3 441	-917	-284	-54	90	X	-452
100+	-5 688	-1 335	-243	-24	596	452	X

Zdroj: HAMPL, M. *Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie*. 2001, str. 91

I když jsou velká města v celkovém počtu migračně ztrátová, tak např. u skupiny migrantů ve věku 20 až 34 let a u vysokoškolsky vzdělaných osob jsou vysoce migračně zisková. Důležitým prvkem v tomto případě je motivace k migraci, která by se dala v tomto období rozdělit na dvě hlavní skupiny. První skupina, do které se řadí důvody pracovní, sňatek nebo studium, je typický tradiční model, tedy s rostoucím počtem obyvatel v obci roste počet migrantů právě s těmito důvody. Přesně naopak je tomu u druhé skupiny, kam se řadí bytové důvody nebo následování člena rodiny.³⁶

V první polovině 90. let také výrazně klesala intenzita migrační mobility na všech úrovních, tedy mezi kraji, mezi okresy uvnitř krajů a mezi obcemi uvnitř kraje). Teprve

³⁶ HAMPL, M. *Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie*. 2001, str. 87 – 89; BARTOŇOVÁ, D. *Demografická situace České republiky: proměny a kontexty 1993-2008*. 2010, str. 99 – 100

v polovině 90. let se ustálila intenzita migrace mezi obcemi a na konci tohoto období také intenzita migrace na ostatních úrovních, tedy na delší vzdálenosti. V tabulce č. 4 je vidět výrazný pokles objemu migrace na našem území. Nejnižší hodnota 195,6 tisíc stěhování z roku 1996 je o 27 % nižší než v roce 1990. Podíl mezikrajského stěhování se od roku 1993 stabilizoval na hodnotě, která tvoří zhruba čtvrtinu objemu stěhování. Podobně je na tom meziokresní stěhování, které se pohybovalo na hodnotě kolem 20 %. Pokud se sečtou hodnoty pro stěhování uvnitř Prahy a vnitřní okresní stěhování, tedy stěhování na krátké vzdálenosti, tak vyjdou hodnoty, které ve sledovaném období vždy dosahovaly přes 50 %. Pokud se ale vezmou v úvahu pouze stěhování uvnitř hlavního města, je patrný pokles objemu. A to mohl způsobovat zejména rostoucí počet vystěhovalých z Prahy do příměstských oblastí, který v tomto období probíhal.³⁷

Tabulka č. 3: Objem vnitřního stěhování podle typů administrativních jednotek v letech 1986 až 1999

Typ stěhování	Průměr 1986-89	1990	1993	1996	1998	1999
Absolutní počet stěhování (v tis. osob)						
Objem stěhování v ČR celkem	227,7	267,2	241,3	195,6	203,7	201,5
- z kraje do kraje	70,7	71,3	57,3	46,2	48,9	48,6
- z okresu do okresu v rámci kraje	58,9	59,4	49,0	40,0	41,4	41,9
- z obce do obce v rámci okresu	98,1	104,4	94,2	78,3	83,6	82,4
Uvnitř hl. m. Prahy	.	32,1	40,8	31,1	29,8	28,6
Struktura objemu stěhování (v %)						
- z kraje do kraje	31,1	26,7	23,8	23,6	24,0	24,1
- z okresu do okresu v rámci kraje	25,8	22,2	20,3	20,5	20,3	20,8
- z obce do obce v rámci okresu	43,1	39,1	39,0	40,0	41,1	40,9
Uvnitř hl. m. Prahy	.	12,0	16,9	15,9	14,6	14,2
Objem vnitřního stěhování (na 1 000 obyvatel středního stavu)	22,0	25,8	23,4	19,0	19,8	19,6

Zdroj: BARTOŇOVÁ, D. *Demografická situace České republiky: proměny a kontexty 1993-2008*. 2010, str. 101

³⁷ BARTOŇOVÁ, D. *Demografická situace České republiky: proměny a kontexty 1993-2008*. 2010, str. 100

4 Charakteristika Kraje Vysočina

Kraj Vysočina byl jako vyšší územně samosprávný celek zřízen zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích, ze dne 12. dubna 2000. Spolu se Středočeským krajem se jedná o centrální kraj, tudíž jeho hranice nejsou totožné se státními hranicemi ČR, i když jižní část kraje Vysočina je velmi blízko ke státním hranicím s Rakouskem. Z tohoto důvodu je v kraji spousta aktivit v rámci přeshraniční spolupráce právě s tímto státem. Kraj Vysočina sousedí na východě s krajem Jihomoravským, se kterým tvoří region soudržnosti Jihovýchod, na severu s krajem Pardubickým a Středočeským a na západě s krajem Jihočeským. Statutárním městem je Jihlava. Rozloha kraje činí 6 796 km²

(5. největší kraj ČR), což je 8,6% celkové rozlohy ČR. Povrch kraje je tvořen zejména Českomoravskou vrchovinou. Nejvyšším bodem je vrchol Javořice (837 m. n. m.) v Javořické vrchovině a naopak nejnižším bodem je místo, kde na jihovýchodě kraje opouští území řeka Jihlava (239 m. n. m.). Na území kraje se nacházejí dvě chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy a Železné hory a krajem také prochází historická zemská hranice Čech a Moravy.³⁸

Administrativně se kraj Vysočina dělí na 5 okresů a na 15 obvodů obcí s rozšířenou působností (obrázek č. 2):

- okres Jihlava,
 - ORP Jihlava,
 - ORP Telč,
- okres Třebíč,
 - ORP Moravské Budějovice,
 - ORP Náměšť nad Oslavou,
 - ORP Třebíč,
- okres Havlíčkův Brod,
 - ORP Havlíčkův Brod,
 - ORP Chotěboř,
 - ORP Světlá nad Sázavou,

Obrázek č. 1: Znak kraje Vysočina

Zdroj: Kraj Vysočina. 2008. cit. [2017-1-7]. Dostupné z WWW: <https://www.kr-vysocina.cz/znak-kraje-vysocina/d-4000095>

³⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka kraje Vysočina – 2010 až 2016*. 2017, cit [2017-1-7]

- okres Pelhřimov,
 - ORP Humpolec,
 - ORP Pacov,
 - ORP Pelhřimov,
- okres Žďár nad Sázavou,
 - ORP Bystřice nad Pernštejnem,
 - ORP Nové Město na Moravě,
 - ORP Velké Meziříčí,
 - ORP Žďár nad Sázavou.

Obrázek č. 2: Okresy a obvody obcí s rozšířenou působností kraje Vysočina

Zdroj: ČSÚ. 2012. Cit. [2017-01-07]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/documents/10180/20534420/cz063_zvkr_m1.jpg

Hustota obyvatelstva za rok 2015 činila 75 obyvatel/km², což je pod celorepublikovým průměrem. Celkový počet obyvatel k 31. prosinci 2015 činil 509 745 obyvatel, což je 4,8% z celkové počtu obyvatel ČR. Méně měly jen kraje Liberecký a Karlovarský. Na území kraje se nachází 704 obcí, což je 11,3% z celkového počtu, a jedná se o druhý největší podíl za prvním Středočeským krajem. Z těchto údajů vyplývá, že na území kraje Vysočina se nachází vysoký počet obcí s nízkým počtem obyvatel. Z celkového počtu obyvatel ČR, kteří žijí v obcích do 199 obyvatel, jich 23% žije v obcích na území kraje Vysočina, což je výrazně nejvíce ze všech krajů ČR. K 31. prosinci 2015 činil průměrný věk muže 40,7 let a průměrný věk ženy byl 43,5 let, což jsou hodnoty, které se nijak výrazně neodchylují od hodnot za celou

ČR. V roce 2015 oproti předchozímu roku ubylo rozvodů a přibýlo sňatků a mírně se zvýšil i počet narozených dětí.

HDP za rok 2015 činil 180 155 mil. Kč (4% celkového HDP ČR). Méně vykazovaly jen kraje Karlovarský a Liberecký, stejný podíl pak ještě kraj Pardubický. HDP na obyvatele činil 353 587 Kč, což je hodnota zhruba 82% republikového průměru. Celkový počet zaměstnaných v roce 2015 činil 235,8 tisíc osob (4,7% podílu na ČR). Podíl pracovníků v zemědělství, lesnictví a rybářství činil 7,7% (2,9% v ČR), v průmyslu a stavebnictví 45,8% (38% v ČR) a ve službách 46,5% (59% v ČR). Z celkového počtu osob zaměstnaných v zemědělství, lesnictví a rybářství jich 12,3% pracuje v kraji Vysočina, což je nejvíce ze všech krajů. Naopak podíl počtu pracujících osob ve službách je třetí nejmenší za Libereckým a Karlovarským krajem. Obecná míra nezaměstnanosti v roce 2015 se nijak nevymykala celorepublikovému průměru a činila 4,7%. Na jedno pracovní místo připadalo 6 uchazečů. Nabídka pracovních míst není vysoká, ale dlouhodobě se zlepšuje. Průměrná hrubá měsíční mzda (údaje za rok 2014) činila 22 631 Kč, což bylo zhruba o 2 000 Kč méně než údaj za ČR. Naopak průměrná hrubá měsíční mzda v zemědělství byla zhruba o 700 Kč vyšší než celorepublikový průměr a činila 21 638 Kč. V ostatních sektorech ekonomiky se průměrné hrubé měsíční mzdy nacházely pod úrovní ČR. Na konci roku 2015 bylo ve statistickém registru ekonomických subjektů evidováno 110,6 tisíc subjektů, což je po Karlovarském kraji druhá nejmenší hodnota.

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že kraj Vysočina je výrazně zaměřený na zemědělství a následující údaje tuto skutečnost jen potvrzují. I když přírodní podmínky, zejména nadmořská výška a sklonitost pozemků, jsou podprůměrné, tak pro některé komodity jsou tyto podmínky naopak vhodné. Pro zemědělství je charakteristická velkovýroba a většina podniků kombinuje živočišnou a rostlinnou výrobu. Osevní plocha činila k 31. květnu 2015 274 970 hektarů, což je 11,2% celkové osevní plochy v ČR. Více měly jen kraje Středočeský a Jihomoravský. Vzhledem, že tyto kraje jsou převážně nížinaté a kraj Vysočina je převážně hornatý, se jedná o významnou hodnotu. Ve sklizni obilovin za rok 2015 patří s hodnotou 729 159 tun na 4. místo za krajem Středočeským, Jihomoravským a Jihočeským. Pro kraj Vysočina je ale typická jiná plodina, která pro širokou veřejnost znamená automatickou asociaci. Když se řekne Vysočina, vybaví se brambora. V pěstování této plodiny, která je základem českého jídelníčku, je skutečně Vysočina dominantní. V roce 2015 činily výnosy 180 098 tun, což je 35,7% celkové produkce brambor na našem území. Plocha brambor zůstala v porovnání s trokem 2014 na podobné úrovni, ale výnos na 1 hektar se snížil o více než 25%. I v chovu hospodářských zvířat je kraj Vysočina na předních místech.

K 1. dubnu 2015 se na území kraje chovalo 219 364 kusů skotu (15,6% z celé ČR), což Vysočinu řadí na první místo spolu s Jihočeským krajem. Vezme-li se v potaz údaj intenzity chovu skotu na 100 hektarů, tak kraj Vysočina s hodnotou 61 kusů patřil v roce 2015 na první místo mezi kraji ČR. V chovu prasat se Vysočina řadí s hodnotou 253 451 kusů (16,3% z celé ČR) na druhé místo za Středočeský kraj.

Průmyslové podniky s velkým významem v rámci kraje jsou zejména z odvětví strojírenství (např. Bosch Diesel, s. r. o. v Jihlavě), potravinářství (např. Kostelecké uzeniny, a. s. v Kostelci) nebo dřevozpracujícího průmyslu (např. Dřevo Trust, a.s. v Humpolci). Průmyslovými centry v kraji Vysočina jsou bývalá okresní města (Jihlava, Třebíč, Havlíčkův Brod, Pelhřimov, Žďár nad Sázavou) a města s dobrou dopravní dostupností (např. Humpolec nebo Velké Meziříčí). Průmyslové podniky se 100 a více zaměstnanci, kterých bylo v roce 2015 na území kraje celkem 130, utřžily za své činnosti 144 560 mil. Kč, což činí 4,3% z celkového objemu za ČR. Menší podíl tvořily jen kraje Karlovarský, Olomoucký a Královehradecký. Meziroční nárůst ale činil 4,5%. V odvětví stavebnictví bylo v roce 2015 vydáno 4 122 stavebních povolení, což představuje 2 % meziroční nárůst. Finanční objem stavebních prací provedených v kraji, který za rok 2015 tvořil 12 124 mil. Kč, řadí Vysočinu na 4. místo s nejnižším finančním objemem. V roce 2015 byla na území kraje zahájena výstavba 970 bytů a 997 bytů bylo v tomto roce dokončeno (jedná se o 4 % meziroční pokles). Při přepočtu na 1 000 obyvatel se dostane hodnota 1,96 bytu, což je pod celorepublikovým průměrem 2,38 bytu na 1 000 obyvatel.

Z hlediska cestovního ruchu může kraj Vysočina nabídnout dobré příležitosti pro letní i zimní turistiku a možnost návštěvy mnoha památek. Nejlepší sněhové podmínky pro zimní sporty nabízejí zejména Žďárské vrchy, ale také Jihlavské vrchy a Svratecká hornatina. Pro vyznavače pěší turistiky je k dispozici 2 900 kilometrů značených turistických tras a 2 500 kilometrů cyklotras. Na území kraje se nachází největší počet památek UNESCO v ČR. Jedná se konkrétně o městskou památkovou rezervaci Telč, poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře u Žďáru nad Sázavou a židovské město a bazilika sv. Prokopa v Třebíči. Vyhlášené je i Muzeum rekordů a kuriozit v Pelhřimově. Své nepopiratelné kouzlo mají i nemovité kulturní památky, např. zámek Telč nebo Jaroměřice nad Rokytnou nebo hrady Roštejn a Kámen. Významné jsou kulturní festivaly Mezinárodní festival sborového umění a Mezinárodní festival dokumentárního filmu v Jihlavě, Evropské setkání folklórních souborů v Telči nebo country festival Trampský širák v obci Štoky. Významným magnetem sportovních fanoušků je sportovní areál v Novém Městě na Moravě, které v zimě láká na závody v biatlonu a běžeckém lyžování a v létě na závody horských kol. Na území kraje

Vysočina se nachází 445 hromadných ubytovacích zařízení, které nabízejí 23 989 lůžek, které v průběhu roku 2015 navštívilo 473 212 hostů. Ve všech těchto ukazatelích patří ale kraj Vysočina přes všechna výše zmíněná turistická lákadla na předposlední místo v rámci všech krajů ČR. Horších hodnot dosahoval jen Pardubický kraj.

Podmínkami pro vzdělávání svých obyvatel se kraj Vysočina řadí k průměru ČR. Kraj nabízí dostatečnou kapacitu základních a středních škol. Na území kraje se nacházejí také dvě vysoké školy – Vysoká škola polytechnická v Jihlavě a Západomoravská vysoká škola v Třebíči. Z celkového počtu studentů vysokých škol v celé ČR pochází 5,4% z kraje Vysočina.

Zdravotnická péče je poskytována 6 nemocnicemi (Havlíčkův Brod, Jihlava, Nové Město na Moravě, Pelhřimov, Třebíč, Velké Meziříčí) s celkovým počtem 2 605 lůžek a 1 987 lékařů. Pokud se vztáhnou tyto dva ukazatele na 1 000 obyvatel (5,1 lůžek a 3,9 lékaře na 1 000 obyvatel), tak patří kraj Vysočina pod průměr ČR. Ambulantní péče je zajišťována 235 ordinacemi praktického lékaře, 98 ordinacemi dětského lékaře a 250 stomatologickými ordinacemi. Mezi pozitiva lze zařadit nízkou kriminalitu s hodnotou 13,5 zjištěného trestného činu na 1 000 obyvatel ve srovnání s republikovým údajem 23,5 zjištěného trestného činu na 1 000 obyvatel.

Z hlediska dopravy je pozice kraje Vysočina významná nejen z hlediska republikového a evropského. Nejvýznamnější dopravní tepna procházející vysočinou je dálnice D1, která je nejvytíženější dálnicí u nás i vzhledem k tomu, že velkou měrou slouží k mezinárodní dopravě na ose Berlín / Praha / Vídeň – Bratislava / Budapešť. Významnou je i trasa Kolín / Havlíčkův Brod / Jihlava / Znojmo, která zažívá největší nápor v letních měsících zejména díky turistům směřujícím do Chorvatska. Celkový počet dopravních nehod za rok 2015 činil 4 114, což tvoří 4,4% z celkového počtu nehod na celém území ČR. Kraj Vysočina je krajem se sedmým nejmenším počtem nehod. Z hlediska železniční dopravy je významná trasa Kolín / Havlíčkův Brod / Brno, která nabízí alternativu k železničnímu koridoru evropského významu vedoucímu přes Českou Třebovou.³⁹

Pro přehlednou charakteristiku jednotlivých okresů kraje Vysočina z hlediska jejich rozlohy, počtu obyvatel, hustoty obyvatel, nejlidnatějších měst a včetně uvedení sousedních okresů je následující tabulka č. 4.

³⁹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka kraje Vysočina – 2010 až 2016*. 2017, cit [2017-1-7]

Tabulka č. 4: Základní charakteristiky okresů kraje Vysočina za rok 2015

Ukazatel	Okres Havlíčkův Brod	Okres Jihlava	Okres Pelhřimov	Okres Třebíč	Okres Žďár nad Sázavou
Rozloha (km ²)	1 265	1 199	1 290	1 463	1 579
Podíl z celkové rozlohy kraje	18,6 %	17,64 %	18,98 %	21,53 %	23,23 %
Počet obyvatel	94 649	112 619	72 061	111 873	118 273
Podíl z celkového počtu obyv. kraje	18,57 %	22,1 %	14,14 %	21,96 %	23,21 %
Hustota obyv. (obyv. / km ²)	74,82	93,91	55,86	76,48	74,92
Největší města (počet obyv.)	Havlíčkův Brod (23 234)	Jihlava (50 714)	Pelhřimov (16 124)	Třebíč (36 641)	Žďár nad Sázavou (21 335)
	Chotěboř (9 385)	Třešť (5 785)	Humpolec (10 877)	Moravské Budějovice (7 458)	Velké Meziříčí (11 645)
	Světlá nad Sázavou (6 659)	Telč (5 445)	Pacov (4 857)	Náměšť nad Oslavou (4 909)	Nové Město na Moravě (10 120)
	Ledeč nad Sázavou (5 299)	Polná (5 091)	Kamenice nad Lipou (3 798)	Jaroměřice nad Rokytnou (4 199)	Bystřice nad Pernštejnem (8 302)
Podíl nezaměstnaných osob (v %)	5,79	5,74	4,09	8,32	6,29
Pracovní místa v evidenci Úřadu práce	774	596	589	931	698
Počet dokončených bytů	199	210	143	186	259

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

5 Analytická část

Analytická část práce je rozdělena na stěhování uvnitř státu ČR, stěhování mezi jednotlivými kraji ČR, stěhování uvnitř kraje Vysočina, stěhování mezi nižšími územně samosprávnými celky tohoto kraje (mezi okresy a obvody obcí s rozšířenou působností) a stěhování uvnitř největších měst v kraji Vysočina.

5.1 Vnitrostátní stěhování

V rámci stěhování uvnitř ČR se ve sledovaném období pohybuje počet migrantů vždy nad hodnotou 200 000 obyvatel. Od začátku do konce období toto číslo postupně rostlo a na konci sledovaného období, v roce 2015, je hodnota objemu vnitřního stěhování o 20 % vyšší než na začátku období. I když vrchol vnitřního stěhování, tedy největší objem vnitřního stěhování, byl v letech 2007 a 2008, kdy dosáhl hodnot přes 250 000 obyvatel (konkrétně 255 689 migrantů v roce 2007 a 250 071 migrantů v roce 2008). Vezme-li se v potaz tento údaj společně s celkovým počtem obyvatel ČR, který se dlouhodobě pohybuje nad hranicí 10 miliónů osob, dostane se výsledek, že zhruba 2 % obyvatel každoročně změnila v rámci ČR adresu svého trvalého bydliště. Největší migrační aktivitu lze nalézt u občanů, kteří se stěhovali v rámci jednoho okresu z jiné obce do jiné. Na toto stěhování připadá zhruba polovina celkového objemu vnitřní migrace. Stěhování tedy probíhalo většinou na relativně malou vzdálenost a migranti tak nechtějí zprerhat všechny své sociální vazby a zůstat alespoň v dosažitelné vzdálenosti ke svým blízkým a známým. Vrcholem byl znovu rok 2007, kdy se v rámci okresu přestěhovalo 109 451 obyvatel. Nejméně naopak v roce 2009, kdy se přestěhovalo 96 395 obyvatel v rámci okresu. Což v porovnání s ostatními skupinami je zajímavý ukazatel, neboť ostatní skupiny mají minimální hodnotu v roce 2001. Zhruba 35 % z celkového objemu vnitřního stěhování připadá na migranty, kteří se stěhovali mezi jednotlivými kraji ČR. Tento směr je naopak od toho předcházejícího relativně na velkou vzdálenost a souvisí s ním i budování zcela nového života v cílové oblasti. Nejvíce se mezikrajské migrace zúčastnilo 98 403 osob a to v roce 2007. Zbýlých cca 15 % z celkového objemu připadá na stěhování v rámci kraje z jednoho okresu do druhého. Tato možnost je migranty nejméně využívána. V této skupině je největší počet migrací naměřen na konci sledovaného období v roce 2015, kdy je počet migrantů na hodnotě 51 393, což je o cca 60% více než v roce 2001. Tato skupina zaznamenala také nejvyšší procentuální nárůst za celé sledované období.

Tabulka č. 5: Objem vnitřního stěhování v letech 2001 až 2015

Rok	Objem vnitřního stěhování		Z kraje do kraje		Z okresu do okresu v kraji		Z obce do obce v okrese	
	absolutně (v osobách)	tempo růstu (v %)	absolutně (v osobách)	tempo růstu (v %)	absolutně (v osobách)	tempo růstu (v %)	absolutně (v osobách)	tempo růstu (v %)
2001	204 622		62 593		33 706		108 323	
2002	223 103	109	70 921	113	37 227	110	114 955	106
2003	211 487	95	67 146	95	36 089	97	108 252	94
2004	216 831	103	67 679	101	37 311	103	111 841	103
2005	213 688	99	75 669	112	41 414	111	96 605	86
2006	225 241	105	81 358	108	43 700	106	100 183	104
2007	255 689	114	98 403	121	47 745	109	109 541	109
2008	250 071	98	97 914	100	47 444	99	104 713	96
2009	233 262	93	91 865	94	45 002	95	96 395	92
2010	240 695	103	91 740	100	47 774	106	101 181	105
2011	231 694	96	83 558	91	47 064	99	101 072	100
2012	232 828	100	82 571	99	47 395	101	102 862	102
2013	234 094	101	81 448	99	48 946	103	103 700	101
2014	238 339	102	83 362	102	49 979	102	104 998	101
2015	242 113	102	85 706	103	51 393	103	105 014	100

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Zajímavý pohled nabízí analýza migračního salda mezi velikostními kategoriemi obcí. Ty jsou podle počtu obyvatel rozděleny do osmi skupin (tabulka č. 6). Nejmenší obce s počtem obyvatel do 499 se řadí do první skupiny. Ty největší města s více než 100 000 obyvateli jsou zařazeny v poslední skupině. Nejvíce migračně ziskové jsou ty nejmenší obce do 4 999 obyvatel v prvních čtyřech kategoriích. Následující kategorie obcí s počtem obyvatel od 5 000 do 9 999 je slabě migračně ztrátová. A zbývající tři kategorie obcí nad 10 000 obyvatel jsou výrazně migračně ztrátové. Zajímavý je pohled na vývoj v čase. Na počátku sledovaného období nebyly rozdíly mezi migračními saldy u jednotlivých kategorií tak vysoké. Ale postupně se rozdíly zvyšovaly až do roku 2008, který by se dal označit za extrémní. Malé obce s počtem obyvatel do 4 999 byly v tomto roce nejvíce migračně ziskové. Naopak velké obce s počtem obyvatel 20 000 a více zažily v tomto roce největší pokles počtu obyvatel díky migraci. S postupem času se znovu začaly rozdíly snižovat až do roků 2014 a 2015, kdy naopak migračně nejslabší časy prodělaly malé obce a migračně nejsilnější časy zase obce velké. Stále docházelo u obou typů obcí k migračnímu přírůstku, respektive úbytku, ale zdaleka ne v takové míře jako v minulých letech.

Tabulka č. 6: Migrační saldo velikostních kategorií obcí ČR v letech 2001 až 2015 (v osobách)

Rok	Méně než 499	500 – 999	1 000 – 1 999	2 000 – 4 999	5 000 – 9 999	10 000 – 19 999	20 000 – 49 999	50 000 – 99 999	Více než 100 000
2001	3 555	5 153	5 550	4 416	230	-2 323	-4 122	-6 448	-6 011
2002	4 036	5 103	5 214	4 022	716	-3 067	-5 523	-7 245	-3 256
2003	4 913	5 388	6 014	4 260	-39	-3 283	-6 126	-7 272	-3 855
2004	4 452	6 232	6 695	4 539	921	-3 267	-6 517	-6 175	-6 880
2005	6 239	6 587	5 812	2 752	-125	-3 445	-6 295	-4 887	-6 638
2006	6 851	6 743	6 551	3 635	-279	-4 567	-7 376	-6 066	-5 492
2007	7 938	7 714	6 596	3 715	-580	-4 567	-8 935	-7 001	-4 880
2008	7 966	8 886	9 056	5 654	-334	-3 642	-9 272	-7 483	-10 831
2009	7 265	7 486	7 744	4 219	-1 256	-4 532	-8 173	-5 332	-7 421
2010	7 606	7 561	8 080	3 541	-826	-3 306	-7 107	-4 880	-10 669
2011	5 629	7 402	6 771	4 089	-402	-3 071	-6 365	-5 801	-8 252
2012	5 069	6 107	5 324	3 918	-370	-2 945	-5 764	-5 143	-6 196
2013	2 716	4 627	4 799	2 114	-349	-1 096	-4 301	-3 853	-4 657
2014	3 287	3 786	3 743	1 604	-991	-1 470	-4 757	-3 103	-2 099
2015	2 467	4 279	3 865	2 352	-395	-2 076	-5 226	-2 580	-2 686
průměr	5 333	6 204	6 121	3 655	-272	-3 110	-6 391	-5 551	-5 988

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Pokud se vezme v úvahu problematiku migrace podle velikostních kategorií obcí z jiného úhlu pohledu, z pohledu migračního chování mužů a žen, objeví se určité rozdíly mezi pohlavími. Následující tabulka č. 7 zobrazuje procentuální zastoupení žen na migračním obratu velikostních kategorií obcí. Pro přehlednost byla použita barevná škála. Nejnižší hodnoty zastoupení žen jsou podbarveny červeně, nejvyšší podíly zeleně. Velký počet červeně podbarvených polí se nachází zejména u kategorie obcí nad 100 000 obyvatel, kde se pohybuje v některých případech i pod hranicí 50 %. Nejnižšího podílu žen vykazuje rok 2008 s hodnotou 49 %. Pouze v pěti případech je hodnota podílu pod hranicí 50 %, z toho vyplývá, že se na migraci z větší části podílejí ženy. Zejména roky 2007, 2008 a 2009 byl z pohledu žen ty nejméně aktivní, ale vzhledem k dříve uvedené informaci, že se jednalo o extrémní roky s vysokými migračními přírůstky pro malé obce a vysokými migračními úbytky pro velké obce, je nutné konstatovat, že tyto extrémní hodnoty jsou způsobeny větší migrační aktivitou mužů v těchto letech. Vysokých hodnot podílu zastoupení žen je dosaženo zejména v posledních letech sledovaného období. Maximální hodnotou je 54,5 % z roku 2014 u velikostní kategorie obce od 5 000 do 9 999 obyvatel.

Tabulka č. 7: Zastoupení žen na migračním obratu velikostních kategorií obcí ČR v letech 2001 až 2015 (v %)

Rok	Méně než 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 - 4 999	5 000 - 9 999	10 000 - 19 999	20 000 - 49 999	50 000 - 99 999	Více než 100 000
2001	52,4	52,9	52,5	52,4	52,9	52,8	51,9	51,9	50,2
2002	52,1	52,1	52,2	52,4	52,5	51,6	51,4	50,8	49,7
2003	52,3	52,6	52,6	52,6	52,5	52,1	52,5	51,5	50,0
2004	52,3	52,7	52,7	52,6	53,1	52,5	52,1	51,4	50,8
2005	51,9	52,5	52,5	52,2	52,6	52,0	51,8	51,6	50,7
2006	51,7	52,1	52,3	52,2	52,1	51,8	51,6	51,4	50,7
2007	51,7	51,5	51,2	51,7	51,1	50,7	50,6	50,3	49,3
2008	51,2	51,3	51,5	51,4	50,9	50,6	50,7	50,7	49,0
2009	51,7	51,3	51,8	51,5	51,5	51,0	50,8	50,6	49,2
2010	51,4	51,6	51,9	51,9	51,9	50,7	51,3	50,9	49,6
2011	53,3	52,8	53,7	53,2	53,5	52,9	53,2	52,5	51,8
2012	53,5	53,4	53,4	53,5	53,5	53,2	53,0	53,0	52,2
2013	53,9	53,8	53,6	53,9	53,7	53,5	53,2	53,0	52,6
2014	53,8	54,1	54,2	53,9	54,5	53,8	53,8	53,3	53,0
2015	53,7	54,0	54,1	54,0	54,4	53,9	53,9	53,5	53,1

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Následující tabulka č. 8 poskytne náhled do vnitřního stěhování v ČR z jiného než regionálního pohledu a to podle jednotlivých měsíců v kalendářním roce. Pro jednotlivé uvedené hodnoty byla použita diference prvního řádu, tedy jedná se o rozdíl dvou po sobě jdoucích měsíců. Údaj pro leden 2001 není k dispozici, neboť nebyl k dispozici údaj o obratu migrace za prosinec 2000. Údaje jsou bez ohledu na pohlaví, neboť při rozlišení na pohlaví vycházejí totožné výsledky. V prvním řádku je vypočítán průměr za daný měsíc za všechny roky sledovaného období. Absolutní vrchol v počtu stěhování dochází ve všech sledovaných letech na začátku roku v lednu. To může být způsobeno zejména tím, že lidem většinou končí ke konci kalendářního roku pracovní nebo nájemní smlouvy a novou práci, respektive bydlení mění v lednu, kdy naleznou novou. Určitým vysvětlením tak silné migrační aktivity v lednu mohou být i vánoční svátky v roce předchozím, které mohou přinést ve formě darů finanční pomoc ke změně bydliště. V únoru vždy aktivita výrazně poklesne a jeden z dalších vrcholů kalendářního roku přichází v březnu. Zde může být důvodem lepší počasí, které je vhodnější pro stěhování, nebo začátky letních semestrů na vysokých školách. Poté aktivita znovu klesá, až do prázdninových měsíců a hlavně měsíce září, který je měsíc s druhou nejvyšší migrační aktivitou. I zde bych za příčinu viděl začínající školní rok zejména u vysokoškolsky studujících. Následně s blížícím se koncem kalendářního roku počet stěhujících se klesá až do

prosince, který je měsíc v roce s nejnižší migrační aktivitou. Zde lze jako jeden z důvodů vidět blížící se vánoční svátky, které většina obyvatel chce prožít v klidu a bez stresu se stěhováním. Navíc pro stěhování není vhodné ani počasí v tomto období.

Tabulka č. 8: Diference a průměr obratu vnitřní migrace podle měsíců v roce v letech 2001 až 2015 (v osobách)

Rok	Měsíce v roce											
	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
průměr	23 485	18 514	19 812	17 898	17 396	18 436	19 100	20 341	21 187	20 131	18 356	15 596
2001		-2 042	-4 552	-271	522	-364	2 705	310	377	3 015	-4 344	-4 254
2002	12 780	-6 963	-922	755	-1 398	-130	4 352	-3 059	3 424	-1 604	-2 920	-4 254
2003	8 396	-5 137	1 089	-1 187	-965	2 695	1 764	-1 639	3 355	-1 476	-3 315	-841
2004	5 142	-3 629	3 017	-3 638	313	1 127	-1 685	3 187	2 109	-3 763	242	-1 079
2005	3 618	-5 354	962	323	639	728	-1 443	5 332	-3 409	2 333	-1 560	-2 778
2006	4 879	-4 926	2 189	-2 599	2 735	-933	1 557	3 226	-2 346	1 913	-2 137	-4 178
2007	9 979	-7 597	3 630	-4 045	1 210	1 914	1 894	-1 068	2 606	-1 263	-1 809	1 278
2008	5 114	-6 431	-289	245	-3 643	2 883	1 084	-536	2 172	-1 670	-2 150	-1 074
2009	4 485	-3 411	2 947	-2 364	-3 363	3 658	466	772	-407	-3 321	1 446	-3 314
2010	5 960	-2 267	4 449	-4 783	225	1 200	-2 696	4 329	1 753	-4 156	-301	-3 494
2011	8 341	-4 508	3 695	-6 199	1 811	512	-2 486	5 069	-3 169	884	-1 224	-5 178
2012	12 172	-5 209	-57	-1 342	-253	-1 783	2 710	173	-126	2 328	-4 114	-3 917
2013	12 257	-6 047	-617	272	-1 360	-1 441	541	2 009	3 373	-3 082	-1 432	-3 197
2014	10 172	-6 011	1 616	-2 100	-2 039	3 398	1 036	-1 179	3 247	-3 161	-3 729	-758
2015	8 847	-5 035	2 321	-1 786	-1 958	2 136	160	1 689	-273	-2 809	717	-4 366

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

5.2 Mezikrajská migrace

Pro základní přehled o stavu a vývoji migrace mezi kraji ČR ve sledovaných letech 2001 až 2015 je vhodné nejprve začít se základním ukazatelem, který se může při sledování migrace použít. Jedná se o migrační saldo, které ukazuje, zda se na sledovaném území díky migraci zvýšil nebo zmenšil počet obyvatel. Mezi migračně významné období patří tři po sobě jdoucí roky 2007, 2008 a 2009. V těchto letech byla migrační aktivita ve všech sledovaných krajích velmi vysoká. To se projevuje zejména vysokými hodnotami v těchto letech u všech krajů a to jak v záporné, tak i kladné škále.

Při prvním pohledu je zřejmé postavení Středočeského kraje, který za celé sledované období byl vysoce migračně ziskový. Maximální hodnotu pozitivního migračního salda ze všech údajů dosáhl tento kraj v roce 2008, kdy se počet obyvatel zvýšil o 15 012 jen díky migraci. Podobnou extrémní a čistě pozitivní bilanci nelze nalézt u žádného dalšího kraje.

Pozitivní saldo ve sledovaném období (vždy s výjimkou jednoho roku) lze sledovat u krajů Jihočeského (výjimkou je rok 2005, kdy záporné migrační saldo činilo 35 obyvatel) a Plzeňského (zde je výjimkou rok 2010, kdy záporné migrační saldo činilo 990 obyvatel). Všechny tyto kraje lze počítat mezi ty ekonomicky vyspělejší a rozvinutější. Také pouze u těchto tří krajů se nachází kladný průměr migračního salda.

Tabulka č. 9: Migrační saldo v krajích ČR v letech 2003 až 2012 (v osobách)

Rok	HMP	STC	JIC	PLZ	KAR	UST	LIB	KRH	PAR	VYS	JIM	OLO	ZLI	MRS
2001	-2 023	5 341	456	337	-626	-260	32	-223	100	-236	-612	-85	171	-2 372
2002	1 086	5 065	141	340	-1 604	275	107	-610	-79	-677	-833	-661	-235	-2 315
2003	484	4 848	114	419	-1 262	30	-232	-297	47	-498	-571	-479	-421	-2 182
2004	-2 209	7 400	239	582	-1 222	-469	-82	-423	54	-493	-174	-497	-322	-2 384
2005	-2 437	10 163	-38	514	-1 543	-1 026	-77	-208	-107	-370	-873	-786	-449	-2 763
2006	-396	9 846	104	426	-1 318	-1 973	-79	-686	209	-762	-1 151	-778	-545	-2 897
2007	297	10 240	84	1 704	-1 139	-1 934	-300	-1 486	233	-1 158	-1 296	-1 584	-563	-3 098
2008	-6 811	15 012	177	2 383	-2 065	-1 650	-362	-780	199	-1 088	-244	-1 392	-568	-2 811
2009	-2 474	11 188	173	621	-1 922	-1 911	-160	-358	-281	-1 164	483	-1 001	-440	-2 754
2010	-3 969	12 401	433	-990	-1 046	-1 774	-131	93	121	-797	-60	-685	-646	-2 950
2011	-2 833	10 314	104	255	-1 117	-1 411	-183	-630	-116	-567	168	-348	-645	-2 991
2012	-1 805	9 945	208	586	-1 256	-1 462	-395	-722	-362	-700	366	-735	-789	-2 879
2013	-1 713	9 088	211	713	-1 120	-1 189	-235	-463	-258	-779	210	-761	-641	-3 063
2014	594	7 948	240	644	-1 101	-1 700	-310	-466	-257	-935	257	-749	-716	-3 449
2015	-73	8 126	210	772	-1 296	-1 397	-202	-327	-585	-774	92	-826	-517	-3 203
průměr	-1 619	9 128	190	620	-1 309	-1 190	-174	-506	-72	-733	-283	-758	-488	-2 807

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Naopak záporné hodnoty migračního salda lze sledovat v celém období u celkem čtyř krajů – Karlovarského, Vysočiny, Olomouckého a Moravskoslezského, kterému díky migraci v průměru klesl počet obyvatel o 2 807, což je nejvíce ze všech krajů. Migračně ztrátový po většinu sledovaného období je také kraj Zlínský, i když ten ne v takové míře jako ostatní zmíněné kraje, nebo kraj Ústecký. Migrační saldo kraje Vysočina je v průměru – 733 obyvatel. Nejméně kraj migračně ztratil v roce 2001 a to 236 obyvatel. Naopak největší migrační saldo je z roku 2009 s hodnotou – 1 164 obyvatel. Zejména kraj Ústecký a Moravskoslezský pravděpodobně doplácí v odlivu obyvatel na špatnou „pověst“, kterou mají. Ve všeobecném povědomí se jedná o kraje s vysokou nezaměstnaností, nízkou životní úrovní a díky přítomnosti těžkého průmyslu také se značně znehodnoceným životním prostředím. To jsou přesně ty faktory, které obyvatele při stěhování ovlivňují. I ostatní kraje,

kteře jsme v této časti zatím nezmiřnili, jsou v průměru za celé období migračně ztrátové, i kdyŷ většinou v řádech desítek nebo stovek obyvatel.

Velmi zajímavé hodnoty vychází u Prahy, kde se dokonce v roce 2008 vyskytuje maximální hodnota negativního migračního salda, kdy klesl počet obyvatel díky migraci o 6 811 obyvatel. Průměrem – 1 619 se řadí Praha na druhé místo hned za krajem Moravskoslezským. Tyto údaje jsou velmi překvapivé, neboť Praha se řadí mezi kraje vyspělé, kde jsou zejména pracovní příležitosti a podmínky na velmi vysoké úrovni. Částečně je lze vysvětlit procesem suburbanizace, který spočívá ve stěhování lidí do širšího okolí velkých měst. Toto okolí nemá nedostatky velkoměsta, zejména v podobě absence sociopatologických jevů, absence hluku nebo blízkost přírody, ale zároveň je v dobré dojezdové vzdálenosti, což z tohoto okolí dělá vhodné prostředí pro život. Tímto jevem by se z určité části daly vysvětlit i vysoké hodnoty migračního salda u Středočeského kraje. Dobrým příkladem je zmiňovaný rok 2008, kdy oba kraje dosáhly extrémních hodnot.

Další ukazatel, který zejména ve vztahu k tomu předcházejícímu, dokresluje vhodným stavem úroveň migrace, je obratovost migrace, tedy počet obyvatel, kteří v daném roce byli migračně aktivní, ať už se vystěhovali nebo přistěhovali, ve vztahu k 1 000 obyvatelům středního stavu. Hodnoty obratu migrace jsou uvedeny v tabulce č. 10.

Tabulka č. 10: Obratovost v krajích ČR v letech 2001 až 2015 (v osobách)

Rok	HMP	STC	JIC	PLZ	KAR	UST	LIB	KRH	PAR	VYS	JIM	OLO	ZLI	MRS
2001	22,2	20,4	10,4	9,0	13,2	11,6	14,0	11,0	11,3	11,0	7,8	9,9	8,6	6,2
2002	26,6	22,4	11,3	10,6	16,6	12,6	15,1	12,5	12,9	12,3	9,6	10,7	9,4	6,4
2003	25,0	21,8	10,3	9,9	14,1	12,9	13,9	12,1	12,5	11,6	8,7	9,8	8,6	6,0
2004	25,0	22,6	10,4	9,4	13,6	12,6	13,7	11,9	12,5	11,6	8,9	10,2	8,5	6,2
2005	27,9	26,4	10,9	10,7	15,2	13,2	14,8	13,7	13,7	12,9	10,0	10,9	9,2	6,8
2006	31,5	28,1	11,4	11,3	15,4	14,6	15,6	14,5	14,1	13,0	10,5	11,8	9,5	6,9
2007	39,7	34,4	12,3	14,6	18,6	17,1	18,7	16,9	16,1	14,8	12,0	13,5	10,4	7,6
2008	39,2	34,2	12,6	15,3	18,7	16,2	17,2	16,3	15,7	14,6	11,9	12,4	10,2	7,6
2009	36,4	31,4	11,9	14,1	18,5	15,4	17,3	15,2	14,8	13,3	11,0	11,2	9,6	7,2
2010	36,4	30,8	11,8	13,7	16,2	15,1	16,6	15,3	14,3	13,2	11,5	11,8	9,9	7,4
2011	32,9	28,1	11,3	11,8	14,5	13,6	15,6	14,0	13,4	12,2	10,0	11,1	9,4	7,1
2012	32,7	27,3	11,7	10,6	14,5	13,0	15,3	13,4	13,3	12,5	9,9	11,1	9,4	7,2
2013	31,3	26,1	11,5	11,1	15,3	13,3	15,9	13,4	13,3	12,2	9,6	11,3	9,9	7,4
2014	31,4	25,6	11,9	10,9	15,5	14,1	16,7	13,8	13,6	12,5	10,3	12,1	10,2	7,7
2015	32,2	26,8	11,7	11,7	15,7	14,3	16,3	13,9	13,9	12,5	10,5	12,4	10,6	7,9
průměr	31,4	27,1	11,4	11,6	15,7	14,0	15,8	13,9	13,7	12,7	10,1	11,3	9,6	7,0

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Nejvyšších hodnot obratovosti dosahuje Praha, a to jak té průměrné, tak i v každém sledovaném roce. Tento fakt znamená, ŷe se z Prahy nejen vysoký počet obyvatel

odstěhovává, jak je patrné z hodnot migračního salda, ale také vysoký počet obyvatel do Prahy imigruje. V průměru každý 31. člověk z 1 000 obyvatel Prahy v tomto sledovaném období změnil místo svého trvalého bydliště. Nejvyšší hodnoty obrátivosti bylo dosaženo právě v Praze v roce 2007, kdy se jednalo o každého 40. obyvatele. Dominantní postavení Středočeského kraje v migraci potvrzuje i tento ukazatel, který tento kraj řadí na druhé místo s průměrnou hodnotou lehce pod 30 obyvatel. Na opačném konci stupnice se nachází Moravskoslezský kraj, který dosáhl i nejnižší hodnoty 6 osob, a to v roce 2003. To je zhruba čtyřikrát menší migrační aktivita než v Praze v témže roce. A jelikož vzhledem k vysokému zápornému migračnímu saldu, které Moravskoslezský kraj dosahoval, je patrné, že velkou část z těchto 6 osob činí obyvatelé, kteří se stěhují z kraje pryč. Kraj Vysočina patří svými průměrnými hodnotami do druhé poloviny, ale její obyvatelé jsou migračně aktivnější než třeba ti z kraje Plzeňského nebo Jihočeského. Nejméně aktivní byli obyvatelé Vysočiny v roce 2001, nejvíce naopak v roce 2007 a 2008. Vzhledem k zápornému migračnímu saldu lze říci, že se i velký počet obyvatel do kraje Vysočina přistěhuje. Podobné závěry lze formulovat i u kraje Karlovarského nebo Ústeckého.

Pro lepší poznání úrovně migrace v krajích jsou použity míry intenzity migrace. Pro mezikrajské srovnávání jsou tyto míry vhodné, neboť dávají údaje o počtu migrantů do vztahu k 1 000 obyvatelům středního stavu. Pro přehlednost jsou uvedeny průměry těchto měř za celé sledované období, a to podle pohlaví. Hodnoty jsou uvedeny v tabulce č. 11.

Tabulka č. 11: Průměrné hodnoty intenzity imigrace a emigrace v krajích ČR podle pohlaví (v osobách)

Ukazatel		HMP	STC	JIC	PLZ	KAR	UST	LIB	KRH	PAR	VYS	JIM	OLO	ZLI	MRS
intenzita imigrace	celkem	15,03	17,27	5,87	6,37	5,70	6,27	7,68	6,47	6,77	5,63	4,94	5,07	4,36	2,39
	muži	15,64	17,13	5,68	6,47	5,56	6,30	7,65	6,49	6,73	5,38	4,92	5,02	4,28	2,41
	ženy	14,47	17,40	6,05	6,28	5,84	6,25	7,71	6,45	6,82	5,87	4,96	5,12	4,44	2,36
intenzita emigrace	celkem	16,35	9,83	5,57	5,27	10,00	7,71	8,08	7,39	6,91	7,06	5,19	6,26	5,19	4,65
	muži	16,84	9,99	5,43	5,34	10,04	7,78	7,93	7,42	6,78	6,74	5,31	6,10	4,95	4,56
	ženy	15,89	9,68	5,70	5,20	9,97	7,64	8,23	7,36	7,04	7,37	5,08	6,41	5,43	4,74

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Z těchto údajů uvedeného je patrné, že v Moravskoslezském kraji, bez rozdílu pohlaví, je intenzivnější stěhování se mimo kraj a to zhruba ve dvojnásobné výši v porovnání se stěhováním se do kraje. Je zajímavé, že zatímco intenzita imigrace je v porovnání s krajem Středočeským, který v tomto ukazateli dosahuje nejlepších výsledků, je zhruba sedmkrát menší, tak intenzita emigrace v porovnání s Prahou je menší jen zhruba čtyři krát. Z toho je patrné, že i když je Moravskoslezský kraj migračně ztrátový, tak intenzita emigrace není tak

vysoká. Podobných hodnot dosahují kraje Zlínský, Jihomoravský nebo Plzeňský. Možným vysvětlením jsou vysoké finanční náklady spojené se stěhováním, které pro obyvatele Moravskoslezského kraje, který patří mezi ty ekonomicky nejslabší, jsou významnou bariérou migrace. Druhou nejvyšší intenzitu emigrace lze nalézt trochu překvapivě u Karlovarského kraje, v pořadí až za ním se nachází Středočeský kraj. Kraj Vysočina má vzhledem k zápornému migračnímu saldu vyšší intenzitu emigrace než imigraci, zhruba o 20 %. V obou těchto mírách se řadí mezi kraje s nejnižšími hodnotami.

Při pohledu na intenzitu migrace z hlediska pohlaví lze nalézt několik zajímavostí. U některých krajů je velmi vyrovnaná u obou pohlaví, např. intenzita imigrace u Ústeckého a Libereckého kraje nebo intenzita emigrace u Karlovarského a Plzeňského kraje. Kraj Vysočina se vyznačuje vyšší migrační aktivitou u žen, a to směrem z i do kraje. Rozdíl se pohybuje kolem 0,5 osoby oproti intenzitě u mužů. Podobný rozdíl v migrační aktivitě v obou směrech u pohlaví lze nalézt u Prahy, kdy jsou naopak ženy ty méně aktivní, a to zhruba o 1 osobu. Tento znatelný rozdíl u Prahy může být způsoben pracovními důvody, kdy ženy jsou přitahovány zejména dobrými a rovnocennými pracovními možnostmi hlavního města a po vytvoření kariéry následuje návrat do kraje svého původu za účelem založení rodiny.

Trochu jiný pohled na migraci dává index efektivnosti migrace. Ten charakterizuje účinnost migrace na daném území z pohledu, jakou měrou se podílelo migrační saldo na obratu migrace. Hodnoty tohoto indexu jsou uvedeny v následující tabulce č. 12.

Tabulka č. 12: Index efektivnosti migrace v krajích ČR v letech 2001 až 2015

Rok	HMP	STC	JIC	PLZ	KAR	UST	LIB	KRH	PAR	VYS	JIM	OLO	ZLI	MRS
2001	-0,08	0,23	0,07	0,07	-0,16	-0,03	0,01	-0,04	0,02	-0,04	-0,07	-0,01	0,03	-0,30
2002	0,04	0,20	0,02	0,06	-0,32	0,03	0,02	-0,09	-0,01	-0,11	-0,08	-0,10	-0,04	-0,29
2003	0,02	0,20	0,02	0,08	-0,29	0,00	-0,04	-0,04	0,01	-0,08	-0,06	-0,08	-0,08	-0,29
2004	-0,08	0,29	0,04	0,11	-0,29	-0,05	-0,01	-0,06	0,01	-0,08	-0,02	-0,08	-0,06	-0,31
2005	-0,07	0,33	-0,01	0,09	-0,33	-0,09	-0,01	-0,03	-0,02	-0,06	-0,08	-0,11	-0,08	-0,33
2006	-0,01	0,30	0,01	0,07	-0,28	-0,16	-0,01	-0,09	0,03	-0,11	-0,10	-0,10	-0,10	-0,34
2007	0,01	0,25	0,01	0,21	-0,20	-0,14	-0,04	-0,16	0,03	-0,15	-0,09	-0,18	-0,09	-0,32
2008	-0,14	0,36	0,02	0,27	-0,36	-0,12	-0,05	-0,09	0,02	-0,14	-0,02	-0,17	-0,09	-0,30
2009	-0,05	0,29	0,02	0,08	-0,34	-0,15	-0,02	-0,04	-0,04	-0,17	0,04	-0,14	-0,08	-0,31
2010	-0,09	0,32	0,06	-0,13	-0,21	-0,14	-0,02	0,01	0,02	-0,12	0,00	-0,09	-0,11	-0,32
2011	-0,07	0,29	0,01	0,04	-0,25	-0,13	-0,03	-0,08	-0,02	-0,09	0,01	-0,05	-0,12	-0,34
2012	-0,04	0,28	0,03	0,10	-0,29	-0,14	-0,06	-0,10	-0,05	-0,11	0,03	-0,10	-0,14	-0,32
2013	-0,04	0,27	0,03	0,11	-0,24	-0,11	-0,03	-0,06	-0,04	-0,12	0,02	-0,11	-0,11	-0,34
2014	0,02	0,24	0,03	0,10	-0,24	-0,15	-0,04	-0,06	-0,04	-0,15	0,02	-0,10	-0,12	-0,37
2015	0,00	0,23	0,03	0,11	-0,28	-0,12	-0,03	-0,04	-0,08	-0,12	0,01	-0,10	-0,08	-0,33

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Pro přehlednost jsou uvedeny hodnoty zaokrouhlené, ale nulová hodnota indexu se vyskytla hned několikrát (rok 2015 v Praze, rok 2003 v Ústeckém kraji nebo rok 2010 v Jihomoravském kraji). Reálné hodnoty v těchto třech případech ale rovno nule nejsou. Kolem nulové hodnoty, tedy s relativně vyrovnaným počtem imigrantů a emigrantů, se po celé sledované období pohybují kraje Jihočeský, Liberecký a Pardubický.

Na první pohled je patrná výrazná převaha červeně označených hodnot, což jsou hodnoty nižší než $-0,1$. Tyto hodnoty se vyskytují převážně u migračně ztrátových krajů (Moravskoslezského, Karlovarského, Ústeckého, Olomouckého, Zlínského a Vysočiny). U prvních dvou jmenovaných se tyto hodnoty vyskytují po celé sledované období. Jednotlivé případy nízkých hodnot se objevují také výjimečně v ostatních krajích. I když byla Praha druhým nejvíce migračně ztrátovým krajem, hodnoty indexu efektivnosti migrace dávají tuto skutečnost do trochu jiného světla. V porovnání s celkovým počtem migrantů, kteří se daného roku stěhovali z anebo do Prahy, je konečný výsledek migrace v podobě migračního salda nepatrnou částí celkového objemu migrantů. Hodnoty menší než $-0,3$ jsou zvýrazněna navíc tučně a je vidět, že se vyskytují pouze u již zmíněných krajů Moravskoslezského a Karlovarského. Zejména u severomoravského kraje se hodnoty indexu atraktivity v podstatě celé sledované období pohybují ve velmi nízkých hodnotách, což jenom potvrzuje dříve uvedené závěry u tohoto kraje.

Zeleně označené hodnoty jsou označeny hodnoty indexu efektivnosti migrace větší než $0,1$. Ty se vyskytují pouze u dvou krajů. V malé míře u kraje Plzeňského a v celém sledovaném období u kraje Středočeského. U tohoto centrálního kraje se také objevují hodnoty tučně označené, které zvýrazňují hodnoty větší než $0,3$. Ty lze nalézt v letech 2005, 2006, 2008 a 2010 a jen potvrzují postavení silně migračně ziskového Středočeského kraje.

Další způsob třídění migrantů, který se při hodnocení stěhování dá použít, je podle rodinného stavu migranta. Rodinný stav není sám o sobě jedním z vytlačujících nebo přitahujících faktorů, ale pro rozhodování obyvatel, zda se stěhovat nebo ne, patří rozhodně mezi ty významnější. Pokud je člověk svobodný, tak nemá toliko silné vazby, které by ho více spojovali s určitou oblastí, a snáze se vystěhuje, než třeba člověk v manželském vztahu. Nebo člověk rozvedený se ve snaze ukončení jedné životní etapy snáze rozhodne pro stěhování. Takovýchto zákonitostí lze nalézt více, jak je uvedeno dále. Data o vnitřním stěhování podle rodinného stavu bez rozlišení pohlaví jsou pro názornost zpracována tak, že je z průměru hodnot za jednotlivé roky podle krajů ČR určen podíl jednotlivých kategorií rodinného stavu na celkovém objemu migrantů v daném kraji. Data ČSÚ do roku 2003 neuváděla počty migrantů v kategorii nezjištěno, tudíž uvedené hodnoty za zmíněné roky jsou zkráceny. Ale

jedná se jen o zkrácení minimální, neboť objem hodnot u této kategorie je v porovnání s těmi ostatními kategoriemi marginální. Zeleně jsou zvýrazněny nejvyšší hodnoty podílu v dané kategorii rodinného stavu a červeně analogicky ty nejmenší podíly.

Tabulka č. 13: Podíl migrantů na celkovém objemu migrace v krajích ČR dle rodinného stavu (v %)

Kraj	Imigranti					Emigranti				
	svobodný svobodná	ženatý vdaná	rozvedený rozvedená	ovdovělý ovdovělá	nezjištěno	svobodný svobodná	ženatý vdaná	rozvedený rozvedená	ovdovělý ovdovělá	nezjištěno
HMP	53,89	34,16	9,25	2,06	0,65	43,96	40,56	10,92	4,10	0,47
STC	46,61	39,39	10,35	3,41	0,24	50,50	33,60	11,80	3,32	0,79
JIC	48,09	33,56	12,66	5,21	0,48	52,68	31,87	11,38	3,51	0,56
PLZ	49,50	33,49	12,15	3,93	0,93	51,75	32,35	11,47	3,76	0,67
KAR	52,79	27,88	13,97	4,83	0,53	55,36	28,85	11,24	3,65	0,90
UST	50,99	28,35	13,33	5,33	2,00	53,96	30,80	11,02	3,62	0,60
LIB	51,54	30,77	12,88	4,47	0,34	53,3	30,24	12,19	3,63	0,56
KRH	49,69	33,14	12,44	4,43	0,31	51,88	33,27	11,11	3,28	0,47
PAR	49,90	32,70	12,44	4,62	0,33	51,90	32,42	11,38	3,55	0,75
VYS	47,76	33,00	12,45	5,51	1,27	52,07	34,01	9,80	3,48	0,64
JIM	51,46	34,67	9,89	3,45	0,54	51,06	33,61	10,62	4,07	0,63
OLO	51,20	31,55	12,23	4,29	0,74	53,10	31,79	10,76	3,92	0,44
ZLI	48,76	33,59	12,45	5,00	0,20	52,08	33,54	10,46	3,53	0,39
MRS	53,60	29,00	12,40	4,45	0,56	52,98	32,15	10,89	3,47	0,52

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Nejvíce migračně aktivní a to v obou směrech je kategorie svobodných obyvatel, kdy se podíly pohybují kolem 50 %. Větší podíl ale o několik procentních bodů lze nalézt u této kategorie u emigrantů, kdy nejnižší hodnota podílu 43,96 % u Prahy je jediným případem pod hodnotou 50 %. Tito migranti jsou nejčastěji osoby v mladém věku. Druhou nejvíce aktivní skupinou jsou migranti z kategorie ženatý / vdaná, kdy se podíly pohybují zhruba kolem jedné třetiny. Zde se nedá říct, zda by v rámci vnitřní migrace byli migranti z této kategorie aktivnější při stěhování z anebo do daného kraje, hodnoty jsou zhruba na stejné úrovni. Nejméně aktivní skupinou jsou obyvatelé, kteří o svého životního partnera přišli z důvodu jeho úmrtí. Tito obyvatelé jsou většinou staršího věku, což se v našem případě projeví hned dvojnásobem. Zejména tím, že osoby v tomto věku už nemají potřebu stěhovat se do jiného regionu např. za práci nebo za lepšími životními podmínkami. Dalším důvodem pro takto malé podíly je i prostý fakt, že obyvatel v tomto věku v porovnání s ostatními kategoriemi je nízký počet. Kategorie nezjištěno je uvedena jen pro dokreslení celé situace,

ale v některých případech je počet stěhujících se, u kterých nebyl z jakýchkoliv důvodů zjištěn jejich rodinný stav, velmi vysoký.

Hlavní město Prahy má specifické postavení v tomto ukazateli. Nejvíce ze všech krajů se do tohoto regionu přestěhovává svobodných obyvatel. Jedná se o mladé lidi, bez rodinných závazků, kteří jdou do hlavního města za prací a budovat kariéru. Svobodní lidé se z Prahy také nejméně stěhují pryč. Nízký podíl u imigrantů rozvedených a ovdovělých naznačuje, že Praha není vyhledávaným místem pro osoby v těchto životních situacích. Naopak vysoký podíl ovdovělých obyvatel, kteří se stěhují z Prahy pryč, naznačuje, že po ztrátě svého životního partnera je nejspíše pro toho druhého složitě žítí v Praze. Zejména z důvodu si udržet bydlení související s vyšší cenovou hladinou v hlavním městě, což tyto osoby motivuje odstěhovat se pryč z velkoměsta. Zajímavé podíly vycházejí u Středočeského kraje, zejména u osob v manželském soužití. Největší podíl těchto obyvatel do tohoto kraje imigruje, což jen podtrhuje dříve zmíněný suburbanizační vztah Prahy a jejího širšího okolí. Tomuto tvrzení nasvědčuje i vysoký podíl emigrantů z Prahy v manželském vztahu. Zvláštních hodnot dostáváme u Karlovarského kraje, kde je podíl migrujících obyvatel ve svazku manželském nejnižší, a to jak imigrantů, tak emigrantů. Z hlediska neochoty migrantů sdělit svůj rodinný stav je důležité zmínit Ústecký kraj, kde se podíl u imigrantů pohybuje na hodnotě 2 %, což je oproti ostatním krajům velmi vysoké číslo. Naopak lidé stěhující se z a do Zlínského kraje jsou nejvíce sdílní a otevření, neboť tento podíl je v obou případech nejmenší.

Pro kraj Vysočina je specifický vysoký podíl ovdovělých imigrantů. Důvodem může být to, že v tomto kraji se nachází díky svým přírodním krásám velký počet budov tzv. druhého bydlení, tedy chat a chalup. Což jsou přesně ty objekty, které tyto osoby vyhledávají. Nejnižší podíl rozvedených emigrantů vykazuje také kraj Vysočina. Velký rozdíl v podílech stěhujících se svobodných obyvatel je v neprospěch tohoto kraje, neboť spíše kraj opouštějí. Vysoký podíl, po Ústeckém kraji druhý největší a řádově větší než u zbývajících krajů, lze nalézt u imigrantů, kteří neuvedli svůj rodinný stav.

Pro lepší pochopení uvedené problematiky slouží následující tabulka č. 14, která uvádí jiný úhel pohledu na stejnou problematiku, a tím je průměrné migrační saldo jednotlivých krajů podle rodinného stavu migranta. Z prvního pohledu jsou patrná výrazná postavení Středočeského kraje a Prahy. Středočeský kraj má ve všech kategoriích rodinného stavu kladné migrační saldo a dokonce i největší ze všech krajů. Nejvíce byl tento kraj ziskový díky sezdaným obyvatelům, kteří nejvíce opouštěli hlavní město, což je další důkaz silného vzájemného propojení těchto dvou krajů. Praha byla nejvíce ztrátová ve všech kategoriích s jedinou výjimkou svobodných migrantů. Zde byla Praha naopak druhá nejvíce zisková, což

podtrhuje teorii o vysoké atraktivnosti tohoto kraje pro mladé lidi. Kraje ztrátové ve všech uvedených kategoriích jsou ty tradičně migračně ztrátové, jako je kraj Moravskoslezský, Karlovarský nebo Olomoucký. Kraj Vysočina ztratil v průměru nejvíce svobodných a sezdaných obyvatel. Naopak migrační saldo bylo kladné u zbývajících kategorií, ale jeho hodnota se pohybuje v řádu několika jednotek, tudíž není nijak velká.

Tabulka č. 14: Migrační saldo v krajích ČR dle rodinného stavu (v osobách)

Kraj	svobodný svobodná	ženatý vdaná	rozvedený rozvedená	ovdovělý ovdovělá
HMP	1 109	-1 830	-482	-441
STC	3 787	4 295	769	322
JIC	-70	124	69	70
PLZ	240	242	96	29
KAR	-769	-394	-100	-27
UST	-796	-494	-11	45
LIB	-154	-35	2	22
KRH	-341	-173	-9	24
PAR	-107	-14	29	34
VYS	-506	-279	5	33
JIM	-122	-35	-72	-47
OLO	-464	-249	-34	-18
ZLI	-340	-162	0	20
MRS	-1 469	-996	-261	-68

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Další důležitý pohled na statistiku migrace je skrze zkoumání odlišného migračního chování podle věku migranta. Migranti jsou rozděleni do tří věkových skupin, které odpovídají ekonomickým generacím, jak je definuje Langhamrová a Kačerová (2008, str. 9). Ekonomické generace rozdělují obyvatelstvo na skupiny podle jejich ekonomické aktivity. První ekonomická generace jsou migranti do dokončených 14 let života. Jinak se také nazývají předproduktivní, neboť ještě nejsou ekonomicky aktivní. Druhá ekonomická generace, produktivní, je co se týče let věku nejširší a tím pádem také nejobsáhlejší v počtu obyvatel, neboť zahrnuje migranty ve věku od dokončených 15 do 64 let života. Třetí ekonomická generace zahrnuje osoby ve věku dokončených 65 let a starší a nazývá se postproduktivní, protože tito obyvatelé už nejsou ekonomicky aktivní. V následující tabulce č. 15 je uvedeno migrační saldo za celé sledované období, které je následně rozděleno podle ekonomických generací a pohlaví migrantů. Pro výpočet migračního salda byl použit součet

všech imigrantů do daného kraje za všechny sledované roky a součet všech emigrantů z daného kraje za všechny sledované roky.

Tabulka č. 15: Migrační saldo v krajích ČR dle věkové skupiny a pohlaví (v osobách)

Kraj	muži			ženy		
	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
HMP	-10 787	7 282	-6 610	-10 151	5 395	-8 645
STC	16 809	44 426	4 565	15 861	50 345	5 892
JIC	702	-473	1 069	697	-368	1 362
PLZ	429	3 907	452	648	3 408	562
KAR	-1 704	-8 051	-218	-1 512	-7 724	-355
UST	-570	-9 006	697	-727	-8 986	927
LIB	-99	-947	284	-158	-1 879	321
KRH	-318	-3 765	478	-356	-3 843	366
PAR	564	-1 004	371	496	-1 913	550
VYS	-231	-5 496	629	-212	-6 342	725
JIM	-1 418	-1 302	-288	-1 357	1 140	-792
OLO	-396	-4 696	154	-408	-5 668	-241
ZLI	179	-3 287	309	142	-4 994	393
MRS	-3 160	-15 574	-676	-2 963	-18 571	-1 065

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Krajem nejvíce migračně ztrátovým byl znovu Moravskoslezský kraj a to u všech věkových skupin bez rozdílu na pohlaví. Markantní rozdíl v migračním saldu podle pohlaví lze nalézt u žen v produktivním a postproduktivním věku, kde je jejich úbytek vyšší o 20 %, respektive o 50 % ve srovnání s muži ve stejných věkových kategoriích. Jediným dalším krajem, který byl ve všech kategoriích migračně ztrátový, je pouze kraj Karlovarský, kde rozdíly mezi pohlavími ale nejsou tak veliké. Naopak nejvíce migračně ziskovým je kraj Středočeský. Tento kraj je výrazně migračně atraktivnější pro ženy starší 15 let než pro stejně staré muže. Jediným dalším krajem, který byl ve všech kategoriích migračně ziskový, je pouze kraj Plzeňský, kde rozdíly mezi pohlavími ale nejsou tak veliké. Migranti ve druhé ekonomické generaci jsou přitahováni také do hlavního města Prahy, ale ne v takovém objemu jako je tomu u Středočeského kraje. Zde jsou ale aktivnější muži, kterých za celé období Praha získala o 40 % více než žen. V ostatních věkových skupinách je u Prahy migrační saldo záporné. U postproduktivní části populace ženského pohlaví je migrační saldo o zhruba 30 % větší než u stejně starých mužů. Všechny tyto údaje ohledně Prahy a Středočeského kraje jsou tak důsledkem již dříve zmíněného procesu suburbanizace. Jednou

z cílových oblastí pro ně je také kraj Vysočina, kde je tato věková skupina obyvatel jedinou s kladným migračním saldem, a to bez ohledu na pohlaví. Ostatní věkové skupiny jsou migračně ztrátové, nejvíce ta největší, tedy obyvatelé v produktivním věku. V případě Vysočiny jsou migranti ženského pohlaví ti, kteří v této věkové skupině více odcházejí z tohoto kraje.

Trochu jiný pohled na saldo migrace ve vztahu k věku migranta nabízí následující tabulka č. 16, která ukazuje hrubou míru hrubé migrace. Jedná se tedy o obrat migrace k 1 000 obyvatelům středního stavu. Zde se navíc jedná o specifickou míru, kde je brán v potaz věk a pohlaví migranta. Obrat migrace byl spočítán za všechny sledované roky dohromady. Zde tedy může dojít k malému zkreslení hodnot, neboť jedna osoba se za celých 15 let může několikrát stěhovat a tudíž se ve statistikách objeví několikrát. Ale vzhledem k tomu, že stěhování není záležitost, která by probíhala nějak často, spíše několikrát za život, tak i případné zkreslení bude vzhledem k výsledku malé.

Tabulka č. 16: Obratovost v krajích ČR dle věkové skupiny a pohlaví (v osobách)

Kraj	muži			ženy		
	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
HMP	560	551	144	568	525	148
STC	479	444	132	487	460	144
JIC	199	180	64	202	199	79
PLZ	188	201	51	190	199	65
KAR	275	255	85	284	265	104
UST	241	230	75	243	232	95
LIB	283	251	86	281	268	101
KRH	236	234	62	240	240	76
PAR	236	223	63	235	238	83
VYS	213	198	64	222	226	86
JIM	168	171	43	173	173	55
OLO	197	182	52	204	196	68
ZLI	170	148	50	173	168	61
MRS	120	114	33	121	121	41

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Nejvyšší obratovost lze nalézt zejména u obyvatel do 64 let bez ohledu na pohlaví u Prahy, kde přesahuje hodnotu 500 migrantů. To vzhledem k faktu, že je ukazatel ve vztahu k 1 000 obyvatelům středního stavu, naznačuje, že zhruba každý druhý člověk spadající do těchto věkových kategorií se v Praze v letech mezi roky 2001 a 2015 stěhoval. To je dosti

vysoké číslo. Podobně vysokých hodnot blížících se této hranici, dosahuje ve stejných věkových skupinách i Středočeský kraj. I u migrantů v postproduktivní generaci jsou hodnoty u Prahy a Středočeského kraje výrazně vyšší než u ostatních krajů. Nízké hodnoty obratovosti se překvapivě nachází u Jihočeského a Plzeňského kraje, kde je migrační aktivita nižší než třeba u výrazně migračně ztrátových krajů jako jsou Karlovarský nebo Ústecký. Kraj Vysočina je mezi moravskými kraji ten s nejvyšší migrační aktivitou. Zajímavým údajem je, že ženy jsou migračně aktivnější než muži a to bez ohledu na věk. To ostatně platí u většiny krajů a u těch moravských dokonce bez výjimky.

Posledním pohledem na migraci z hlediska věku je následující tabulka č. 17, která zobrazuje hrubou míru imigrace a hrubou míru emigrace, tedy ve vztahu k 1 000 obyvatelům středního stavu.

Tabulka č. 17: Intenzita imigrace a emigrace v krajích ČR dle věkové skupiny a pohlaví (v osobách)

Kraj	Intenzita imigrace						Intenzita emigrace					
	0 - 14		15 - 64		65 +		0 - 14		15 - 64		65 +	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
HMP	15,5	15,7	18,3	17,5	2,3	2,8	24,5	24,6	17,1	16,7	7,7	7,5
STC	22,4	22,7	17,8	18,9	6,7	6,8	11,0	11,3	11,0	11,0	2,6	3,2
JIC	7,5	7,6	5,8	6,4	3,1	3,5	6,5	6,6	5,9	6,5	1,3	1,9
PLZ	6,9	7,2	7,2	7,1	2,2	2,6	6,2	6,1	5,9	5,9	1,4	1,9
KAR	7,0	7,5	5,8	6,2	2,6	3,1	11,8	12,0	10,7	11,0	3,5	4,1
UST	8,0	8,0	6,4	6,5	3,2	3,8	8,6	8,7	8,5	8,6	2,2	2,9
LIB	9,7	9,6	7,9	8,3	3,5	3,8	9,9	10,0	8,3	9,1	2,8	3,3
KRH	8,0	8,1	6,9	7,1	2,6	2,9	8,5	8,7	8,3	8,5	1,8	2,4
PAR	8,7	8,7	7,1	7,4	2,6	3,3	7,7	7,8	7,5	8,1	1,9	2,5
VYS	7,3	7,6	5,4	6,2	2,9	3,5	7,7	8,0	7,5	8,6	1,6	2,5
JIM	5,4	5,6	5,5	5,8	1,4	1,7	6,5	6,7	5,7	5,6	1,6	2,2
OLO	6,7	6,9	5,2	5,6	1,9	2,2	7,2	7,5	6,6	7,3	1,7	2,5
ZLI	6,1	6,3	4,3	4,7	2,0	2,3	5,9	6,0	5,4	6,3	1,5	1,9
MRS	3,1	3,2	2,5	2,5	0,8	1,1	5,3	5,4	4,9	5,4	1,5	1,7

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Zajímavých poznatkem je, že intenzita je zpravidla nejvyšší u obyvatel do 14 let života. A v některých případech se jedná o intenzitu mnohonásobně vyšší než u jiných věkových skupin. V tomto věku je tedy migrace nejčastější a to zejména z toho důvodu, že stěhování těchto osob nezávisí na nich samotných, ale zejména na jejich rodičích, kteří je při stěhování zejména za prací berou s sebou. Výjimku tvoří pouze intenzita imigrace v Praze u obyvatel

v produktivním věku, kdy jsou hodnoty ukazatelů vyšší než u předproduktivní generace. Vysoká intenzita imigrace je u Středočeského kraje, dále v Praze a v Libereckém kraji, zejména u produktivní generace. Nejnížší hodnoty lze naopak nalézt u Moravskoslezského kraje. Tento kraj také paradoxně dosahuje nejnižších hodnot u intenzity emigrace. Ale podobně nízké hodnoty vykazuje také kraj Olomoucký, Jihočeský nebo Plzeňský. Nejvyšší intenzitu emigrace má Praha, dále o několik řádů níže se nachází Středočeský, Karlovarský nebo Liberecký kraj.

Hodnoty intenzity imigrace u kraje Vysočina jsou ve všech věkových skupinách mezi moravskými kraji nejvyšší. Vyšší hodnoty ve většině kategorií jsou dokonce i v porovnání s krajem Jihočeským, Plzeňským a Karlovarským. V intenzitě imigrace u postproduktivní generace patří Vysočina mezi kraje s nejvyššími hodnotami, což vysvětluje kladné migrační saldo u této věkové kategorie. Vysokou intenzitu emigrace si kraj Vysočina udržuje zejména u produktivní generace. Ta je vyšší než v případě intenzity imigrace a proto dochází k tak velkým migračním ztrátám v této věkové skupině.

Po zjištění migračního chování obyvatel s různými charakteristikami je nezbytné se podívat na vztah migranta a cílové oblasti stěhování. Ukazatelem, který hodnotí náhodnost výběru cílové oblasti bez ohledu na oblast zdrojovou je index preference migračního směru. Hodnoty u tohoto indexu v tabulce č. 18 jsou vypočítány ze součtu migrantů bez ohledu na pohlaví z jednotlivých krajů do druhých za všechny roky ze sledovaného období.

Tabulka č. 18: Index preference migračního směru mezi kraji ČR

Kraje	zdrojová oblast														
	HMP	STC	JIC	PLZ	KAR	UST	LIB	KRH	PAR	VYS	JIM	OLO	ZLI	MRS	
cílová oblast	HMP	X	2,39	1,38	1,27	1,15	1,36	1,08	1,05	0,88	0,90	1,01	0,78	0,80	1,00
	STC	2,60	X	0,76	0,75	0,53	0,85	0,85	0,70	0,61	0,54	0,38	0,36	0,34	0,49
	JIC	1,01	1,16	X	2,55	1,07	1,06	0,64	0,55	0,63	2,58	0,91	0,56	0,55	0,73
	PLZ	0,80	1,15	2,33	X	4,97	1,52	0,64	0,54	0,46	0,57	0,72	0,44	0,33	0,60
	KAR	0,67	0,84	1,06	5,69	X	2,65	0,83	0,59	0,48	0,48	0,76	0,43	0,45	0,69
	UST	0,98	1,56	0,93	1,40	2,44	X	3,07	0,77	0,61	0,52	0,60	0,49	0,38	0,63
	LIB	0,76	1,39	0,64	0,61	0,72	2,96	X	2,60	0,80	0,50	0,52	0,46	0,36	0,54
	KRH	0,70	1,11	0,58	0,53	0,50	0,85	2,97	X	5,14	0,77	0,64	0,78	0,40	0,68
	PAR	0,50	0,83	0,63	0,52	0,45	0,66	0,78	5,34	X	1,87	1,48	1,50	0,59	0,75
	VYS	0,61	0,84	2,87	0,54	0,47	0,53	0,46	0,68	1,84	X	3,92	0,67	0,62	0,67
	JIM	0,35	0,41	0,97	0,69	0,60	0,53	0,50	0,69	1,60	3,80	X	2,73	3,78	2,14
	OLO	0,27	0,32	0,52	0,41	0,35	0,48	0,42	0,65	1,63	0,68	2,56	X	4,26	4,22
	ZLI	0,27	0,31	0,42	0,35	0,36	0,39	0,38	0,43	0,56	0,60	3,76	4,24	X	3,39
	MRS	0,45	0,53	0,73	0,76	0,68	0,76	0,55	0,70	0,78	0,69	2,09	4,94	3,96	X

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Hodnoty indexu preference migračního směru vyšší než 1 definují daný migrační směr jako ten, který migranti preferují a vyhledávají. Samozřejmě, že čím větší je hodnota, tím je tento směr vyhledávanější. Zeleně jsou označeny hodnoty indexu vyšší než 1,5. Zeleně a tučně jsou zvýrazněny hodnoty indexu přesahující 3. Nejčastěji se vysoké hodnoty nacházejí vždy u krajů, které spolu přímo sousedí, např. mezi Prahou a Středočeským krajem, Pardubickým a Královohradeckým krajem nebo Plzeňským a Karlovarským krajem, kde jsou dokonce hodnoty úplně nejvyšší (hodnota 5,69 ve směru z Plzeňského kraje do Karlovarského a hodnota 4,97 ve směru opačném). Stěhování do sousedního kraje je migranty velmi preferované zejména z hlediska blízkosti jejich předchozího bydliště a s tím související snahy udržet si všechny dosavadní sociální vztahy. Vysoké hodnoty jsou dosahovány také u všech moravských krajů navzájem, kdy se vždy jedná o hodnoty vyšší než 2. Nejvyšší preference u moravských krajů je ve směru z Olomouckého do Moravskoslezského kraje. Z výše uvedeného je patrné, že obyvatelé Moravy pravděpodobně cítí určitý patriotismus k tomuto území. A také mají zájem být v blízkosti své rodiny nebo známých. Tento trend lze potvrdit i údaji z opačného spektra stupnice indexu preference migračního směru. Nízké hodnoty, v tomto případě menší než 0,3 a označeny červeně, naznačují, že migranti tento směr nepreferují a nevyhledávají. Obecně lze říci, že takovéto hodnoty se nejvíce objevují mezi moravskými a českými kraji. Nejnižší hodnotu 0,27 lze nalézt při migraci z Prahy do Olomouckého a Zlínského kraje. Naopak celkově je o stěhování do Prahy ze strany migrantů velký zájem, protože hodnoty indexu u všech ostatních krajů jsou nad hodnotu 1 a pokud jsou pod ní, tak jen o velmi málo.

Kraj Vysočina je migračně atraktivní zejména pro migranty ze sousedních krajů. Nejvíce si tento kraj na pomezí Moravy a Čech vybírají migranti z kraje Jihomoravského (hodnota indexu preference migračního směru činí 3,92). Hodnotu 2,87 lze nalézt v případě migrantů z Jihočeského kraje a u migrantů z Pardubického kraje se jedná o hodnotu 1,84. Tyto směry jsou tedy velmi preferované. U ostatních krajů je migrace do Vysočiny nepreferovaný směr. A to i v případě Středočeského kraje a Prahy. I když migranti ze Středočeského kraje preferují stěhování více než ti z Prahy. Pokud se vezme v úvahu Vysočina jako zdrojová oblast, jsou výsledky obdobné. Nejvíce obyvatelé z tohoto kraje směřují do Jihomoravského kraje (hodnota 3,80), Jihočeského kraje (hodnota 2,58) a Pardubického kraje (hodnota 1,87). U ostatních krajů je migrace z Vysočiny nepreferovaný směr. Migranti z Vysočiny ale více preferují směr do Prahy než do Středočeského kraje. Obecně lze také konstatovat, že hodnoty indexu preference migračního směru jsou vyšší ve vztahu k Vysočině u moravských krajů než u českých krajů a to v obou směrech.

Následující tabulka č. 19 ukazuje jednotlivé kraje ČR a tři další kraje, kdy odleva doprava jsou uvedeny kraje v pořadí od nejvyššího objemu po nejmenší. U kategorie zisky jsou uvedeny kraje, ze kterých se nejvíce obyvatelé nejvíce vystěhovali do daného kraje. U kategorie ztráty je tomu analogicky přesně naopak. Údaje jsou bez ohledu na pohlaví migranta, neboť v tomto případě by výsledek byl stejný.

Tabulka č. 19: Kraje ČR podle migračních zisků a ztrát

Kraj	zisky	ztráty
HMP	STC, UST, JIM	STC, UST, JIC
STC	HMP, UST, LIB	HMP, UST, LIB
JIC	HMP, STC, VYS	HMP, STC, PLZ
PLZ	HMP, KAR, STC	HMP, STC, KAR
KAR	UST, PLZ, HMP	HMP, PLZ, UST
UST	HMP, STC, LIB	HMP, STC, LIB
LIB	UST, STC, HMP	HMP, STC, UST
KRH	PAR, HMP, STC	HMP, PAR, STC
PAR	KRH, STC, HMP	KRH, HMP, STC
VYS	JIM, HMP, STC	JIM, HMP, STC
JIM	VYS, MRS, ZLI	HMP, VYS, ZLI
OLO	MRS, JIM, ZLI	JIM, MRS, HMP
ZLI	JIM, MRS, OLO	JIM, HMP, OLO
MRS	OLO, JIM, ZLI	HMP, OLO, JIM

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Obecně lze říci, že ve většině případů jsou takto silné vztahy v obou migračních směrech u sousedních krajů. Výjimku tvoří pouze Praha jako cílová oblast, což znovu ukazuje na její významné postavení. U všech ostatních krajů je totiž uvedena jako jeden z těch krajů, do které obyvatelé migrovali. V devíti případech dokonce na prvním místě. V druhé části tabulky je postavení Prahy jako zdrojového regionu také silné ale pouze u českých krajů. U moravských krajů se neobjevuje jako zdrojová oblast ani jednou. V několika případech jsou v obou kategoriích uvedeny stejné kraje, např. u Středočeského, Ústeckého nebo Vysočiny, a to dokonce ve stejném pořadí. To napovídá o tom, že oba směry jsou velmi oblíbené mezi migranty. Kraj Vysočina má nejsilnější migrační vztah s Jihomoravským krajem. Na druhém místě je hlavní město Praha. A hned za ním se nachází Středočeský kraj. Ale pouze pro Jihomoravský kraj se jedná o proud tak významný, že je Vysočina uvedena u tohoto kraje. Pro Jihomoravský kraj znamená Vysočina dokonce kraj, ze kterého je nejvíce migračně ziskový. V případě směru stěhování z Jihomoravského kraje je Vysočina jako druhý nejčastější cíl

hned za Prahou. Významným zdrojem migrantů je kraj Vysočina také pro další sousední kraj a to Jihočeský. V tomto případě je objemem na třetím místě.

Další část analýzy je zaměřena na kraje ČR jen ve vztahu ke kraji Vysočina, a jakým způsobem jsou migrační proudy a vztahy mezi ni silné. Tabulka č. 20 zobrazuje z pohledu Vysočiny migrační zisky a ztráty z jednotlivých krajů a to v součtu za všechny roky ze sledovaného období. A to i z pohledu pohlaví. Krajem, ze kterého se do Vysočiny stěhovalo nejvíce obyvatel, byl kraj Jihomoravský. A to v takové míře, že objem druhého kraje Praha je zhruba na polovině této hodnoty. Dále následuje kraj Středočeský, Jihočeský a Pardubický. Tedy hlavně sousední kraje. Nejméně obyvatel přišlo do Vysočiny ze vzdálených krajů na západě ČR, z Karlovarského a Plzeňského. Relativně velmi vysoké číslo obyvatel se přistěhovalo z Ústeckého kraje. Tato hodnota je větší než třeba u krajů, které jsou vzdálenostně mnohem blíže, např. Královehradeckého, Olomouckého a Zlínského. Při pohledu na emigranty z kraje Vysočina jsou nejvýznamnějšími kraji ty stejné, jako v případě migračních zisků. I jejich vzájemné pořadí je stejné. Ale rozdíly mezi nimi už nejsou tak velké. Například mezi prvním Jihomoravským krajem a druhou Prahou je rozdíl už zhruba jen 25 %. I kraje Středočeský, Jihočeský a Pardubický jsou pro migranty z Vysočiny výrazně lákavější než pro migranty do Vysočiny. Vysokou hodnotu znovu vykazuje Ústecký kraj, což napovídá o velmi čilé vzájemné migrační výměně mezi těmito kraji. Nejmenší migrační proud z kraje Vysočina je do kraje Karlovarského, který je tak krajem, kde je vzájemná migrační výměna nejmenší.

Tabulka č. 20: Migrační zisky a ztráty kraje Vysočina ve vztahu k ostatním krajům ČR za rok 2001 až 2015

Kraj	zisky			ztráty			celkové migrační saldo (v osobách)
	celkem (v osobách)	z toho muži (v %)	roční průměr (v osobách)	celkem (v osobách)	z toho muži (v %)	roční průměr (v osobách)	
HMP	6 407	49,93	733	10 992	48,33	427	-4 585
STC	5 384	47,01	510	7 647	47,12	359	-2 263
JIC	5 353	46,33	426	6 385	45,51	357	-1 032
PLZ	849	50,53	90	1 355	50,26	57	-506
KAR	755	48,48	37	556	47,84	50	199
UST	1 791	47,46	120	1 807	51,69	119	-16
LIB	856	50,23	75	1 119	46,11	57	-263
KRH	1 478	48,51	121	1 818	46,92	99	-340
PAR	3 447	47,87	288	4 313	47,65	230	-866
JIM	12 404	46,11	957	14 350	46,14	827	-1 946
OLO	1 418	44,64	98	1 465	48,87	95	-47
ZLI	1 005	48,26	69	1 029	47,52	67	-24
MRS	2 049	47,93	91	1 358	50,74	137	691

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Dlouhodobě je Vysočina migračně ztrátová, což dokreslují i hodnoty migračního salda i jednotlivých krajů. I když objemově největší migrační výměna probíhá s Jihomoravským krajem, tak vůči tomuto kraji není Vysočina natolik migračně ztrátová jako třeba v porovnání s Prahou nebo Středočeským krajem. Největší migrační saldo v záporných hodnotách patří znovu sousedním krajům a Praze. Vzájemně velmi silný vztah s Ústeckým krajem je v celkovém součtu za celé sledované období v zásadě vyrovnaný, neboť záporné migrační saldo činí – 16 migrantů. Migračně zisková je Vysočina pouze ve vztahu ke Karlovarskému kraji, ale zde je vzájemná výměna nejmenší ze všech krajů, a také ve vztahu k Moravskoslezskému kraji, kde celkové migrační saldo činilo 691 obyvatel. Pro většinu migračních vztahů jsou aktivnějším pohlavím ženy, neboť ve většině případů se jich stěhuje daným směrem více než polovina. Nejvíce v případě imigrantů ze Zlínského kraje. Naopak vzájemný migrační vztah s Plzeňským krajem je více mužskou záležitostí, neboť v obou směrech je jejich podíl větší než 50 %.

Při analýze chování migranta mezi jednotlivými regiony je důležitým hlediskem také vzdálenost, kterou při svém pohybu překonává. Atraktivnost určitého území lze hodnotit také podle průměrné vzdálenosti, kterou je migrant ochoten urazit. Hodnoty tohoto ukazatele, uvedené v tabulce č. 21, jsou spočteny za všechny roky sledovaného období dohromady celkem a podle pohlaví migranta.

Tabulka č. 21: Průměrná vzdálenost, kterou překonávali migranti mezi kraji ČR (v kilometrech)

Kraj	Průměrná vzdálenost, kterou překonávají ze zdrojové oblasti			Průměrná vzdálenost, kterou překonávají do cílové oblasti		
	Celkem	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy
HMP	38,39	39,79	37,01	89,98	89,21	90,75
STC	52,18	51,98	52,38	46,97	46,76	47,18
JIC	138,48	139,23	137,79	146,54	146,46	146,62
PLZ	117,36	118,49	116,24	123,16	122,98	123,35
KAR	130,64	131,48	129,83	143,97	144,84	143,17
UST	106,89	107,10	106,68	113,22	113,57	112,89
LIB	104,00	104,69	103,36	108,12	108,23	108,01
KRH	91,45	91,80	91,11	94,42	95,34	93,53
PAR	90,02	90,37	89,70	89,99	90,23	89,76
VYS	105,47	106,20	104,80	107,71	108,19	107,27
JIM	140,06	141,88	138,26	126,66	129,30	124,18
OLO	129,54	131,09	128,13	109,49	111,43	107,67
ZLI	143,44	143,52	143,37	117,32	119,11	115,68
MRS	198,11	199,98	196,39	175,35	179,87	170,92

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Nejmenší vzdálenost v průměru překonávají migranti z Prahy a to 38,39 kilometru, což je zhruba vzdálenost po Středočeském kraji. Bohužel tento výsledek je zkreslen tím, že pro Prahu a Středočeský kraj byla v obou případech jako centrum regionu a krajské město brána Praha. Ale ani toto zkreslení neovlivnilo očekávaný rozdíl mezi těmito centrálními regiony. Do Prahy se stěhují migranti z větší vzdálenosti než migranti stěhující se do Středočeského kraje. Zde je tedy znovu vidět výrazná a dříve už několikrát zmiňovaná migrační charakteristika, tedy vysoká migrační aktivita do Prahy ze všech ostatních krajů ČR a vysoká migrační aktivita z Prahy do Středočeského kraje. Průměrnou vzdálenost nižší než 100 kilometrů lze nalézt v obou směrech ještě u dalších dvou krajů a to Pardubického a Královehradeckého. Tento fakt je způsoben zejména vysokou migrační aktivitou mezi těmito kraji navzájem, což při relativně nízké vzdálenosti mezi městy Pardubice a Hradec Králové snižuje celkovou průměrnou vzdálenost. Nejvyšší vzdálenost lze nalézt u kraje Moravskoslezského a to v obou směrech. Nejvyšší průměrné vzdálenosti dosahují migranti z Moravskoslezského kraje a to 198,11 kilometru, což je vzdálenost zhruba odpovídající mezi městy Ostrava a Jihlava. O rozdílech mezi průměrnou překonanou vzdáleností z a do Prahy a Středočeského kraje jsem už tady mluvil. I u některých dalších krajů lze nalézt podobné rozdíly. Všechny moravské kraje (Jihomoravský, Olomoucký, Zlínský a Moravskoslezský) udávají vyšší průměrnou vzdálenost ve směru z těchto krajů než ve směru do těchto krajů. Největší rozdíl 26,12 kilometru vykazuje Zlínský kraj. Znamená to, že pokud se obyvatelé stěhují do těchto krajů, tak většinou z menší vzdálenosti, zejména tedy ze sousedních krajů. Pokud se ale stěhují z moravských krajů, tak většinou volí stěhování na delší vzdálenosti, častěji mimo sousední kraje. U českých krajů je tomu přesně naopak. Tam lidé, kteří se do těchto krajů stěhují, tak překonávají v průměru delší vzdálenosti než při stěhování se z krajů pryč. Kraje, které leží pomyslně uprostřed ČR na hranici mezi Čechami a Moravou, mají průměrné vzdálenosti zhruba stejně velké. Jedná se o kraje Královehradecký, Pardubický a Vysočina.

Při pohledu na tento ukazatel z hlediska pohlaví migranta lze nalézt pár zajímavostí, které rozhodně stojí za to zmínit. Z Prahy se muži průměrně stěhují do větší vzdálenosti než ženy. Při směru opačném, tedy do Prahy, zase v průměru překonávají větší vzdálenost ženy. Podobný stav lze nalézt ještě u krajů Jihočeského a Plzeňského. U kraje Středočeského v obou směrech překonávají větší vzdálenost ženy. Zbývající kraje vykazují v obou směrech větší průměrnou vzdálenost u mužů než u žen. V několika případech jde o rozdíl v řádech sta metrů, který je v porovnání s danou průměrnou délkou zanedbatelný, např. hodnoty u Ústeckého nebo Pardubického kraje. Kraje Liberecký a Vysočina vynikají tím, že muži

překonávají větší vzdálenost než ženy při stěhování do tohoto kraje než při stěhování z něho. Např. u kraje Vysočina je průměrná vzdálenost při stěhování muže do tohoto kraje vyšší o 1,4 kilometru než u žen a průměrná vzdálenost u migrace z tohoto kraje je u mužů vyšší o 0,92 kilometru. Tyto rozdíly se pohybují kolem hodnoty 1 kilometru, což není nijak znatelný rozdíl. Největší rozdíl v řádu jednotek kilometrů lze spatřit zejména u moravských krajů, které vynikají také tím, že vzdálenosti, které muži urazí při stěhování z těchto krajů, jsou větší než u směru do těchto krajů. Největší rozdíl u pohlaví lze nalézt u Moravskoslezského kraje, kdy muži se z Moravskoslezského kraje stěhují v průměru o zhruba 9 kilometrů dále než ženy.

5.2.1 Srovnání s ekonomickými ukazateli

Základní ekonomické ukazatele, které se budou porovnávat s vývojem migrace na našem území, jsou ty, které se týkají trhu práce. Nové pracovní pozice jsou často jedním z hlavních motivů pro stěhování, a proto je důležité sledovat vývoj ekonomických veličin, které jsou ve vztahu k tomuto motivu. Jedním ze základních ukazatelů, které se nejčastěji používají při charakteristice trhu práce, je nezaměstnanost. V tabulce č. 22 je uvedený podíl nezaměstnaných osob na celkové populaci. Jedná se pouze o ekonomicky aktivní obyvatele, tedy ve věku od 15 do 64 let života.

Tabulka č. 22: Podíl nezaměstnaných osob v krajích ČR v letech 2001 až 2015 (v %)

Kraj	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
HMP	3,9	3,6	4,2	3,9	3,5	2,8	2,4	1,9	3,1	3,8	3,6	3,1	3,1	2,5	2,8
STC	6,7	4,9	5,2	5,4	5,2	4,5	3,4	2,6	4,4	5,2	5,1	4,6	5,2	5,1	3,5
JIC	5,6	5,0	5,2	5,7	5,0	5,1	3,3	2,6	4,3	5,3	5,5	5,7	5,2	5,9	4,0
PLZ	5,8	4,7	5,3	5,8	5,1	4,6	3,7	3,6	6,3	5,9	5,2	4,8	5,2	5,1	3,8
KAR	7,4	7,5	6,4	9,4	10,9	10,2	8,2	7,6	10,9	10,8	8,5	10,5	10,2	9,0	6,7
UST	13,3	12,7	13,0	14,5	14,5	13,7	9,9	7,9	10,1	11,2	9,9	10,8	9,4	8,5	7,6
LIB	6,2	4,7	6,1	6,4	6,5	7,7	6,1	4,6	7,8	7,0	7,2	9,3	8,3	6,5	5,5
KRH	6,1	4,2	5,8	6,6	4,8	5,4	4,2	3,9	7,7	6,9	7,1	7,1	8,2	6,2	5,6
PAR	6,4	7,2	7,6	7,0	5,6	5,5	4,4	3,6	6,4	7,2	5,6	7,7	8,4	6,4	4,6
VYS	6,1	5,1	5,3	6,8	6,8	5,3	4,6	3,3	5,7	6,9	6,4	6,4	6,7	5,6	4,7
JIM	8,5	7,6	8,0	8,3	8,1	8,0	5,4	4,4	6,8	7,7	7,5	8,1	6,8	6,1	5,0
OLO	10,4	9,6	9,6	12,0	10,0	8,2	6,3	5,9	7,6	9,1	7,6	7,7	9,2	7,7	5,9
ZLI	8,5	7,9	7,5	7,4	9,4	7,0	5,5	3,8	7,3	8,5	7,6	7,4	6,8	6,1	4,7
MRS	14,3	13,3	14,7	14,5	13,9	12,0	8,5	7,4	9,7	10,2	9,3	9,5	9,9	8,6	8,1

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Migračně nejvíce ziskový je Středočeský kraj, který se vyznačuje i nízkou nezaměstnaností. Nízkou nezaměstnanost vykazuje i Jihočeský a Plzeňský kraj, tedy oba

kraje, které byly po sledované období migračně ziskové. Naopak vysokou nezaměstnanost, v některých ze sledovaných roků dokonce i dvojcifernou hodnotu, vykazuje kraj Karlovarský, Ústecký, Olomoucký a Moravskoslezský, což jsou kraje, kde po většinu sledovaného období bylo záporné migrační saldo. Kraj Vysočina se v ukazateli nezaměstnanosti drží zhruba na průměru ČR, což ve vztahu k tomu, že se jedná o migračně ztrátový region, a to zejména v této věkové skupině, nepodporuje závěry uvedené výše.

Rokem, kdy byl podíl nezaměstnaných osob nejmenší u všech krajů, byl rok 2008, což je jeden z vrcholů, kdy byla nejvyšší migrační aktivita. Je tak otázkou, zda snížení nezaměstnanosti je příčinou nebo důsledkem migrace. Za určitých okolností může být nízká nezaměstnanost příčinou migrace, kdy nízká nezaměstnanost určitým způsobem hovoří o daném regionu jako o regionu, kde je snadné dostat práci. Takovým, i když ne úplně ideálním, příkladem může být Praha, což motivuje obyvatele se do této oblasti přistěhovat. Podle mého názoru je nízká nezaměstnanost spíše důsledkem migrace. Tedy osoba se do cílové oblasti přistěhuje a poté si najde práci.

Další důležitou charakteristikou trhu práce je počet volných pracovních míst v evidenci Úřadu práce, tedy teoretické nové možnosti pro migranty do cílové oblasti. Zde se musí abstrahovat od představy, že se migranti do cílové oblasti stěhují už s jistotou nové práce, ale že si nové pracovní uplatnění hledají až potom, co se přistěhují. Údaje o počtu volných pracovních míst byly pro potřeby této diplomové práce tedy dány do vztahu k imigrantům v produktivním věku. Nízkých hodnot tohoto ukazatele může být dosaženo vysokým počtem imigrantů nebo nízkým počtem volných pracovních míst. U vysokých hodnot je tomu analogicky přesně naopak.

Velmi nízké hodnoty tohoto ukazatele je dosahováno zejména v letech 2006, 2007 a 2008 a to u všech krajů, což je důsledkem silné migrační aktivity právě v těchto letech. V těchto letech byl počet volných pracovních míst v průměru největší z celého sledovaného období. Hned v roce následujícím dochází k vysokému růstu hodnot ukazatele a to u všech krajů. Ve Středočeském kraji se dokonce vyšplhá na maximum s hodnotou 579 imigrantů na 100 volných pracovních míst. Tato dramatická změna byla zapříčiněna zejména nízkým počtem volných pracovních míst, což mohlo být způsobeno migračně silnými roky předtím a pracovní trh nestačil dostatečně vytvářet nová pracovní místa. Na konci sledovaného období se hodnota ukazatele znovu blíží nízkým hodnotám a to zejména díky rostoucímu počtu volných pracovních míst. Kraj Vysočina se po většinu sledovaných let drží v průměru ostatních krajů. Ale jsou zde roky, které svými hodnotami z tohoto průměru vystupují. Roky 2003 a 2004 jsou hodnoty ukazatele druhé nejvyšší, hned po Středočeském kraji, kdy se

pohybují nad 150 imigrantů na 100 volných pracovních míst. Na druhém místě je Vysočina ještě v roce 2012 s hodnotou 294 imigrantů.

Tabulka č. 23: Počet imigrantů v produktivním věku na 100 pracovních míst v evidenci Úřadu práce v krajích ČR v letech 2001 až 2015 (v osobách)

Kraj	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
HMP	131	179	151	79	118	99	75	72	217	317	207	155	198	166	106
STC	112	216	187	196	217	130	100	194	579	556	409	394	374	175	110
JIC	87	99	111	78	97	50	43	74	187	163	123	106	109	73	38
PLZ	55	88	89	51	64	37	29	63	175	122	101	101	101	52	32
KAR	90	100	96	88	95	54	59	68	171	202	109	104	94	77	36
UST	99	145	138	121	135	74	75	103	247	184	172	176	144	97	62
LIB	84	126	119	85	98	70	66	121	237	196	131	121	93	67	40
KRH	55	83	106	112	103	64	59	79	239	249	157	209	186	88	65
PAR	77	123	98	118	107	38	34	88	157	138	91	121	97	66	36
VYS	68	89	151	152	119	53	42	101	269	235	209	294	149	88	52
JIM	86	133	117	114	70	53	37	67	179	188	166	199	193	102	57
OLO	71	79	90	92	81	56	53	92	282	215	233	281	200	85	41
ZLI	90	128	143	101	87	36	31	46	153	149	106	129	78	64	33
MRS	81	95	85	78	65	27	23	30	87	74	50	65	93	38	21

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Další důležitou charakteristikou trhu práce je průměrná mzda. Ale ta vzhledem k rozdílným úrovním v různých regionech není zcela vypovídající. Z tohoto důvodu je v následující tabulce č. 24 uvedena diference prvního řádu průměrné hrubé mzdy. Červeně označené jsou nejnižší přírůstky, v některých případech dokonce úbytky, tedy faktické snížení průměrné mzdy. Zeleně jsou naopak vyznačeny nejvyšší přírůstky, které se ve většině sledovaných let objevily v Praze. Zajímavé jsou znovu roky 2006, 2007 a 2008, kdy se průměr diferencí prvního řádu pohybuje nad hodnotou 1 000 Kč. Jedná se o roky, kdy byla na našem území nejvyšší migrační aktivita. Naopak nejméně rostly mzdy v roce 2013, který patřil k těm rokům, kdy byla migrační aktivita jedna z nejslabších. Kraj Vysočina svými hodnotami nikde extrémně nevyčnívá z průměru. Výjimkou je jen rok 2009, kdy byl v tomto kraji naměřen nejmenší průměrný růst 193 Kč. Obecně lze tedy konstatovat, že vysoká migrační aktivita je spojená s vyšším růstem mezd a obráceně. Zde se znovu nabízí otázka, zda je migrace příčinou nebo důsledkem tohoto vztahu. Jedná se spíše o důsledek stěhování. Respektive nedostatek kvalifikované pracovní síly nutí zaměstnavatele zvyšovat v průměru

mzdu, také aby nalákali nové zaměstnance. A pro mnohé obyvatele je příslib větší průměrné mzdy dobrou motivací ke stěhování.

Tabulka č. 24: Diference a průměrná mzda v krajích ČR v letech 2002 – 2014 (v Kč)

Kraj	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
HMP	-436	1 226	1 324	638	1 623	1 721	1 934	1 198	814	410	582	-987	964
STC	247	938	1 027	716	1 170	1 508	1 497	462	682	753	543	290	743
JIC	382	730	838	811	943	1 199	1 206	682	264	458	673	35	547
PLZ	335	912	1 020	606	1 298	1 228	1 391	1 097	125	463	680	92	596
KAR	280	676	914	581	898	1 057	1 173	829	250	395	472	104	509
UST	477	865	909	773	912	1 214	1 254	893	316	161	536	211	568
LIB	169	849	772	929	936	1 280	1 409	619	313	842	572	271	777
KRH	432	904	959	739	962	1 101	1 649	598	252	388	801	-138	690
PAR	496	918	937	630	1 089	1 253	1 197	499	122	731	637	170	771
VYS	501	745	951	837	1 136	1 380	1 446	193	465	684	441	129	842
JIM	433	929	1 046	743	876	1 606	1 511	940	323	480	747	229	450
OLO	513	789	1 081	561	1 053	1 283	1 212	634	397	585	758	-167	717
ZLI	284	701	943	716	1 008	1 195	1 224	259	459	840	561	-223	858
MRS	214	914	982	850	910	1 344	1 467	406	319	656	253	32	601
průměr	309	864	979	724	1 058	1 312	1 398	665	364	560	590	3	688

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Další tematikou, která se v souvislosti se stěhováním často zmiňuje, je bydlení. Pořádné bydlení je pro nový život základ, pro někoho ještě důležitější než práce. I když úplně od sebe tyto faktory oddělit nelze. V této diplomové práci jsou brány v potaz pouze dokončené byty. Statistika dokončených bytů je uvedena v tabulce č. 25. Hodnoty jsou uvedeny v absolutních číslech počtu dokončených bytů. Největší počet dokončených bytů v daném roce je vyznačen zelenou barvou a lze je nalézt zejména v Praze a Středočeském kraji. Vysokých hodnot dosahuje také Jihomoravský kraj a od roku 2009 lze vysoké hodnoty blízké se hranici 3 000 bytů nalézt i u Moravskoslezského kraje. Hodnoty blízké se hranici 2 000 lze nalézt i u kraje Plzeňského a Jihočeského. Tedy převážně v krajích, kde se nacházejí velká města, která svojí významností přesahují hranice svého kraje. V některých sledovaných letech byly tyto hodnoty dokonce překonány. U ostatních krajů se průměrná hodnota pohybuje nad hranicí 1 000. Tento předpoklad nesplňuje jen Karlovarský kraj, který v drtivé většině sledovaných let byl krajem s nejmenším počtem dokončených bytů. Tento kraj také patří mezi ty migračně nejvíce ztrátové. Kraj Vysočina patří do skupiny krajů, kde je stavební aktivita jedna z nejmenších. Řadí se sem ještě třeba kraj Pardubický a Královehradecký, případně Zlínský.

Vrcholy v podobě vysoké počtu dokončených bytů lze nalézt znovu v migračně silných letech 2007, 2008 a pak také v roce 2009. U některých krajů jen rozdíl oproti předchozím rokům jen v řádech stovek bytů (např. na Vysočině), ale např. Praha, Středočeský nebo Jihomoravský kraj vykazují rozdíly v řádech tisíců nových bytů. Jelikož jsou tyto zmíněné silné roky o jeden rok posunuty oproti dříve uvedeným, lze migraci do těchto krajů chápat jako příčinu pro stavbu nových bytů.

Tabulka č. 25: Dokončené byty v krajích ČR v letech 2001 až 2015

Kraj	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
HMP	3 210	3 950	4 415	5 924	6 564	5 186	9 422	6 328	7 397	6 151	3 480	4 024	3 844	4 848	5 211
STC	3 176	3 700	4 671	6 127	6 084	5 957	8 599	8 041	7 421	7 405	6 376	5 900	5 295	4 226	4 872
JIC	1 819	1 900	1 460	2 193	1 956	1 909	2 088	2 707	2 149	2 137	2 028	1 983	1 311	1 287	1 246
PLZ	1 697	1 845	1 719	2 032	1 975	2 067	1 905	2 662	2 051	1 903	1 457	1 444	1 445	1 362	1 208
KAR	565	449	524	503	1 149	638	543	628	512	866	626	543	430	326	408
UST	979	852	1 226	888	1 042	1 119	1 153	993	1 087	1 097	1 239	1 271	935	743	816
LIB	869	983	1 143	1 316	1 133	1 024	1 198	1 355	1 480	1 256	957	1 252	774	681	628
KRH	1 419	1 671	1 270	1 322	1 423	1 218	1 796	1 919	1 516	1 807	1 320	1 384	1 046	1 035	1 059
PAR	1 479	1 424	1 189	1 580	1 400	1 515	1 866	1 847	1 612	1 644	1 274	1 295	1 021	996	1 096
VYS	1 327	1 558	1 325	1 581	1 573	1 495	1 681	1 729	1 416	1 772	1 347	1 276	1 194	1 039	997
JIM	2 878	3 437	3 316	3 842	3 816	3 985	6 013	4 553	4 928	4 455	3 608	3 770	3 516	3 242	3 338
OLO	1 753	1 675	1 411	1 462	1 118	1 307	1 766	1 839	2 026	1 648	1 305	1 490	1 231	1 420	1 095
ZLI	1 590	1 550	1 380	1 494	1 706	1 138	1 661	1 326	1 894	1 403	1 090	1 137	792	806	934
MRS	1 997	2 297	2 078	2 004	1 924	1 632	1 958	2 453	2 984	2 898	2 523	2 698	2 404	1 943	2 187

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

5.3 Stěhování uvnitř kraje Vysočina

Postavení kraje Vysočina v migračních proudech ČR bylo předmětem předchozí kapitoly, proto je tato kapitola zaměřena na stěhování uvnitř tohoto kraje. Nejprve je uvedena charakteristika stěhování uvnitř kraje jako celku, zejména podle věku, pohlaví a území, a následně stěhování v jednotlivých nižších územně samosprávních celcích (okresech a obvodech obcí s rozšířenou působností) a ve vybraných městech.

Při prvním pohledu na tabulku č. 26 je patrné, že v rámci stěhování uvnitř kraje Vysočina byly více aktivnější ženy, protože absolutní počty migrantů tohoto pohlaví jsou větší než u pohlaví opačného. Rozdíl je většinou v řádu několika stovek (největší rozdíl je v posledním roce 2015, kdy se v rámci kraje stěhovalo o 584 žen více než mužů). Při použití relativních údajů se jedná o hodnoty vyšší v průměru o 14 %. V roce 2015 byla migrace žen

dokonce vyšší zhruba o 20 %. I tento rozdíl mezi oběma pohlavími v průběhu času mírně rostl a to v průměru o 5 %.

Tabulka č. 26: Objem vnitřního stěhování v kraji Vysočina podle pohlaví v letech 2001 až 2015

Rok	muži		ženy	
	absolutní počet (v osobách)	tempo růstu (v %)	absolutní počet (v osobách)	tempo růstu (v %)
2001	2 500		2 856	
2002	2 673	107	3 036	106
2003	2 611	98	3 016	99
2004	2 712	104	3 139	104
2005	3 457	127	3 820	122
2006	3 597	104	4 042	106
2007	3 229	90	3 539	88
2008	3 330	103	3 595	102
2009	2 894	87	3 288	91
2010	3 036	105	3 392	103
2011	2 965	98	3 398	100
2012	2 821	95	3 340	98
2013	2 889	102	3 371	101
2014	2 989	103	3 507	104
2015	2 957	99	3 541	101

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Vývoj tempa růstu počtu migrantů v čase u obou pohlaví probíhal zhruba stejně a v žádném roce nedošlo v tomto směru mezi pohlavími k výrazným odchylkám. Maximální hodnoty objemu stěhování je dosaženo v roce 2006, což odpovídá vysoké migrační aktivitě v tomto roce, jak bylo uvedeno dříve v této diplomové práci. I předchozí rok 2005 se vyznačuje vysokým objemem migrantů, který je druhý nejvyšší. V roce 2007 dochází k poklesu a rok 2008, kdy byla migrační aktivita znovu velmi vysoká, patří na třetí místo mezi ty migračně nejaktivnější. V porovnání s počátečním rokem 2001 ve sledovaném období vzrostl objem u obou pohlaví výraznou měrou, u mužů o 18 % a u žen dokonce o 24 %.

Dále je analýza zaměřena na migranty uvnitř kraje Vysočina, kteří jsou rozděleni do věkových skupin podle ekonomické aktivity. Vývoj počtu těchto migrantů v čase je vidět v následující tabulce č. 27, kde je zobrazena také diference prvního řádu mezi jednotlivými roky ze sledovaného období.

Tabulka č. 27: Objem vnitřního stěhování v kraji Vysočina podle věkových skupin v letech 2001 až 2015 (v osobách)

Rok	0 - 14		15 - 64		65 +	
	absolutní počet	diference	absolutní počet	diference	absolutní počet	diference
2001	1 120		3 872		364	
2002	1 202	82	4 154	282	353	-11
2003	1 135	-67	4 117	-37	375	22
2004	1 167	32	4 282	165	402	27
2005	1 498	331	5 286	1 004	493	91
2006	1 678	180	5 512	226	449	-44
2007	1 406	-272	5 012	-500	350	-99
2008	1 471	65	5 160	148	294	-56
2009	1 390	-81	4 517	-643	275	-19
2010	1 473	83	4 647	130	308	33
2011	1 477	4	4 515	-132	371	63
2012	1 483	6	4 333	-182	345	-26
2013	1 538	55	4 325	-8	397	52
2014	1 583	45	4 561	236	352	-45
2015	1 584	1	4 469	-92	445	93

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

U všech věkových skupin je vidět mírně rostoucí tendence. Skupina, která je nejvíce aktivní, je samozřejmě ta v produktivním věku, ale to je zapříčiněno zejména tím, že tato věková skupina je zdaleka nejširší. V průměru se každý rok stěhovalo zhruba 4 500 obyvatel v této věkové skupině. Předproduktivní generace je druhou neaktivnější, kdy se v průměru stěhovalo 1 400 obyvatel. Nejméně aktivní generací je ta postproduktivní, kdy její průměr za celé sledované období činí zhruba 370 obyvatel. Rokem, kdy došlo k největšímu růstu stěhujících se obyvatel ve všech věkových skupinách (zhruba o 25 %), byl rok 2005. Maximální objem migrace ale znovu přichází v roce 2006, ale pouze pro obyvatele do 64 let života. V nejstarší věkové generaci je vrcholem rok předchozí 2005. Celkově vývoj migrace v této věkové skupině je odlišný od těch ostatních dvou. Rok 2008 je rokem, kdy docházelo ke snižování počtu migrantů v této věkové skupině, ale pro zbylé dvě věkové skupiny byl tento rok jedním z nejsilnějších. Tento rozdíl je podle mého názoru způsoben zejména nízkým počtem stěhování v této skupině, kdy rozdíly mezi jednotlivými roky jsou tak velmi nepatrné. Růst objemu stěhování u produktivní generace od začátku do konce sledovaného období (měřené podle údajů za rok 2001 a 2015) je překvapivě nejmenší a činí 15 %. O 22 % narostl objem u postproduktivní generace. Nejvíce rostl objem u nejmladší věkové skupiny, kde činí 41 %, což je zapříčiněno zejména konstantním růstem počtu migrantů od roku 2010, i když

v některých případech byl tento růst jen velmi nepatrný. Ostatní věkové skupiny v těchto letech zažívaly střídavě poklesy a nárůsty.

Následující tabulka č. 28 se věnuje migrantům uvnitř kraje Vysočina z územního hlediska, tedy zda při stěhování překročili hranici okresu nebo se pouze přestěhovali v rámci jednoho okresu z jedné obce do druhé. Druhý uvedený způsob je podle uvedených dat ten více preferovaný. A to do té míry, že objem migrantů v rámci jednoho okresu je zhruba pětikrát vyšší než mezi okresy navzájem. V tomto případě může významnou roli hrát i nižší překonávaná vzdálenost a také určitě i sociální aspekty v podobě znalosti prostředí v nejbližším okolí ať už v podobě lidí, sociálních skupin, pracovních podmínek nebo možností bydlení. Tempo růstu stěhování uvnitř jednoho okresu je pozvolné a rostoucí. Podobným tempem rostl objem stěhování mezi okresy, ale zde jsou výkyvy od průměru více markantní. Zejména rok 2005, kdy byl nárůst objemu migrantů oproti předchozímu roku o výrazných 59 %. Nejvíce migračně aktivní jsou tak znovu roky 2005 a zejména rok 2006, kdy bylo dosaženo maximálních hodnot (1 428 migrantů mezi okresy a 6 211 migrantů v rámci jednoho okresu). Největší nárůst za celé sledované období byl zaznamenán u migrantů mezi okresy, kdy jejich počet narostl o 48 %, zatímco u druhé skupiny byl nárůst jen o 16 %.

Tabulka č. 28: Objem vnitřního stěhování v kraji Vysočina v letech 2001 až 2015

Rok	Mezi okresy		Mezi obcemi v rámci okresu	
	absolutní počet (v osobách)	tempo růstu (v %)	absolutní počet (v osobách)	tempo růstu (v %)
2001	837		4 519	
2002	855	102	4 854	107
2003	927	108	4 700	97
2004	834	90	5 017	107
2005	1 324	159	5 953	119
2006	1 428	108	6 211	104
2007	1 128	79	5 640	91
2008	1 135	101	5 790	103
2009	1 112	98	5 070	88
2010	1 121	101	5 307	105
2011	1 146	102	5 217	98
2012	1 166	102	4 995	96
2013	1 184	102	5 076	102
2014	1 232	104	5 264	104
2015	1 238	100	5 260	100

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

5.3.1 Stěhování na úrovni okresů

Základním údajem o stavu migrace je migrační saldo, které je uvedeno u jednotlivých okresů za všechny roky sledovaného období v tabulce č. 29. Okresem, kterým byl nejvíce migračně ztrátovým, je Třebíč, kde kromě roku 2001, kdy bylo migrační saldo v jednom případě pozitivní (hodnota 82 obyvatel), je celé období vykazováno záporné migrační saldo. Za celé období činí migrační ztráta 3 991 obyvatel. Jedná se o obyvatele, kteří se vystěhovali do jiného okresu v rámci kraje Vysočina nebo i mimo tento kraj do jiného kraje v rámci ČR. Dalším okresem, kde docházelo k největším migračním ztrátám, je okres Žďár nad Sázavou. V tomto okrese je migrační saldo záporné ve všech sledovaných letech, ale výsledné saldo není tak vysoké jako v případě okresu Třebíč. Pro oba tyto okresy je v rámci kraje Vysočina typická vysoká nezaměstnanost. Nejméně migračně ztrátový byl okres Jihlava, který je zároveň okresem nejlidnatějším, kde je ekonomická situace nejstabilnější.

Tabulka č. 29: Migrační saldo v okresech kraje Vysočina v letech 2001 až 2015 (v osobách)

Rok	HB	JIH	PEL	TRE	ZNS
2001	66	-66	-135	82	-183
2002	-55	-32	-109	-201	-280
2003	65	-91	-57	-180	-235
2004	-209	-31	-63	-144	-46
2005	-163	461	-24	-418	-226
2006	-153	-11	-168	-215	-215
2007	-142	-437	90	-272	-397
2008	-161	-194	-80	-406	-247
2009	-302	-52	-132	-241	-437
2010	-282	34	-72	-232	-245
2011	-85	5	45	-355	-177
2012	7	-26	2	-395	-288
2013	-127	-31	-65	-364	-192
2014	-160	-44	-101	-351	-279
2015	-223	-81	48	-299	-219
celkem	-1 924	-596	-821	-3 991	-3 666

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Důležité je upozornit na rok 2005 a 2007. V roce 2005 je extrémně vysoká kladná hodnota migračního salda u okresu Vysočina, která se v žádných jiných letech a okresech už neopakuje. Tento výkyv byl způsoben zejména snahou města Jihlava, které v předcházejícím období mělo počet obyvatel mírně pod 50 000. A vedení města nalákalo do Jihlavy tolik obyvatel, aby se počet obyvatel přehoupl přes tuto hranici a město se tak dostalo do vyšší kategorie z hlediska rozpočtového určení daní. Ve většině případů se ale jednalo pouze o změnu místa trvalého bydliště a o faktické stěhování do tohoto města ve skutečnosti nešlo.

V roce 2005 lze také nalézt extrém v záporném migračním saldu u okresu Třebíč. Vysoký pokles počtu obyvatel z důvodu migrace lze nalézt i u kraje Žďár nad Sázavou. Zbylé kraje takto výrazné výkyvy nemají. Pak přichází rok 2007, kdy lze pozorovat opačné tendence. Okres Jihlava zažívá nejnižší migrační saldo – 437 obyvatel, což je hodnota, která se už nebude u tohoto okresu opakovat. Pouze migračně vysoce ztrátový okres Žďár nad Sázavou tuto hodnotu zopakuje v roce 2009. Naopak svého vrcholu dosahuje okres Pelhřimov, kdy migrační saldo činí 90 obyvatel. Rokem 2007 začíná tříleté období, kdy dochází k největším migračním ztrátám celého kraje Vysočina ve sledovaném období, což se zákonitě projevuje i u vývoje migrace u jednotlivých okresů tohoto kraje. Tyto roky jsou typické zejména nárůstem míry nezaměstnanosti a to ve všech okresech. Vrcholem je rok 2009, kdy nejnižšího migračního salda dosahují okresy Žďár nad Sázavou a Havlíčkův Brod. Třetí nejslabší rok zaznamenáváme u okresu Pelhřimov. Ve všech uvedených letech a okresech (celkem 75 hodnot) je pouze 11 případů, kdy je migrační saldo kladné. V některých případech je kladné migrační saldo opravdu malé a vzhledem k počtu obyvatel svým způsobem zanedbatelná (např. v roce 2012 je migrační saldo 7 u okresu Havlíčkův Brod a v případě okresu Pelhřimov dokonce 2). Nejméně migračně ztrátovým pro celý kraj Vysočina byl rok 2001, kdy jsou hodnoty migračního salda v řádech desítek obyvatel a dokonce u dvou okresů (Havlíčkův Brod a Třebíč) je migrační saldo kladné.

Atraktivitu jednotlivých okresů pro migranty nejlépe charakterizuje index efektivnosti migrace (tabulka č. 30). Hodnota 0 tohoto indexu je v reálném světě velmi nepravděpodobná, neboť by to znamenalo nulové migrační saldo. V našem případě se tato hodnota objevuje hned několikrát (okres Jihlava v roce 2006 a 2011 a v roce 2012 okresy Havlíčkův Brod a Pelhřimov). Tyto výsledky jsou zapříčiněny nízkou hodnotou migračního salda, která v těchto případech není ani dvojciferná. Zbývající hodnoty už dávají výsledky, které je možné interpretovat. Zeleně jsou označeny případy, kdy hodnoty indexu efektivnosti migrace jsou kladné. Těchto případů je pouze několik a nejvyšší hodnoty indexu je dosaženo v okrese Jihlava v roce 2005, kdy byl tento okres vysoce migračně ziskový z důvodů dříve uvedených. Červeně jsou zvýrazněny hodnoty indexu nižší než $-0,1$. Těchto hodnot je ve sledovaném období zdaleka nejvíce. Většina z nich se objevuje u okresu Žďár nad Sázavou, který je ten nejvíce migračně ztrátový a to po všechny roky sledovaného období. Spolu s tímto okresem je na podobných číslech i okres Třebíč, s výjimkou roku 2001, kdy byl tento kraj migračně ziskový. Z pohledu času je zajímavý rok 2004, kdy se hodnoty indexu pohybují blízko kolem 0, tedy migrační proudy byly v tomto roce zhruba vyrovnané. Výjimkou je jen okres Havlíčkův Brod, kde je hodnota indexu $-0,12$.

Tabulka č. 30: Index efektivnosti migrace v okresech kraje Vysočina v letech 2001 až 2015

Okres	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
HAB	0,04	-0,03	0,04	-0,12	-0,09	-0,08	-0,07	-0,08	-0,15	-0,14	-0,05	0,00	-0,07	-0,09	-0,11
JIH	-0,05	-0,02	-0,06	-0,02	0,19	0,00	-0,21	-0,09	-0,03	0,02	0,00	-0,01	-0,02	-0,02	-0,04
PEL	-0,11	-0,08	-0,05	-0,05	-0,02	-0,11	0,06	-0,05	-0,09	-0,05	0,03	0,00	-0,05	-0,08	0,04
TRE	0,05	-0,12	-0,11	-0,09	-0,21	-0,10	-0,13	-0,20	-0,13	-0,12	-0,19	-0,20	-0,19	-0,19	-0,16
ZNS	-0,12	-0,17	-0,14	-0,03	-0,14	-0,13	-0,21	-0,13	-0,23	-0,14	-0,10	-0,17	-0,12	-0,16	-0,12

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Od analýzy absolutních čísel se v následující části přejde na analýzu vývoje různých indexů, nejprve na index imigrace. Ten podrobněji vysvětluje extrémní hodnotu migračního salda v okrese Jihlava za rok 2005. Hodnota intenzity imigrace je velmi vysoká u mužů. Dokonce výrazně větší, než je u žen. Intenzita imigrace je ve většině případů vyšší u žen, což koresponduje s jejich vyšší migrační aktivitou, jak bylo uvedeno dříve. Z toho vyplývá, že hlavním hybatelem a strůjcem vysokého kladného migračního salda v okrese Jihlava v roce 2005 z výše zmíněných důvodů byli zejména muži. Ale i u žen v tomto roce je index imigrace na vyšší hodnotě, než jak je tomu v ostatních letech sledovaného období. Z uvedeného vyplývá, že muži byli ochotnější si do Jihlavy přepsat své trvalé bydliště za účelem finanční odměny od vedení města.

Tabulka č. 31: Intenzita imigrace v okresech kraje Vysočina v letech 2001 až 2015 podle pohlaví (v osobách)

Rok	HAB		JIH		PEL		TRE		ZNS	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
2001	7,99	8,74	6,13	6,00	7,57	7,02	7,03	8,05	5,47	5,65
2002	8,00	8,32	7,50	7,63	7,87	8,84	6,64	6,80	5,37	6,28
2003	9,26	8,51	6,26	7,56	7,48	9,11	5,92	6,84	5,67	6,57
2004	7,83	7,81	6,10	7,35	7,58	8,84	5,69	6,99	6,22	6,43
2005	8,95	9,03	14,48	11,50	9,41	9,56	6,20	7,52	5,29	6,68
2006	8,54	9,59	10,39	10,87	8,82	9,64	8,02	8,45	5,71	6,36
2007	10,53	10,51	6,67	7,87	11,80	11,56	8,01	8,23	6,23	6,44
2008	9,73	9,54	9,09	8,66	10,41	11,13	7,16	7,26	6,70	7,15
2009	8,79	8,86	7,44	8,92	7,73	10,22	7,10	6,91	5,59	6,74
2010	8,24	9,20	8,66	8,70	9,04	10,35	6,90	7,47	5,72	7,31
2011	8,88	9,33	7,88	8,52	9,16	9,71	6,00	7,00	6,27	6,98
2012	9,53	10,20	7,40	8,29	8,09	11,16	6,23	7,39	5,23	6,83
2013	8,19	9,91	7,74	8,97	7,94	9,19	6,80	7,13	5,44	6,70
2014	8,35	9,66	8,05	9,46	7,11	9,88	5,82	7,62	5,32	7,31
2015	7,81	10,37	7,34	8,53	9,25	9,89	6,44	7,84	5,87	7,41

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Vyšší míru intenzity imigrace lze nalézt také u dalších případů, kdy bylo migrační saldo kladné. Např. se jedná o okres Třebíč v roce 2011 (intenzita imigrace u mužů je 7,03 a u žen 8,05) nebo okres Pelhřimov v roce 2007 (intenzita imigrace u mužů je 11,8 a u žen 11,56). Naopak v letech, kdy bylo migrační saldo záporné, lze nalézt nízké hodnoty intenzity imigrace. Největší rozdíly mezi intenzitou imigrace u žen a mužů lze nalézt zejména na konci sledovaného období. Zejména v roce 2014 jsou tyto rozdíly největší. Celkově ve všech sledovaných okresech je intenzita imigrace vyšší u ženského pohlaví, což plně odpovídá tendencím, které lze vyzorovat na celorepublikové úrovni. Zcela toto tvrzení platí pouze u okresu Žďár nad Sázavou, kde je tato dominance žen přítomná naprosto ve všech letech sledovaného období.

Vysokou obratovost, tedy počet obyvatel, kteří se po okresu přistěhovali nebo se z něj vystěhovali, ve vztahu k 1 000 obyvatelům středního stavu, lze nalézt u okresů Pelhřimov a Havlíčkův Brod. Tyto okresy byly po většinu sledovaného období migračně ztrátové, což naznačuje, že se i relativně vysoký počet do těchto okresů přistěhoval, protože migrační aktivita byla v těchto okresech velmi vysoká. Okres Havlíčkův Brod dosáhl maximální hodnoty 22,53 migranta v roce 2007, okres Pelhřimov dosáhl nejvyšší hodnoty 22,64 migranta, která je tou nejvyšší za všechny okresy a za všechny roky sledovaného období, v roce 2008. Pro okres Jihlava významný rok 2005, kdy tento okres byl výrazně migračně ziskový, zejména díky mužům, není v ukazateli obratovosti až tak výrazný. Nárůst oproti předchozímu roku je sice značný (o 63 %), ale v porovnání s ostatními hodnotami u tohoto okresu nebo i u jiných okresů je zřejmé, že migrační aktivita u emigrantů nerostla tak prudce. Nejnižší obratovost ve všech letech vykazuje okres Žďár nad Sázavou, což hovoří o vysoké emigrační aktivitě, ale i o relativně nízké aktivitě imigrantů do tohoto okresu.

Tabulka č. 32: Obratovost a rozdíl v obratovosti mezi pohlavími v okresech kraje Vysočina v letech 2001 až 2015 (v osobách)

Okres	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
HAB	16,03	16,90	17,08	17,84	19,69	19,75	22,53	20,95	20,81	20,40	19,11	19,66	19,45	19,71	20,55
JIH	12,73	15,43	14,67	13,75	21,77	21,37	18,47	19,48	16,84	17,05	16,36	15,93	16,99	17,92	16,60
PEL	16,44	18,23	17,39	17,31	19,30	20,78	22,12	22,64	19,78	20,39	18,26	19,25	18,04	18,41	18,48
TRE	14,38	15,20	14,35	13,97	17,41	18,36	18,62	17,98	16,12	16,41	16,14	17,13	17,18	16,59	16,97
ZNS	12,66	14,01	14,21	13,04	13,88	13,88	15,98	15,90	15,98	15,08	14,75	14,50	13,77	15,00	15,14
HAB	-1,60	0,16	-0,31	0,31	-1,45	-0,42	0,36	0,30	0,53	-1,66	-1,19	-2,99	-3,85	-4,37	-3,93
JIH	0,03	-0,04	-2,45	-2,14	1,76	-0,94	-1,44	0,26	-1,93	-0,69	-1,29	-2,46	-2,53	-3,00	-2,07
PEL	1,00	-2,15	-3,21	-2,85	-1,90	-1,88	-1,16	-0,67	-2,65	-2,10	-2,52	-5,03	-4,52	-6,26	-3,13
TRE	-0,78	-0,96	-0,67	-1,79	-1,59	-0,29	-0,64	-0,87	-0,93	-1,83	-2,12	-2,29	-1,30	-4,25	-3,13
ZNS	0,14	-1,64	-1,35	-1,08	-2,62	-1,66	-0,73	-0,97	-1,51	-2,24	-2,37	-3,17	-2,85	-4,79	-3,52

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Ve druhé části tabulky č. 32 je znázorněn rozdíl v obratovosti mezi pohlavími. Záporné hodnoty naznačují vyšší obratovost u žen a kladné u mužů. Převaha záporných hodnot hovoří znovu zcela jasně o vyšší migrační aktivitě žen a to oběma směry, tedy do okresů a směrem z nich. Jediným případem, kdy byla obratovost vyšší u mužů než u žen, je v okrese Jihlava v roce 2005. V ostatních případech, kdy je obratovost u mužů větší než u žen, se jedná o velmi malé rozdíly, většinou v řádech desetin, a ani těchto případů není v absolutním počtu velké množství (celkem se jedná o necelých 7 % ze 150 hodnot). Zajímavostí je, že od roku 2011 se zvyšuje rozdíl mezi oběma pohlavími a to ve prospěch žen, tedy obratovost u tohoto roste více než je tomu v případě mužů, což jenom podtrhuje dominanci ženského pohlaví, co se týče migrace mezi okresy kraje Vysočina.

Stěhování mezi jednotlivými okresy kraje Vysočina je důležité analyzovat z důvodu lepšího pochopení vzájemného postavení a vztahů mezi jednotlivými okresy tohoto kraje. V tabulce č. 33 jednotlivé číslo vždy charakterizuje součet za všechny roky sledovaného období pro daný směr migrace. Zde by statistika nemusel být tolik ovlivněna zmíněnými událostmi v Jihlavě v roce 2005. Nejsilnějším migračním směrem je z okresu Třebíč do okresu Jihlava, kdy úhrnem za celé období se přestěhovalo 2 012 obyvatel, což činí celých 12 % z celkového objemu za celé období. Protiproudem se přestěhovalo 1544 obyvatel, což je třetí nejvyšší hodnota, takže tento migrační proud je v obou směrech velmi silný. Druhým nejsilnějším proudem je proud mezi okresy Jihlava a Havlíčkův Brod. Ten je, co se čísel týká, v obou směrech skoro stejně silný (směr Jihlava – Havlíčkův Brod je o 60 migrantů silnější). O něco slabší je vztah mezi okresy Jihlava a Pelhřimov. Obecně by se dalo říci, že okres Jihlava má silné vztahy se všemi ostatními okresy kraje Vysočina, a to zejména z důvodu její polohy vůči těmto krajům, neboť se nachází v centrální části kraje Vysočina. Nejslabší migrační proudy lze naopak pozorovat u okresů, které jsou si v rámci kraje Vysočina velmi vzdálené. Zejména se jedná o migrační proud mezi okresy Žďár nad Sázavou a Pelhřimov, Třebíč a Havlíčkův Brod, Třebíč a Pelhřimov. Nejvíce migračně aktivní jsou obyvatelé okresu Jihlava. Počty migrantů do tohoto okresu nebo z něj jsou zhruba o 60 % větší, než je tomu u druhého okresu Havlíčkův Brod. Okresy Třebíč a Žďár nad Sázavou jsou jediné okresy, které jsou v rámci meziokresního stěhování migračně ztrátové. Pro tyto okresy je charakteristická špatná ekonomická situace, projevující se zejména vysokou nezaměstnaností, jejíž úroveň je vyšší než u ostatních okresů kraje Vysočina, a také její dlouhodobostí. Nejvíce ztrátový je okres Třebíč, kde za celé sledované období poklesl počet obyvatel o 641. Počet obyvatel v okrese Žďár nad Sázavou klesl díky meziokresní migraci o 197 obyvatel. Zbývající okresy jsou v tomto směru ziskové a tím nejvíce ziskovým okresem je v tomto směru Jihlava, kde

vzrostl počet obyvatel o 766. V okrese Pelhřimov v rámci vnitřního stěhování mezi okresy vzrostl počet obyvatel o 194 a v okrese Havlíčkův Brod o 178 obyvatel.

Tabulka č. 33: Vnitřní stěhování mezi okresy kraje Vysočina (v osobách)

		Kraj vystěhování					
		HAB	JIH	PEL	TRE	ZNS	celkem
Kraj přistěhování	HAB	X	1 589	754	215	830	3 388
	JIH	1 529	X	1 269	2 012	1 140	5 950
	PEL	890	1 253	X	167	133	2 443
	TRE	135	1 544	129	X	773	2 581
	ZNS	656	798	97	828	X	2 379
	celkem	3 210	5 184	2 249	3 222	2 876	16 741

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

O preferencích jednotlivých směrů u migrantů nejlépe vypovídá index preference migračního směru, který je tabulce č. 34 vypočítán z celkového počtu migrantů v daném migračním proudu za všechny roky ve sledovaném období. Zeleně jsou vyznačeny migrační proudy, u kterých je hodnota indexu preference migračního směru větší než 1, tedy tento směr je migranty preferován a vyhledáván. Samozřejmě platí, že čím větší hodnota indexu, tím je tento směr více vyhledáván. Nejvíce preferovaným migračním směrem je z okresu Jihlava do okresu Třebíč. Tento směr byl zároveň ten nejsilnější. Druhou nejvyšší hodnotu indexu preference migračního směru ale lze nalézt z okresu Havlíčkův Brod do okresu Pelhřimov. Tento směr ale svým objemem nepatřil mezi ty největší. Hodnoty indexu preference migračního směru pod hranici 1 znamenají, že migranti tento směr nevyhledávají. V případě stěhování mezi okresy kraje Vysočina se tyto hodnoty ukazují pouze u tří migračních proudů. Jedná se o proudy mezi okresy Třebíč a Havlíčkův Brod, Třebíč a Pelhřimov a Žďár nad Sázavou a Pelhřimov a to v obou směrech. Tento poznatek doplňuje dříve uvedenou informaci, kdy tyto migrační proudy měly také nejmenší objem migrantů, což je nejspíše způsobeno tím, že tyto okresy jsou v rámci kraje Vysočina ty nejbližší.

Tabulka č. 34: Index preference migračního směru mezi okresy kraje Vysočina

		Zdrojová oblast				
		HAB	JIH	PEL	TRE	ZNS
Cílová oblast	HAB	X	1,51	1,66	0,33	1,43
	JIH	1,34	X	1,59	1,76	1,12
	PEL	1,90	1,66	X	0,36	0,32
	TRE	0,27	1,93	0,37	X	1,74
	ZNS	1,44	1,08	0,30	1,81	X

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Charakteristiku stěhování uvnitř okresů kraje Vysočina je nutné začít pohledem na objem tohoto stěhování při rozlišení pohlaví migranta, jak je uvedeno v tabulce č. 35. Průměrný objem vnitro okresní migrace za všechny roky sledovaného období je samozřejmě rozdílný u všech okresů. Největší průměrný objem lze nalézt u okresu Jihlava, následuje okres Třebíč, Žďár nad Sázavou, Havlíčkův Brod a na konci je Pelhřimov. Tyto rozdíly jsou vysvětlitelné rozdílným počtem obyvatel v jednotlivých okresech, kdy v okrese Jihlava žije obyvatel nejvíce a v okrese Pelhřimov zase nejméně. Ve všech okresech je objem vnitřního stěhování zhruba roven 10 % celkové populace v okrese. Na první pohled je také patrné, že i na této úrovni více migrují ženy a to ve všech letech a u všech okresů.

Tabulka č. 35: Objem vnitřního stěhování v okresech kraje Vysočina v letech od 2001 do 2015 (v osobách)

Rok	Havlíčkův Brod			Jihlava			Pelhřimov			Třebíč			Žďár nad Sázavou		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
2001	914	432	482	986	452	534	491	223	268	1 181	551	630	947	432	515
2002	935	434	501	1 166	549	617	613	276	337	1 073	517	556	1 067	478	589
2003	895	420	475	1 092	542	550	526	243	283	1 147	546	601	1 040	463	577
2004	907	446	461	1 114	507	607	734	350	384	1 126	527	599	1 136	510	626
2005	964	447	517	1 862	900	962	686	314	372	1 212	584	628	1 229	563	666
2006	1 053	498	555	1 865	870	995	827	397	430	1 261	597	664	1 205	564	641
2007	973	476	497	1 316	651	665	837	417	420	1 283	607	676	1 231	561	670
2008	1 065	535	530	1 317	645	672	780	381	399	1 293	608	685	1 335	624	711
2009	863	410	453	1 105	522	583	723	338	385	1 131	532	599	1 248	588	660
2010	904	406	498	1 274	629	645	732	341	391	1 253	625	628	1 144	530	614
2011	973	462	511	1 330	621	709	732	345	387	1 050	491	559	1 132	505	627
2012	886	434	452	1 172	555	617	705	314	391	1 120	498	622	1 112	495	617
2013	935	437	498	1 300	597	703	617	304	313	1 098	471	627	1 126	530	596
2014	873	397	476	1 243	587	656	742	385	357	1 216	552	664	1 190	545	645
2015	977	461	516	1 191	555	636	766	350	416	1 185	521	664	1 141	502	639
průměr	941	446	495	1 289	612	677	701	332	369	1 175	548	627	1 152	526	626

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Při pohledu na jednotlivé okresy je patrné, že v okrese Jihlava byl velmi znatelný výkyv v počtu hodnot migrantů v letech 2005 a 2006, kdy proběhl rapidní růst o 40 % a to u obou pohlaví. Tento masivní migrační nárůst nelze pozorovat v těchto letech v žádném jiném okrese. Ano, nárůsty u ostatních okresů v těchto letech jsou také, ale ne tak extrémní, ale pouze jen v řádu několika procent. Po těchto dvou letech se migrační aktivita znovu vrátila na hodnoty odpovídající předchozím rokům. Pro ostatní okresy jsou vrcholem v migrační

aktivitě roky 2007, respektive 2008. Naopak rokem, kdy došlo k poklesu u všech okresů bez ohledu na pohlaví, byl rok 2009. V průběhu sledovaného období docházelo k postupnému růstu počtu migrantů ve všech skupinách. Nejvíce narostl počet migrantů u okresu Pelhřimov, kdy v roce 2015 ve srovnání s počátečním rokem 2001 vzrostl celkový počet migrantů o 56 % (u žen o 55 % a u mužů dokonce o 57 %). Nárůst zhruba o 20 % zaznamenal okres Jihlava a také okres Žďár nad Sázavou. U okresu Havlíčkův Brod došlo k růstu počtu migrantů jen o 7 % a v okrese Třebíč je celkový počet migrantů na začátku a na konci sledovaného období zhruba stejný. U mužů z tohoto okresu dokonce počet migrantů klesl.

Stejně jako v celorepublikovém měřítku, tak na úrovni okresů jsou faktory, které určitým způsobem ovlivňují migrační chování obyvatel. Jedním z těchto faktorů je i nezaměstnanost. V tabulce č. 36 je uveden podíl nezaměstnaných osob v produktivním věku, tedy ve věku 15 až 64 let. Údaje pro okresy jsou k dispozici až od roku 2005. Okresem s nejvyšší průměrnou nezaměstnaností 8,87 % po většinu období je okres Třebíč a na druhém místě je Žďár nad Sázavou (6,66 %), tedy dva okresy, u kterých se objevuje nejvyšší úbytek obyvatel migrací. Okresem se třetí největší průměrnou nezaměstnaností je Jihlava s hodnotou 6,19 %. Okres Jihlava byl naopak ze všech okresů kraje Vysočina ten, který byl nejméně migračně ztrátový. Nejmenší průměrnou nezaměstnanost 4,47 % vykazuje okres Pelhřimov, který je s celkovou hodnotou migračního salda – 821 na druhém místě mezi těmi okresy s nejmenším migračním úbytkem. Z výše uvedeného se nedá říci, že by migrace nějakým způsobem ovlivňovala nebo byla ovlivňována nezaměstnaností. Nezaměstnanost v okresech kraje Vysočina má dokonce podobný průběh jako nezaměstnanost na celorepublikové úrovni nebo na úrovni krajů, protože migračně silný rok 2005 v okrese Jihlava se na úrovni nezaměstnanosti v tomto okrese nijak výrazně neprojevila. Minimálních hodnot je dosaženo v letech 2007 a 2008 a poté nezaměstnanost znovu rostla.

Tabulka č. 36: Podíl nezaměstnaných osob v okresech kraje Vysočina v letech 2005 až 2015 (v %)

Okres	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	průměr
HAB	4,21	3,85	3,21	4,20	7,41	7,68	6,53	7,01	7,31	6,65	5,79	5,80
JIH	5,30	4,75	3,95	4,67	7,82	7,48	6,63	7,39	7,36	6,99	5,74	6,19
PEL	3,62	2,97	2,58	3,48	5,88	5,89	4,79	5,25	5,64	4,95	4,09	4,47
TRE	9,51	8,15	6,19	6,15	9,28	10,46	9,59	9,82	10,49	9,64	8,32	8,87
ZNS	6,24	5,35	4,35	4,55	7,51	8,11	7,25	7,67	8,41	7,51	6,29	6,66

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Pro hodnocení vývoje pracovních míst v okresech kraje Vysočina je v této diplomové práci použit postup, kdy se spočítá počet imigrantů do daného okresu v produktivním věku, kteří připadají na 100 pracovních míst vedených v evidenci jednotlivých Úřadů práce. Údaje do roku 2004 včetně nejsou k dispozici. V tabulce č. 37 jsou nápadné hned dvě hodnoty a to pro okres Jihlava za rok 2009 a pro okres Havlíčkův Brod za rok 2012. Tyto extrémní hodnoty jsou způsobeny nízkým počtem pracovních míst v evidenci Úřadů práce (hodnoty se pohybují v řádu několika desítek). Ostatní případy takto extrémní hodnoty nevykazují, a jsou brány za směrodatné. Velmi nízké hodnoty lze nalézt v letech 2006 a 2007, kdy ani v jednom okrese nepřesáhly hranici 200. V těchto letech byla migrační aktivita jedna z největších, proto se tento vysoký počet imigrantů projevil na nižších hodnotách vypočítaného ukazatele, i když v těchto letech absolutně rostly i počty pracovních míst. Rok 2009 je jeden z vrcholů, kdy počet imigrantů na pracovní místa byl jeden z největších. Oba dílčí ukazatele, absolutní počet imigrantů a absolutní počet evidovaných pracovních míst, ve srovnání s předchozím rokem 2008 výrazně poklesly. Výraznější pokles byl ale zaznamenán u počtu pracovních míst, proto se hodnoty tohoto ukazatele zdají být vysoké. Ke konci sledovaného období počet pracovních míst znovu roste, ale počet imigrantů zůstává na stejné úrovni, proto rok 2015 vychází jako ten, kdy bylo více pracovních míst než migrantů do okresů kraje Vysočina. Z výše uvedeného lze konstatovat, že počet imigrantů do okresů je v určitém vztahu k počtu volných pracovních míst. Tento vztah lze dokázat i na okresní úrovni a podle mého názoru se jedná o vztah, kdy vysoký počet volných pracovních míst má za následek z určité míry vysoký počet imigrantů do dané oblasti.

Tabulka č. 37: Počet imigrantů v produktivním věku na 100 pracovních míst v evidenci Úřadu práce v okresech kraje Vysočina v letech 2005 až 2015 (v osobách)

Okres	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
HAB	313	162	145	289	649	340	352	1 779	298	131	84
JIH	258	160	100	227	1 113	506	343	486	224	202	122
PEL	179	122	88	360	405	266	234	464	329	190	97
TRE	288	103	164	221	404	423	474	323	251	108	62
ZNS	213	88	80	130	216	280	297	290	184	126	84

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Následující tabulka č. 38 se na problematiku pracovních příležitostí dívá z trochu jiného pohledu. Pro zjednodušení se bere v potaz, že každý imigrant v produktivním věku, který do dané oblasti přichází, je bez práce a tudíž se v cílové oblasti bude o práci ucházet. Následující

ukazatel zobrazuje, jakou část ze všech uchazečů o zaměstnání tvoří imigranti. Okresem s nejnižším průměrem je Žďár nad Sázavou. Pro ten je specifické silné a záporné migrační saldo, což se určitým způsobem promítá i do tohoto ukazatele, a to tak, že absolutní počet imigrantů do tohoto kraje je malý. Podobně je na tom i okres Třebíč, který je také vysoce migračně ztrátový. Podobný vývoj v počtu imigrantů jako tyto dva okresy má i okres Pelhřimov, ale přesto je u něj vysoký průměrný podíl v hodnotě 35 %. To naznačuje o tom, že ve srovnání s ostatními okresy je v tomto okrese relativně malý počet uchazečů o zaměstnání, čemuž nasvědčuje i nízká hodnota nezaměstnanosti, jak bylo uvedeno dříve. Vrcholným rokem je rok 2007, kdy jsou podíly imigrantů zdaleka největší. V okrese Pelhřimov bylo dokonce dosaženo hodnoty 86 %. Tento extrém je způsoben zejména tím, že v tomto roce oproti roku předchozímu, výrazně klesl počet uchazečů o zaměstnání, a to zejména tím, že byl vysoký počet imigrantů do jednotlivých okresů. Z výše uvedeného lze tak konstatovat, že počet uchazečů o zaměstnání je ovlivněn migrační aktivitou obyvatel.

Tabulka č. 38: Podíl imigrantů na uchazečích o zaměstnání v okresech kraje Vysočina v letech 2001 až 2015 (v %)

Okres	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	průměr
HAB	25	22	27	26	34	40	70	41	14	13	15	15	13	15	18	26
JIH	17	23	24	20	32	33	39	36	15	15	14	12	13	14	17	22
PEL	36	39	37	29	41	55	86	51	17	17	22	22	18	21	29	35
TRE	19	17	17	18	18	26	38	29	18	16	14	14	14	15	18	19
ZNS	11	12	16	13	12	16	27	24	9	8	9	8	7	9	12	13

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Dalším významným faktorem, který ovlivňuje chování migrantů, je bytová politika na daném území, kterou lze zhodnotit pomocí ukazatele dokončených bytů. Zdaleka nejvíce jich bylo postaveno v okrese Vysočina. Tento okres je největší co do počtu obyvatel ze všech okresů kraje Vysočina. I z tohoto důvodu je potřeba nový prostor pro bydlení. Vývoj bytové výstavby v okrese Jihlava ale nereflektuje žádné potřeby, které by mohly různé migrační vlny vyvolávat. Od roku 2001 je vývoj počtu dokončených bytů v určité periodě, kdy liché roky je počet dokončených bytů vždy na dvoutřetinové úrovni ze sudých let. Ani v tomto okrese migračně významný rok 2005 není žádným významným způsobem promítnut do počtu dokončených bytů. V roce 2008 bylo v okrese Jihlava postaveno 752 nových bytů, což je více než dvojnásobek hodnoty okresu Havlíčkův Brod, který byl v tomto roce na druhém místě. Tento extrémní a zároveň nevyrovnaný vývoj končí v roce 2011, kdy se počty nově vystavěných bytů blíží hodnotám, které jsou zaznamenány u ostatních okresů. V průměru se

nejméně nových bytů postavilo v okrese Pelhřimov, kde by se určitá souvislost s nízkým počtem imigrantů do tohoto okresu nalézt dala. Ale všeobecně u údajů za okresy o dokončených bytech nelze nalézt vztah s úrovní migrace.

Tabulka č. 39: Dokončené byty v okresech kraje Vysočina v letech 2001 až 2015

Okres	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	průměr
HAB	345	300	287	262	345	337	342	301	285	364	289	267	198	181	199	287
JIH	357	606	400	642	396	638	553	752	421	532	318	269	330	229	210	444
PEL	197	156	142	187	204	182	230	180	240	291	191	209	151	155	143	191
TRE	215	253	296	263	397	205	252	232	162	247	224	216	211	197	186	237
ZNS	198	231	184	186	231	133	304	264	308	338	325	315	304	277	259	257

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

5.3.2 Stěhování na úrovni obvodů obcí s rozšířenou působností

Nižším územně samosprávním celkem jsou obce s rozšířenou působností, které jsou svojí rozlohou samozřejmě menší než okresy, proto by měly dávat podrobnější údaje o území, než je v případě okresů. Ale data na této úrovni zdaleka nejsou tak podrobná, jako na úrovni okresů nebo krajů. Zároveň každá anomálie nepatrné velikosti se v datech hned výrazným způsobem projeví, neboť absolutní čísla jsou velmi malá, v řádech jednotek a desítek, maximálně několika stovek.

Migrační saldo u jednotlivých ORP se samozřejmě liší od jednotlivého obvodu, ale pro větší přehlednost a snazší interpretaci výsledků jsou jednotlivé ORP patřící do jednoho okresu přiřazeny k sobě.

Tabulka č. 40: Migrační saldo v jednotlivých ORP kraje Vysočina v letech 2001 až 2015 (v osobách)

ORP	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Žďár nad Sázavou	-151	-163	-13	-92	-41	-109	9	-118	-95	-83	-97	-117	-141	-137	-110
Velké Meziříčí	-15	-16	-7	78	61	198	17	167	54	6	17	21	-35	42	6
Nové Město na Moravě	-1	14	9	-58	-73	30	88	94	-222	-111	-28	-64	-48	-76	-68
Bystřice nad Pernštejnem	-35	-69	-122	-17	-112	19	25	-221	-122	-166	-238	-281	-234	-136	-210
Třebíč	-35	-69	-122	-17	-112	19	25	-221	-122	-166	-238	-281	-234	-136	-210
Moravské Budějovice	1	-3	52	91	-33	87	97	-20	-64	-73	-124	-128	-133	-116	-69
Náměšť nad Oslavou	71	-91	9	-23	-20	-25	36	24	-1	16	9	-14	-32	-48	-33
Jihlava	-92	65	278	-45	757	284	206	401	148	81	127	-28	46	1	-4
Telč	-12	-14	-52	-51	-45	-50	-14	9	6	18	-51	28	-81	0	-30
Pelhřimov	-78	68	81	-82	123	78	348	192	-100	-130	-11	-56	-51	-32	14
Humpolec	-10	74	78	15	69	148	205	62	-13	43	108	94	27	19	94
Pacov	-20	-42	-19	-1	39	-32	2	4	-23	13	0	-11	-10	-62	21
Havlíčkův Brod	125	89	245	38	118	98	302	363	-183	-99	-99	26	2	-28	-22
Chotěboř	-2	33	75	43	138	-120	241	75	-32	-108	-8	-63	-85	-71	-62
Světlá nad Sázavou	-32	-101	-54	-60	-21	23	34	-28	-6	-42	78	53	-40	-35	-92

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

V okrese Žďár nad Sázavou, který byl vysoce migračně ztrátový, je tou nejvíce migračně ztrátovou ORP Žďár nad Sázavou, kde kromě roku 2007 bylo vždy migrační saldo záporné. Naopak ve většině sledovaných let byla migračně zisková ORP Velké Meziříčí. ORP Nové Město na Moravě mělo vývoj migračního salda více nevyrovnaný, než ORP Bystřice nad Pernštejnem. Okres Třebíč byl také velmi vysoce migračně ztrátový a podle níže uvedených údajů má největší podíl na úbytku obyvatel ORP Třebíč. ORP Moravské Budějovice má podobný průběh vývoje migračního salda jako ORP Třebíč, ale v případě Moravských Budějovic je migrační saldo posunuto na pomyslné škále více ke kladným hodnotám. Vývoj migračního salda ORP Náměšť nad Oslavou je zcela jiný a hodnoty se pohybují v blízkém okolí nulové hranice. V okrese Jihlava se nachází pouze dvě ORP. U ORP Telč se pohybují hodnoty migračního salda v blízkosti nulové hranice a proto jsou tedy všechny extrémní hodnoty způsobeny migranty z ORP Jihlava. Okres Pelhřimov je specifický silným postavením ORP Pelhřimov a Humpolec. Oba tyto obvody mají podobný vývoj migračního salda s tím, že většinu ze sledovaných let se migrační saldo pohybuje v kladných hodnotách. Poslední ORP z tohoto okresu, Pacov, je svým vývojem podobná ORP Telč, neboť se hodnoty po celé období pohybují kolem hranice 0. Poslední okresem je Havlíčkův Brod, kde je ORP Havlíčkův Brod, která je po většinu sledovaného období migračně zisková. Tento jev není mezi ORP v tomto kraji častý. Podobný vývoj má i migrační saldo u ORP Chotěboř. Posledním chybějící ORP v tomto výčtu je Světlá nad Sázavou, kde je vývoj migračního salda vyrovnaný a pohybuje se v pásmu od 100 do – 100 obyvatel.

Extrémních hodnot, které se výrazným způsobem odlišují od hodnot u ostatních ORP, lze nalézt několik. Prvním případem je rok 2003, kdy bylo změřeno vysoké migrační saldo u ORP Jihlava a Havlíčkův Brod. V obou těchto případech výrazně vzrostl počet imigrantů, ale počet vystěhovalých zůstal na podobné úrovni jako v předchozím roce 2002. V roce 2004 se už počty imigrantů a emigrantů více vyrovnaly. Rok 2005 se svoji vysokou kladnou hodnotou migračního salda v ORP Jihlava byl způsoben tím, že vzrostl počet imigrantů do tohoto obvodu o 35% a zároveň klesl počet emigrantů o 18 %. Pak přichází rok 2007, kdy lze pozorovat pouze u jedné ORP záporné migrační saldo (Telč s hodnotou – 14). Tento rok byl tak pro všechny ORP jako celek tím migračně nejziskovějším. U některých ORP tento trend pokračoval i v roce 2008, např. Havlíčkův Brod nebo Nové Město na Moravě. Pak přišel rok 2009, který byl naopak pro většinu jedním z těch migračně nejvíce ztrátových. Podobně se jeví i roky ke konci sledovaného období od roku 2012. V roce 2012 také dochází k nejnižší naměřené hodnotě migračního salda a to u ORP Třebíč s hodnotou – 281 obyvatel.

Další charakteristiku migračního chování v ORP kraje Vysočina lze nalézt v následující tabulce č. 41. Jedná se o průměrnou intenzitu imigrace a emigrace za všechny roky sledovaného období podle ekonomických generací a pohlaví. Při zaměření se na pohlaví migranta, je zajímavé zjištění, že vyšší migrační aktivita u žen prakticky ve všech částech kraje Vysočina se nepotvrzuje, pokud se údaj vztáhne k počtu žen bydlících v kraji Vysočina. V absolutních počtech byla převaha žen v migraci zřetelná, při použití relativních ukazatelů, tedy zejména ve vztahu k 1 000 obyvatelům středního stavu a stejného pohlaví, jsou hodnoty intenzity migrace vyšší u mužů.

Tabulka č. 41: Průměrná intenzita imigrace a emigrace v ORP kraje Vysočina (v osobách)

ORP	Intenzita imigrace					Intenzita emigrace				
	muži	ženy	0-14	15-64	65+	muži	ženy	0-14	15-64	65+
Žďár nad Sázavou	9,6	8,9	10,7	10,2	3,5	11,3	11,6	12,6	13,0	3,3
Velké Meziříčí	9,5	11,2	12,6	10,6	6,5	8,2	10,2	9,9	10,3	3,2
Nové Město na Moravě	12,9	12,7	13,9	14,3	4,6	14,3	14,8	15,7	16,4	5,0
Bystřice nad Pernštejnem	8,9	10,6	13,6	9,6	7,1	11,4	13,5	15,3	13,7	4,6
Třebíč	9,2	9,6	12,1	9,7	5,2	10,8	11,3	12,6	12,4	3,2
Moravské Budějovice	12,3	13,4	17,2	13,2	7,6	13,2	15,0	17,8	15,6	4,9
Náměšť nad Oslavou	15,3	15,3	20,3	16,5	7,0	15,6	16,2	21,0	17,6	5,1
Jihlava	12,4	11,6	13,5	13,5	3,0	10,5	10,4	11,9	11,7	3,3
Telč	13,3	13,5	17,2	14,8	4,6	13,9	16,2	19,9	16,6	4,6
Pelhřimov	14,0	13,9	15,9	15,5	5,4	13,0	13,8	15,1	15,1	4,8
Humpolec	16,9	15,2	18,3	17,9	6,6	12,1	12,0	15,0	13,7	3,4
Pacov	13,9	14,9	21,1	14,8	8,1	14,8	15,9	21,8	17,2	4,0
Havlíčkův Brod	14,7	14,7	17,7	16,2	5,1	13,3	13,6	15,6	15,2	3,6
Chotěboř	15,7	14,6	19,1	16,8	4,4	14,7	15,2	17,9	16,4	6,3
Světlá nad Sázavou	13,6	13,7	19,4	14,2	6,8	14,4	15,0	19,5	16,3	4,0

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

U indexu imigrace je výjimek hned několik. Nejvyšší rozdíl lze nalézt u ORP Humpolec, kdy je migrační aktivita u mužů vyšší o 2 osoby. Druhý nejvyšší rozdíl lze nalézt u ORP Jihlava. Jedná se sice o rozdíl průměrných hodnot, ale dle mého názoru rok 2005 a vysoká migrační aktivita mužů v tomto ORP výrazně ovlivnila výslednou průměrnou hodnotu. Zároveň tyto dvě zmíněné ORP mají i vyšší intenzitu emigrace u mužů než u žen, i když o velmi malou hodnotu. U ostatních ORP na Vysočině lze sledovat vyšší migrační aktivitu u žen. Největší rozdíl 2,1 osoby lze pozorovat u ORP Bystřice nad Pernštejnem. Pokud jde o rozdíly mezi intenzitou imigrace a emigrace u jednotlivých pohlaví tak převládá

vyšší intenzita emigrace a to bez ohledu na pohlaví. U ORP Humpolec je nejvyšší migrační aktivita směrem do této ORP. U mužů je vyšší o 4,8 osoby a u žen o 3,2 osoby, což v porovnání s jednotlivými hodnotami jsou vysoké rozdíly na úrovni 25 %. Podobných výsledků dosahují ORP Havlíčkův Brod, Pelhřimov, Jihlava a Velké Meziříčí, tedy většinou ORP, která jsou zároveň velkými městy a okresními centry. Ostatní okresní města Třebíč a Žďár nad Sázavou vzhledem k záporným migračním saldům mají hodnoty intenzity emigrace vyšší. U intenzity dle věku migranta jsou výsledky podobné. Vyšší intenzity imigrace v porovnání s intenzitami emigrace pro všechny věkové skupiny lze nalézt znovu u stejných ORP Havlíčkův Brod, Humpolec, Pelhřimov a Velké Meziříčí. ORP Jihlava a Chotěboř mají vyšší intenzitu imigrace pouze u předproduktivní a produktivní generace. Celkově tyto uvedené ORP jsou pro migranty v těchto věkových skupinách přitažlivé. Nejvyšší rozdíly mezi intenzitou imigrace a emigrace u stejných věkových skupin lze znovu nalézt u ORP Humpolec (3,3 osoby u první ekonomické generace, 4,2 osoby u druhé ekonomické generace a 3,2 u třetí ekonomické generace). Při pohledu na jednotlivé věkové skupiny je zajímavá ve většině případů vyšší hodnota intenzity imigrace i emigrace u nejmladší věkové skupiny ve srovnání s migranty v ostatních věkových skupinách. Takto vysoká migrační aktivita vypovídá zejména o tom, že pokud se stěhují rodiče, tak se s nimi vždy stěhují i jejich potomci. A podle všeho se obecně v kraji Vysočina málo stěhují dospělí jedinci, kteří nemají rodinu nebo žijí sami. Nejstarší věková generace zase vyniká vysokou migrační aktivitou směrem do jednotlivých ORP, neboť až na několik málo výjimek je intenzita imigrace u této věkové skupiny výrazně vyšší než intenzita emigrace. Kraj Vysočina se tak stává preferovaným cílem nejstarších migrantů.

5.3.3 Stěhování na úrovni měst

Pro poznání úrovně migrace na té nejmenší prostorové úrovni, tedy na úrovni měst, byla vybrána vždy čtyři největší města z každého okresu, celkem se tedy jedná o dvacet měst, které ve většině případů jsou přirozenými i správními centry svého nejbližšího okolí. Města jsou rozdělena do pěti skupin podle okresů, kdy vždy na prvním místě v dané skupině je uvedeno okresní město.

Vývoj migračních sald u měst je velmi podobný vývoji migračního salda u ORP, což hovoří o výrazném postavení těchto měst v migračních proudech. Havlíčkův Brod je převážně migračně ztrátový. Největší pokles obyvatel zažil v letech 2009 až 2011. Zejména ale roky 2009 a 2010 byly migračně ztrátové pro okres Havlíčkův Brod ale i pro celý kraj Vysočina. Vysoké záporné migrační saldo bylo pro město Havlíčkův Brod naměřeno i v roce 2011, ale

na úrovni vyšších samosprávních celků to byl rok s relativně nízkým záporným migračním saldem, proto museli být migračně ziskové ostatní části kraje, respektive okresu. Pro město Havlíčkův Brod bylo naopak nejvíce migračně ziskové dvouleté období předtím v letech 2007 a 2008, které na krajské úrovni patřily k těm nejhorším a na okresní úrovni k těm s nízkým záporným migračním saldem. Město Chotěboř má podobný průběh vývoje migračního salda jako okresní Havlíčkův Brod. Zbývá dvě města, Světlá nad Sázavou a Ledec nad Sázavou, jsou většinou migračně ztrátová s hodnotou migračního salda v řádu jednotek nebo desítek obyvatel. U města Jihlava je znovu výrazný rok 2005, kdy bylo kladné migrační saldo v hodnotě 1 008 obyvatel. Takto vysoká hodnota je způsobena snahou vedení města uměle navýšit počet obyvatel z důvodu vyššího čerpání finančních prostředků. Ostatní města z okresu Jihlava mají migrační saldo ve velikosti několika jednotek nebo desítek osob. Zajímavostí je, že město Polná má jako jedno z mála za celé sledované období přírůstek osob stěhováním a to celkem 60 obyvatel. Dalším městem, které je za celé sledované období migračně ziskové, je Humpolec. Pouze v případě let 2001, 2009 a 2014 nastal úbytek obyvatel stěhováním, ale v ostatních letech přibýval, až se zastavil na celkové hodnotě 457 obyvatel. Tím překonává i okresní město Pelhřimov, které je po většinu sledovaných let migračně ztrátové. Všechna města z okresu Pelhřimov jsou v roce 2008 migračně zisková, což se projevuje na celkovém migračním saldu za tento okres, který je tak jako jediný z kraje Vysočina v tomto roce kladný. Rok 2005 je rok s nejvyšším záporným migračním saldem pro okres Třebíč, ale pro jeho čtyři největší města se paradoxně jedná o jeden z nejlepších roků. Jaroměřice nad Rokytnou jsou dokonce migračně ziskové. V tomto případě musel pro úbytek obyvatel být zdroj v ostatních obcích. Město Třebíč je celkově velmi vysoce migračně ztrátové a s celkovým počtem 3 305 obyvatel je tak za celé sledované období městem s největším úbytkem obyvatel stěhováním. Emigrační vrcholy přišly v letech 2010, 2011 a 2012, kdy záporné migrační saldo přesáhlo hranici 300 obyvatel. Paradoxně pro celý kraj respektive okres se jednalo o roky, kdy se záporné migrační saldo drželo na nízkých hodnotách. I v tomto případě probíhal opačný migrační proces v ostatních obcích. Město Jaroměřice nad Rokytnou je také třetím a posledním městem, které za celé období má kladné migrační saldo a to v hodnotě 69 obyvatel. Protikladem je město Žďár nad Sázavou, které je městem na pomyslné druhé příčce s nejvyšším úbytkem obyvatel stěhováním hned za městem Třebíč s hodnotou – 2 578. Nejvíce obyvatel – 289 toto město ztratilo v roce 2008. O rok později vysoké záporné migrační saldo je naměřeno městu Nové Město na Moravě s hodnotou – 272 obyvatel. Což je zajímavé v kontrastu s tím, že předchozí tři roky bylo toto město migračně nejvíce ziskové ze všech vybraných měst v okrese Žďár nad Sázavou.

Tabulka č. 42: Migrační saldo ve vybraných městech kraje Vysočina v letech 2001 až 2015 (v osobách)

Město	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Havlíčkův Brod	-27	-8	80	-69	-13	-55	158	127	-295	-298	-228	-83	-111	-95	-65
Chotěboř	5	-15	-26	0	48	-167	123	-23	-92	-115	-33	-58	-40	-58	-39
Světlá nad Sázavou	8	-75	-46	-66	-2	-16	13	-6	-59	-28	-42	13	-22	-6	-67
Ledeč nad Sázavou	-30	-6	-7	-76	-44	-27	-3	-54	-37	-73	11	14	-45	-67	-40
Jihlava	-330	-182	-11	-212	1 008	-69	-214	126	-54	-168	-38	-118	-131	-111	6
Třešť	52	17	-8	-8	-66	-60	-4	-8	-15	-23	1	-46	19	-27	-5
Telč	-17	-42	-87	-53	-58	-35	-16	-37	17	0	-42	-9	-74	-6	-17
Polná	20	17	34	51	-5	29	1	39	-17	-18	-15	-3	-22	-28	-23
Pelhřimov	-36	16	-12	-147	21	-52	97	82	-69	-84	-47	-63	-73	-45	-54
Humpolec	-22	69	55	16	74	68	125	46	-50	10	31	29	22	-57	41
Pacov	-6	-23	-15	-20	-15	-31	-16	31	-36	-26	24	-20	15	-52	31
Kamenice nad Lipou	-34	-9	-19	-31	-12	-24	7	3	-59	-40	-33	-38	-24	-4	-23
Třebíč	-79	-83	-210	-101	-104	-133	-210	-298	-288	-354	-327	-307	-253	-245	-313
Moravské Budějovice	-17	24	-21	-6	-4	-30	5	-52	-33	-72	-61	-27	-47	-35	-3
Náměšť nad Oslavou	85	-40	-59	-48	7	-39	11	-4	-18	14	-20	-32	7	-34	-42
Jaroměřice nad Rokytou	16	11	37	38	-23	14	-8	-9	39	-8	-6	-13	-33	-4	18
Žďár nad Sázavou	-184	-148	-14	-135	-170	-204	-71	-289	-233	-222	-199	-210	-159	-214	-126
Velké Meziříčí	39	-3	-18	-23	32	2	-16	31	-22	-6	-66	-51	-81	-9	-7
Nové Město na Moravě	13	25	-21	-48	-52	51	68	45	-272	-124	-55	-59	-41	-51	-41
Bystřice nad Pernštejnem	-69	-35	-34	-29	-75	-91	-35	-19	-101	-91	-39	-71	-42	-111	-43

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Další analýza migračních proudů ve vztahu k vybraným městům kraje Vysočina je zaměřena na migranty podle základních charakteristik, tedy podle pohlaví a věku. Na úrovni měst není už převaha žen v migrační aktivitě tak jasná a patrná, jak tomu bylo na úrovni vyšších samosprávních celků. Vyšší intenzity imigrace i emigrace pro muže lze nalézt u měst Chotěboř, Jihlava, Pelhřimov, Humpolec, Kamenice nad Lipou, Žďár nad Sázavou a Nové Město na Moravě. Největší rozdíl je u města Chotěboř, kdy intenzita imigrace u mužů je vyšší o 2,7 osoby a intenzita emigrace u stejného pohlaví je vyšší o 1,6 osoby. Velký rozdíl v obou intenzitách ve prospěch mužů lze nalézt také ve městě Jihlava, kdy zejména v roce 2005 byla intenzita imigrace u tohoto pohlaví dvakrát větší než intenzita emigrace. Naopak městem, kde je větší intenzita stěhování žen, je rozhodně Polná, kde se průměrné hodnoty u něžného pohlaví pohybují na necelých 6 osobách. Toto město je jediné s takto vysokým rozdílem ve prospěch žen. Na základě dříve uvedených celkových kladných migračních sald u měst Polná,

Humpolec a Jaroměřice nad Rokytnou nepřekvapí, že u těchto měst se intenzity imigrace pohybují na vyšších hodnotách než indexy emigrace. A že naopak vyšší průměrné hodnoty intenzity emigrace se nacházejí u vysoce migračně ztrátových měst, jako jsou např. Třebíč, Žďár nad Sázavou nebo Bystřice nad Pernštejnem.

Tabulka č. 43: Průměrná intenzita imigrace a emigrace ve vybraných městech kraje Vysočina (v osobách)

Město	Intenzita imigrace						Intenzita emigrace					
	celkem	muži	ženy	0 - 14	15 - 64	65 +	celkem	muži	ženy	0 - 14	15 - 64	65 +
Havlíčkův Brod	19,8	19,8	19,8	23,0	21,7	8,3	22,5	23,4	21,7	28,7	25,3	4,9
Chotěboř	17,5	18,9	16,2	23,0	19,2	4,1	20,9	21,7	20,1	23,8	23,4	7,2
Světlá nad Sázavou	17,8	17,0	18,5	23,2	16,3	20,4	21,6	21,2	22,0	31,0	22,9	4,8
Ledeč nad Sázavou	18,6	18,0	19,3	28,2	19,8	8,8	24,3	23,5	25,1	35,0	26,6	8,8
Jihlava	21,0	22,0	20,0	25,8	23,6	3,9	21,6	22,7	20,6	28,6	23,6	6,0
Třešť	16,6	16,0	17,1	24,5	17,2	5,5	18,6	17,8	19,4	26,3	19,9	5,7
Telč	16,0	16,1	16,0	21,7	17,0	8,3	21,5	21,0	22,0	34,3	23,5	3,9
Polná	18,9	16,0	21,8	21,4	21,1	5,1	18,1	15,1	21,0	21,1	19,8	6,0
Pelhřimov	18,6	19,7	17,6	19,3	21,1	5,8	20,5	21,5	19,6	21,8	23,4	5,8
Humpolec	20,2	21,4	19,1	24,0	22,3	9,3	17,5	18,2	16,8	22,3	19,9	4,4
Pacov	17,0	16,5	17,5	26,8	17,1	9,4	19,1	18,4	19,7	25,2	21,9	4,0
Kamenice nad Lipou	16,5	16,8	16,3	19,9	18,3	5,8	22,1	22,4	21,9	26,6	24,8	7,3
Třebíč	13,8	13,3	14,3	18,1	13,7	10,1	19,6	19,7	19,6	24,9	21,5	4,5
Moravské Budějovice	15,0	13,9	16,1	19,5	15,4	10,3	18,3	18,0	18,6	22,6	20,5	5,9
Náměšť nad Oslavou	19,8	19,2	20,5	21,6	20,9	14,5	22,6	22,8	22,4	28,9	25,0	7,0
Jaroměřice nad Rokytnou	23,6	23,9	23,3	33,2	24,7	7,5	22,5	22,4	22,7	26,9	23,7	12,0
Žďár nad Sázavou	13,2	13,9	12,6	16,0	14,4	5,9	20,7	21,3	20,2	29,1	22,7	4,5
Velké Meziříčí	14,7	13,4	16,0	18,8	14,6	11,7	15,8	15,3	16,4	18,8	17,5	4,9
Nové Město na Moravě	15,2	15,8	14,7	16,1	17,0	5,6	18,9	19,7	18,1	20,8	21,4	4,8
Bystřice nad Pernštejnem	12,8	11,8	13,9	19,5	12,8	7,1	19,6	19,0	20,3	25,2	20,8	9,0

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty

Z hlediska věkových skupin vychází pouze jediné město, kde je aktivita imigrantů na vyšší úrovni než aktivita emigrantů. A tímto městem je Humpolec, tedy nejvíce migračně ziskové město v tomto kraji. Naopak vyšší aktivitu emigrantů ve všech věkových kategoriích bez ohledu na pohlaví lze nalézt u měst jako je Třešť, Chotěboř, Kamenice nad Lipou a Bystřice nad Pernštejnem. Ve vztahu k nejstarším obyvatelům znovu vychází, že města v kraji Vysočina jsou pro tyto obyvatele velmi přitažlivá. U většiny měst tak lze nalézt vyšší intenzitu imigrace osob v postproduktivním věku. V případě města Světlá nad Sázavou je tato intenzita vyšší více než třikrát. Při pohledu na vztah mezi intenzitou nejmladší generace a té

prostřední vychází znovu vyšší hodnoty u generace předproduktivní a to bez ohledu jakým směrem se dotčené osoby stěhují. Výjimku tvoří pouze dvě města, kde je intenzita v obou směrech vyšší pro produktivní část populace, a těmi jsou Pelhřimov a Nové město na Moravě. Městem, kde je nejvyšší migrační aktivita, je bezesporu Jaroměřice nad Rokytnou, kde se hodnoty intenzity imigrace a emigrace pro obyvatele ve většině zkoumaných charakteristik pohybují kolem hodnoty 22 osob, tedy v průměru každá padesátá osoba se v tomto období nějakým způsobem účastnila migrace. Naopak městem s nejnižší průměrnou migrační aktivitou na hodnotách kolem 14 osob je město Velké Meziříčí.

5.4 Zhodnocení výsledků a doporučení

Na základě provedené analýzy lze konstatovat, že výrazné postavení v migračních proudech v ČR má hlavní město Praha a Středočeský kraj. Tyto dvě oblasti patří mezi ty, které jsou migranty nejpřitažlivější a to zejména díky své dobré ekonomické situaci, která se promítá zejména ve vysoké průměrné mzdě a nízké nezaměstnanosti. Do Středočeského kraje se zejména stěhují lidé v produktivním věku, většinou ve svazku manželském, z velké části právě z hlavního města. Do Prahy se stěhují spíše svobodní obyvatelé s cílem budovat kariéru. Naopak kraje se špatnou pověstí, ať už v podobě vysoké nezaměstnanosti nebo vysoce znečištěného životního prostředí, mezi které se řadí zejména Moravskoslezský, Karlovarský a Ústecký, jsou pro migranty ty nejméně přitažlivé cílové oblasti. Jediným možným řešením pro tyto kraje jsou opatření zlepšující právě tyto nepříznivé jevy. Podpora může směřovat na přilákání investorů, kteří by v těchto krajích vytvářeli pracovní místa s odpovídající mzdou, což by byl pro mnohé obyvatele dobrý impuls pro setrvání v tomto kraji nebo případně pro přistěhování se do tohoto kraje. Úroveň znečištění životního prostředí je problémem, jehož řešení je dlouhodobějšího charakteru i vzhledem ke stavu krajiny, která je zejména těžbou hnědého uhlí v Ústeckém kraji velmi silně poznamenána. Dále by bylo vhodné se zaměřit na podporu rodiny s dětmi, které by měly motivaci se do těchto krajů stěhovat. Může se jednat např. právě o širokou nabídku kvalitních pracovních míst nebo velký výběr bytů a nemovitostí vhodných k životu.

Pro kraj Vysočina je typická zejména vysoká migrační aktivita u nejstarších obyvatel ve věku 65 let a starší a to v takové míře, že tato věková skupina je jediná s kladným migračním saldem. Vysočina je známá svoji malebnou kopcovitou krajinou, což je určitě jeden z důvodů, proč je právě pro tuto skupinu obyvatel tak přitažlivá. Kraj může v tomto směru zaměřit svoji pozornost dvěma směry. Prvním jsou opatření, která by do kraje nalákala více obyvatel v ostatních věkových skupinách, tedy zejména podpora nových pracovních míst pro obyvatele v produktivním věku a podpora rodin s dětmi v podobě nových míst pro bydlení nebo ve školách. Druhým směrem je cílení právě na seniory a z Vysočiny udělat kraj, který by se snažil nalákat nejstarší obyvatelstvo, aby se do kraje přestěhovalo. Opatřeními mohou být vybudování nových míst v domovech seniorů, podpora fyzicky nenáročných pracovních míst pro tyto obyvatele nebo zvýšení počtu kulturních a sociálních akcí zaměřených právě na seniory.

6 Závěr

Analýza migračních proudů uvnitř ČR ve sledovaném období od roku 2001 do roku 2015 odhalila silné migrační vazby na krátké vzdálenosti. Nejsilnější jsou vazby uvnitř jednotlivých okresů. Postupem času ale roste význam meziokresního stěhování, které je charakteristické silnými migračními vazbami zejména mezi sousedními kraji. Zajímavým poznatkem také je, že ženy patřily ve sledovaném období mezi ty více migračně aktivní a to bez ohledu na jejich věk nebo zdrojový kraj. Při pohledu na cílovou oblast migrantů je důležité zmínit, že nejvíce migračně ziskové jsou malé obce, naopak velká města ztrácejí migrací nejvíce obyvatel. Při pohledu na jednotlivé roky sledovaného období si nelze nevšimnout vývoje migrace v čase. Na začátku sledovaného období je zaznamenán nárůst hodnot, kdy vrcholem jsou zejména roky 2007 a 2008. Posléze následuje většinou pokles hodnot zhruba na úroveň podobné těm na začátku sledovaného období.

Rozhodně nejvýraznějšího postavení dosahoval Středočeský kraj, který se jevil ve všech uvedených ukazatelích jako ten nejvíce migračně aktivní a zejména nejvíce migračně ziskový. Zejména hodnoty ukazatelů ve vztahu k imigraci do tohoto kraje byly na vysoké úrovni, v mnohých případech několikrát vyšší než u ostatních krajů. Do Středočeského kraje se nejvíce stěhovali obyvatelé v manželském stavu. A to jak muži, tak i ženy a to bez ohledu na věk. Těchto vysokých hodnot bylo dosahováno v absolutním měřítku, tak i v relativním měřítku v poměru k 1 000 obyvatelům středního stavu. Nejaktivnější zdrojovou oblastí pro tento kraj je hlavní město Praha. Praha byla naopak tím nejvíce migračně ztrátovým krajem a v ukazatelích emigrace dosahovala nejvyšších hodnot a to v absolutních i relativních počtech. Nejvíce byla Praha ztrátová právě u obyvatel produktivního věku v manželství. Naopak obyvatelé ve stejné věkové skupině, ale ve svobodném stavu, byli ti, kteří se do hlavního města stěhovali nejčastěji. Praha své migranty získávala z celé ČR, protože tento kraj byl mezi třemi největšími cíli migrantů ze všech ostatních krajů. Dalším vysoce migračně ztrátovým krajem byl kraj Moravskoslezský, který se ale vyznačoval nejnižší úrovní migrace ze všech krajů. Nízká intenzita emigrace a imigrace a nízké hodnoty obratovosti hovoří také o velmi nízké migrační aktivitě obyvatel v tomto kraji. Kraje ČR by se podle vývoje migrační aktivity daly rozdělit na kraje české (Praha, Středočeský, Jihočeský, Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Královehradecký) a na kraje moravské (Jihomoravský, Olomoucký, Zlínský, Moravskoslezský a také kraj Vysočina). Pro moravské kraje je typická nízká intenzita migrace, záporné migrační saldo, nízká obratovost a migrační ztráty u předproduktivní a produktivní generace. Oproti českým krajům jsou zde silné migrační vazby

mezi jednotlivými kraji bez zjevného centra, které by přitahovalo velkou část migrantů. V tom je rozdíl oproti českým krajům, kde je výrazné postavení Středočeského kraje a v určité míře Prahy. Pro české kraje je naopak typická vyšší intenzita migrace nebo vysoká obratovost. České kraje by se daly dále rozdělit na několik skupin dle atraktivnosti pro migranty. Nejvíce atraktivní kraje jsou Středočeský, Jihočeský a Plzeňský. O něco menší migrační atraktivitu vykazují kraje na severu až východě Čech, tedy Liberecký, Královehradecký a Pardubický. Nejméně migračně atraktivní jsou kraje Karlovarský a Ústecký.

Vybrané ekonomické charakteristiky (nezaměstnanost, počet volných pracovních míst, průměrná mzda a počet dokončených bytů) měly po celé sledované období podobný průběh jako migrace, tudíž lze konstatovat, že existuje vzájemný vztah mezi nimi. Migrace je tak příčinou pro stavbu nových bytů a důsledkem vývoje počtu pracovních míst, velikosti průměrné mzdy a vývoje nezaměstnanosti.

Kraj Vysočina je po celé sledované období migračně ztrátový. Vysočina má silné migrační vazby zejména se svými sousedními kraji. Nejsilnější je vztah s krajem Jihomoravským, až poté s Prahou, Středočeským a Jihočeským. Nejslabší vazby jsou s krajem Pardubickým. Se všemi těmito kraji je ale Vysočina migračně ztrátová. Jak bylo zmíněné výše, tak Vysočina patří mezi moravské kraje, co se týče vývoje migrace, proto jsou její vazby s ostatními moravskými kraji silnější než s těmi českými, kromě výše uvedených převážně sousedních krajů. Migračně aktivnějším pohlavním jsou znovu ženy a to bez ohledu na věk. Zde lze nalézt ale jednu výjimku, která se zcela vymyká celorepublikovému vývoji. V roce 2005 zažilo město Jihlava vysokou migrační aktivitu u mužů v produktivním věku, která se projevila zejména ve vysoké hodnotě kladného migračního salda. Tato extrémní hodnota ale nebyla způsobena reálnou migrací, ale pouze změnou trvalého místa bydliště u velké skupiny osob za účelem zvýšení počtu obyvatel v Jihlavě nad hranici 50 000 obyvatel z důvodu následného většího přísunu financí z rozpočtového určení daní pro město. Vysoké hodnoty bylo dosaženo ještě v roce 2006, ale už v roce následujícím se hodnoty vrátili na úroveň z let předchozích. Pro kraj Vysočina je také charakteristická vysoká migrační aktivita obyvatel v postproduktivním věku. Migrační přírůstky pro tuto věkovou skupinu jsou ve srovnání s ostatními kraji většinou kladné a v čase dokonce rostoucí. Roky 2008 a 2009 znovu patří mezi ty migračně nejaktivnější roky, což zcela souhlasí s celorepublikovým vývojem.

Při pohledu na vývoj migrace z hlediska nižších územně samosprávních celků jsou vysoce migračně ztrátové okresy na východě kraje a to Třebíč a Žďár nad Sázavou. Zejména okres Žďár nad Sázavou je charakteristický i nízkou intenzitou migrace. Nejčastěji probíhá migrace na krátkou vzdálenost, nejvíce v rámci jednoho okresu uvnitř kraje. V tomto směru

jsou nejaktivnější obyvatelé okresu Jihlava, který je také okresem s největším počtem obyvatel. Pokud se obyvatelé stěhují mimo okres, tak nejčastěji do okresu sousedního. Nejmenší intenzita migrace je mezi hraničními okresy na západě a východě kraje. Vysokou intenzitu migrace tak má okres Jihlava, který leží geograficky uprostřed kraje Vysočina, a také okres Pelhřimov, který je ten nejaktivnější okres v kraji Vysočina. Při srovnání vývoje ekonomických ukazatelů s vývojem migrace v okresech lze nalézt shodu s celorepublikovým vývojem, ale vzhledem k malé dostupnosti těchto dat nelze potvrdit výše uvedené celorepublikové závěry také pro okresní úroveň. Podobný vývoj jako u migrace lze sledovat pouze u počtu volných pracovních míst.

Vývoj migrace na nejnižší úrovni samosprávních celků, tedy na úrovni obcí s rozšířenou působností nebo na úrovni měst, je ovlivněn zejména velikostí jednotlivých celků co do počtu obyvatel. U těch větších je zaznamenán podobný průběh migrace, jako na krajské nebo celorepublikové úrovni. U menších celků je vývoj migrace zcela nezávislý na vývoji v okolním prostředí.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literatura

BARTOŇOVÁ, Dagmar. *Demografická situace České republiky: proměny a kontexty 1993-2008*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. ISBN 978-80-7419-024-7.

BROUČEK, Stanislav, GRULICH, Tomáš. *Migrace a česká společnost: výběr textů a diskuse z konference k aktuálním problémům migrací*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2012. ISBN 978-80-87112-61-8.

HAMPL, Martin. *Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie*. Praha: DemoArt, 2001. ISBN 80-902686-6-8.

HINDLS, Richard. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.

KALIBOVÁ, Květa. *Demografie (nejen) pro demografy*. 2. upravené vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. Sociologické pojmosloví. ISBN 80-85850-30-3.

KOSCHIN, Felix. *Demografie: poprvé*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2005. ISBN 80-245-0859-1.

KUČERA, Milan. *Populace České republiky 1918-1991*. Praha: Česká demografická společnost, 1994. Acta demographica. ISBN 80-901674-7-0.

LANGHAMROVÁ, Jitka, KAČEROVÁ, Eva. *Demografie: materiály ke cvičením*. Vyd. 3., přeprac. Praha: Oeconomica, 2008. ISBN 978-80-245-1389-8.

MORAVOVÁ, Jiřina. *Sociální statistika*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1994. ISBN 80-7079-508-5.

PALÁT, Milan. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2013. ISBN 978-80-7418-161-0.

PAVLÍK, Zdeněk, KALIBOVÁ, Květa. *Mnohojazyčný demografický slovník*. 2. vyd. Praha: Česká demografická společnost, 2005. ISBN 8023948644.

PAVLÍK, Zdeněk, ŠUBRTOVÁ, Alena, RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka. *Základy demografie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1986. ISBN neuvedeno.

ROUBÍČEK, Vladimír. *Základní problémy obecné a ekonomické demografie*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1996. ISBN 80-7079-188-8.

VYSTOUPIL, Jiří, TARABOVÁ, Zdeňka. *Základy demografie*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3617-6.

7.2 Internetové zdroje

Český statistický úřad. 2009. *Vývoj základních demografických ukazatelů za územně správní celky ČR – 1919–2007 – Základní demografické ukazatele za okresy Vysočiny*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-zakladnich-demografickych-ukazatelu-za-uzemne-spravni-celky-cr-1919-2007-n-rxgislwfjw>>

Český statistický úřad. 2011a. *Demografická ročenka krajů – 2001 až 2010*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-kraju-2001-az-2010-tign1rb9nv>>

Český statistický úřad. 2011b. *Demografická ročenka měst – 2001 až 2010*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-mest-2001-az-2010-ckznxpx1sr>

Český statistický úřad. 2011c. *Demografická ročenka okresů – 2001 až 2010 – Kraj Vysočina*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/4034-11-r_2011-09

Český statistický úřad. 2011d. *Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností – 2001 až 2010 – Kraj Vysočina*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/4030-11-r_2011-09000

Český statistický úřad. 2012a. *Okresy / ČSÚ v Jihlavě*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/xj/okresy>

Český statistický úřad. 2012b. *Správní obvody / ČSÚ v Jihlavě*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/xj/spravni_obvody

Český statistický úřad. 2014. *Statistické ročenky krajů z let 2015 a 2010*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/rocenky_souhrn

Český statistický úřad. 2015a. *Demografické ročenky (pramenná díla) 2009 – 1990*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/casova_rada_demografie_2009_1990

Český statistický úřad. 2015b. *Legislativa a dokumenty v oblasti migrace a mezinárodní ochrany*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/legislativa-a-dokumenty-v-oblasti-migrace-a-mezinarodni-ochrany>

Český statistický úřad. 2016a. *Databáze demografických údajů za obce ČR*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Český statistický úřad. 2016b. *Demografická ročenka krajů – 2006 až 2015*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-kraju-2006-az-2015>

Český statistický úřad. 2016c. *Demografická ročenka měst – 2006 až 2015*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-mest-2006-az-2015>

Český statistický úřad. 2016d. *Demografická ročenka okresů – 2006 až 2015 – Kraj Vysočina*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/kraj-vysocina-krdpj0p2du>

Český statistický úřad. 2016e. *Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností - 2006 až 2015 – Kraj Vysočina*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/so-orp-kraj-vysocina-68orrdikzi>

Český statistický úřad. 2016f. *Pohyb obyvatelstva - Metodika*, cit. [2016-12-4]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/pohyb-obyvatelstva-metodika>.

Český statistický úřad. 2017a. *Demografické ročenky (pramenná díla) 2010 – 2015*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/casova_rada_demografie

Český statistický úřad. 2017b. *Statistická ročenka kraje Vysočina – 2010 až 2016*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-kraje-vysocina-2016>

Český statistický úřad. 2017c. *Veřejná databáze*. cit [2017-1-7]. Dostupné z WWW: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/>